

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Katedra divadelních studií

Magisterská diplomová práce

Brno 2017

Bc. Klára Veselská

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Katedra divadelních studií

Teorie a dějiny divadla

Bc. Klára Veselská

Historie ochotnického divadla ve Frýdku-Místku v letech 1945–1989

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Karolína Stehlíková, Ph.D.

2017

*Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval/a
samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.*

.....

Bc. Klára Veselská

Ráda bych poděkovala Mgr. Karolíně Stehlíkové, Ph.D. za trpělivost, odborné vedení a cenné rady a postřehy při psaní této práce. Další poděkování patří Mgr. Janu Krulíkovskému, mé mamince Renatě Tomkové, Mgr. Radomíru Michnovi a dalším frýdeckomísteckým divadelním ochotníkům, kteří mě v práci podporovali a poskytli mi cenné materiály a informace. Velké díky za trpělivost a motivaci si zaslouží i celá má rodina a přátelé.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1. STRUČNÁ HISTORIE MĚSTA FRÝDEK-MÍSTEK.....	8
2. DIVADELNICTVÍ VE FRÝDKU A MÍSTKU DO ROKU 1945	10
2. 1. Místek	10
2. 2. Frýdek	12
2. 3. Loutkové divadlo	13
3. POVÁLEČNÝ FRÝDEK-MÍSTEK.....	15
4. DIVADELNÍ SOUBORY MEZI LETY 1945—1989	21
4. 1. Činohra Místek	21
4. 1. 1. Družstvo divadelních ochotníků (DDO, 1939/1945—1952).....	21
4. 1. 2. Divadelní odbor ZK OKD / Divadelní odbor ZK ODZ v Místku (1952-1956)	23
4. 1. 3. Dramatický odbor Domu osvěty / Dramatický odbor ZK ROH Slezan (1956— 1972).....	29
4. 2. Činohra Frýdek	35
4. 2. 1. DIMAFOR (1961–1963)	35
4. 2. 2. Dramatický soubor ZK ROH Válcoven Plechu (1962—1989)	36
4. 2. 3. MAJEFOR (1976 – asi 1980)	43
4. 3. Loutkové divadlo	45
4. 3. 1. Říše pohádek (1931—1941, 1945—1966)	45
4. 3. 2. Loutkové divadlo Sokola Frýdek, ZK ROH n. p. Slezan, Čtyřlístek (1949— 1990)	48
4. 3. 3. RAPÍR (1960-1964).....	55
4. 4. Divadlo DUO (Divadlo u Ostravice) (1966 – dodnes).....	57
4. 4. 1. Loutková scéna	58
4. 4. 2. Činohra pro děti	63

4. 4. 3. Činohra pro dospělé	65
4. 4. 4. Kabarety a Divadlo poezie.....	69
5. VÝVOJ DIVADLENICTVÍ PO ROCE 1989 AŽ DO SOUČASNOSTI.....	71
ZÁVĚR	75
6. ZDROJE.....	76
7. PŘÍLOHY	83

ÚVOD

Ve své diplomové práci se věnuji historii ochotnického divadla ve Frýdku-Místku mezi lety 1945 až 1989. V tomto období ve městě působila řada souborů pěstujících divadlo různých žánrů a podob. Ochotnické divadlo zde mělo téměř výlučné postavení, jelikož ve Frýdku-Místku nikdy neexistovala stálá profesionální scéna. Ačkoli o jednotlivých souborech už toho bylo zpracováno na různých místech dost, dosud žádná publikace se nevěnuje všem souborům zároveň v takovém rozsahu, jako tato práce. Mým cílem je nabídnout ucelený pohled na vývoj divadelnictví ve městě, jednotlivé soubory a jejich dramaturgii, i jejich zasazení do celkového kulturního a společenského kontextu.

Divadlo ve Frýdku-Místku je mi svým způsobem velice blízké. Ve Frýdku-Místku jsem se narodila a mezi tamními ochotníky jsem se pohybovala od útlého dětství až do odchodu na vysokou školu. Proto mě při výběru tématu magisterské práce zaujala možnost podívat do starší historie, kterou už jsem nemohla osobně poznat, a snad tak i přispět k tomu, aby nebyla zapomenuta.

Pro lepší pochopení kontextu, v němž se poválečné divadlo vyvíjelo, se v úvodních kapitolách ve stručnosti věnuji historii města a nejstaršímu divadlu. Závěrečná kapitola je pak věnována vývoji divadla po revolučním roce 1989 až k současnosti.

Hlavní část práce otevírá shrnutí vývoje města po druhé světové válce. Zaměřuji se především na události související s kulturou, demografické a stavební proměny a nejdůležitější události. Následné kapitoly jsou věnovány jednotlivým souborům. U každého z nich se snažím postihnout základní linii vývoje a fungování. Zaměřuji se rovněž na repertoár, důležité osobnosti, úspěchy i reflexi v tisku. Jelikož se mi k souborům dostávalo materiálů různých podob, nebylo možné dodržet vždy stejnou obsahovou kvantitu a kvalitu, vždy jsem se ale snažila získat s dostupných zdrojů co nejvíce.

Součástí práce jsou i přílohy obsahující reprodukce alespoň některých fotografií, plakátů či novinových příspěvků.

Vedle mnou sledovaných souborů se ve městě v různých obdobích objevovaly i divadelní kroužky na školách či různá uskupení v rámci menších spolků a institucí. Tomuto tématu se však nevěnuji, jelikož by vyžadovalo mnohem větší průzkum, jenž je nad rámec mých možností i kapacit této diplomové práce.

1. STRUČNÁ HISTORIE MĚSTA FRÝDEK-MÍSTEK

Frýdek-Místek¹, okresní město s téměř 58 tisíci² obyvateli, leží v severovýchodní části Moravy, poblíž krajského města Ostrava. Rozkládá se na obou březích řeky Ostravice, jež tvoří přirozenou hranici mezi Moravou a Slezskem. Historie města je specifická samostatným vývojem obou městských částí, k jejichž sloučení došlo až v průběhu druhé světové války.

Počátky slezského Frýdku se datují do 13. století, kdy se v oblasti rozkládala osada Jamnice, která je jeho přímým předchůdcem. K samotnému založení města Frýdku došlo za vlády Jana Lucemburského, jenž oblast v roce 1327 udělil v léno knížeti Kazimírovi. Frýdek se brzy stal důležitým místem na obchodní cestě vedoucí z Olomouce do Těšína a klíčovým bodem těšínského panství, což výrazně dopomohlo k jeho rychlému rozvoji. Město se okamžitě stalo střediskem hospodářského života v oblasti, byla mu udělena trestní pravomoc, právo volného dědictví pro obě pohlaví a mílové právo (monopol na řemeslnou výrobu v okruhu jedné míle od hradeb).

První zmínky o Místku, ležícím na moravském břehu řeky, pochází z roku 1267. V oblasti se v té době nacházela trhovářská ves Friedeberg, ležící pod vojenským opevněním na kopci Štandl, jenž chránilo zemskou hranici. Na konci 14. století došlo k přemístění vsi do výhodnějších míst dnešního centra Místku a založení městečka s názvem Newenstetil (Nové Městko neboli Místko). Místečko v té době spadalo do správy olomouckého biskupství, což se příliš nelíbilo těšínskému panství, jež si na něj dělalo nárok. To vedlo k mnoha sporům. V rozvoji Místek jen těžko doháněl podstatně vyspělejší Frýdek na druhém břehu řeky, zaměřoval se tedy spíše na zemědělství. Postupně ale i zde začaly vznikat cechy a konat se jarmarky. Vývoj obou měst však mnohokrát narušily rozsáhlé požáry, morové rány, války a politické změny.

Od 19. století se v obou městech začaly zakládat textilní továrny, patřící především židovským podnikatelům (např. Landsberger, Munk a další). V téže době vznikla také Karlova huť, pozdější Válcovny plechu. Tyto podniky měly stěžejní postavení v průmyslu regionu po celé 20. století. Díky nim došlo k prudkému nárůstu obyvatel a rozvoji města.

¹ JURÁK, Petr a JANOŠCOVÁ, Jana. *Historie a současnost podnikání na Frýdecko-Místecku*. 1. vyd. Žehušice: Městské knihy, 2005. 247 s. ISBN 80-86699-30-7., *Historie. Frýdek-Místek* [online]. 2010 [cit. 13. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.frydek-mistek.cz/cz/o-meste/informace-o-meste/historie/>.

² Podle sčítání lidu v roce 2016.

Po roce 1989 začal jejich význam rapidně klesat a v případě textilního průmyslu i postupně zanikat. Je zde třeba také upozornit na to, že právě velké podniky úzce souvisí s ochotnickými divadelními soubory, kterým se budu v dalších kapitolách věnovat, a obecně s kulturním životem ve městě.

Od roku 1919 se začaly objevovat snahy o sloučení obou měst v jeden správní celek, k němuž by se připojilo i několik menších okolních obcí. Velké město mělo přinést lepší hospodářské, kulturní a sociální podmínky. Ke sloučení nakonec došlo až za nacistické okupace, a to oficiálně od 1. ledna 1943. K Frýdku a Místku se připojily také nejbližší obce Staré Město, Lískovec a Sviadnov³. Po sloučení neslo město neoficiální název Frýdek. O názvu nově vzniklého města se jednalo ještě několik následujících let. Postupně se vžil název Frýdek-Místek, jenž byl definitivně uznán až od 1. ledna 1955.

³ V roce 1954 se však tyto obce od tzv. velkého Frýdku-Místku opět oddělily a staly se samostatnými správními celky. ADAMEC, Tomáš. *Frýdek-Místek*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014, s.395. ISBN 978-80-7422-314-3.

2. DIVADELNICTVÍ VE FRÝDKU A MÍSTKU DO ROKU 1945

Pro pochopení kontextu, ve kterém se poválečné frýdeckomístecké divadelnictví vyvíjelo, se v další části kapitoly pokusím nastínit základní přehled vývoje divadla od počátku po rok 1945. Věnovat se budu pouze česky hranému divadlu. Podrobněji se tímto tématem zabývali například Bohdan Horák, dnes už zesnulý frýdeckomístecký okresní archivář a významný divadelník, ve svém článku *První česká divadelní představení v Místku* v časopise *Těšínsko*⁴, Jan Kukuczka v příspěvku *Sto let zasvěcených divadelnímu muzeu ve Frýdku-Místku* pro totéž periodikum⁵ nebo Radomír Michna ve své diplomové práci⁶. Podrobný přehled poskytuje rovněž publikace *Místopis českého amatérského divadla*⁷ a almanach *125 let českého ochotnického divadla ve Frýdku-Místku*⁸. Právě z těchto článků a publikací primárně vycházím, nejde tedy čistě o můj výzkum, ale o kompilaci informací z těchto zdrojů.

2. 1. Místek

Až do roku 1864 nejsou o provozování česky hraného divadla ve městě žádné doklady. Obyvatelstvo obou měst bylo v té době z velké části německého původu, zatímco v Místku žili Němci v menšině, ve Frýdku nad českým obyvatelstvem dokonce převažovali. První česky hrané představení se uskutečnilo v říjnu 1864, kdy do Místku zavítala německá **společnost Sebranského von Thalbrück**, jejíž členem byl významný český herec František Krumlovský. S velkým ohlasem se zde sehrály dvě české hry *Veselý student* a *Karbaník a jeho rodina*.

V prosinci následujícího roku vznikl v Místku první český spolek s názvem **Občanská beseda**, který se významně podílel na formování českojazyčné kultury ve městě. Na jeho pozvání dorazila v roce 1869 do města první česká **divadelní společnost, vedená Antonínem Muškem starším**. Problematické ovšem bylo hledání vhodných prostor, ve

⁴ HORÁK, Bohdan. První česká divadelní představení v Místku. *Těšínsko*. 1959, č. 9, s. 6-8.

⁵ KUKUCZKA, Jan. Sto let zasvěcených divadelnímu muzeu ve Frýdku-Místku. *Těšínsko*. 1991, č. 3, s. 17-19.

⁶ MICHNA, Radomír. *Dějiny ochotnického divadelnictví na Místecku, Brušpersku a Frenštátsku do roku 1945*. Diplomová práce. Ostrava: FF Ostravské univerzity, katedra historie. 2000, 122 s.

⁷ ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava a VALENTA, Jiří. *Místopis českého amatérského divadla*. [I. díl], A-M. 1. vyd. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, útvar ARTAMA, 2001. 518 s. ISBN 80-7068-144-6.

⁸ MICHNA, Radomír. *125 let českého ochotnického divadla ve Frýdku-Místku*. Frýdek-Místek: Divadelní spolek FAMUS, 2015. 40 s.

kterých by se mohlo představení konat. V Místku v té době existovaly pouze dva sály s jevištěm, které ale jejich majitelé nejprve odmítli pronajmout. Jeden v městské střelnici, kde působil německý ochotnický spolek, a druhý v hostinci U Hrachovce. Společnost tedy odehrála dvě představení v místnosti nad masnými krámy, jež byla provizorně přeměněna v divadelní sál. Další představení se už uskutečnila v důstojnějších prostorách Hrachovcova hostince. Česká představení Muškovy společnosti se těšila velké návštěvnosti českého i německého obyvatelstva, společnost se ve městě zdržela celé čtyři měsíce. Odehrála zde například hry *Pražští studenti*, *Drahomíra a její synové*, *Paličova dcera*, *Loupežníci* a další.

První český ochotnický spolek vznikl až o několik let později. Nevzešel však z Občanské besedy, jak by se nabízelo, ale z popudu tělovýchovné jednoty Sokol, která zafinancovala výstavbu jeviště v hostinci U Deutscherů. Spolek působil pod názvem **Družstvo českých divadelních ochotníků (DDO)**. První představení se uskutečnilo 7. dubna 1890, na programu bylo nejprve předčítání básně Boleslava Jablonského *Tři doby země české*, po němž následovaly dvě jednoaktovky – *Francisovy námluvy* a *Půl hodiny knížetem*. Zájem prý byl nečekaně masivní, podívat se přišli lidé ze všech společenských vrstev tehdejší společnosti.⁹

Divadlo ve městě rychle vzkvétalo a těšilo se velkému zájmu diváků. Hercům však dosud chyběl odpovídající reprezentativní prostor, který by naplňoval požadavky souboru i diváků. V roce 1894 tedy započaly snahy o vybudování **Národního domu**, se samotnou výstavbou se začalo o dva roky později. Nově postavený Národní dům poskytoval divadelníkům velký sál s vybaveným jevištěm a kvalitní technikou. Poprvé se v novém prostoru představili 5. července 1900 při slavnostním otevření Klicperovou *Veselohrou na mostě* v režii Antonína Dostála, kterou doplnili živým obrazem s názvem *Génus žehná českému národu*. Národní dům poskytoval vhodný prostor také pro hostování větších divadelních společností, které do města přijížděly. Až do roku 1905 působil Družstvo pod Občanskou besedou, poté se spolek osamostatnil a v jeho vedení stanul lékař Robert Vlček. V následujících letech DDO rozvíjelo také množství dalších společenských aktivit, podílelo se na organizaci večírků, slavností a jiných akcí.

V období první světové války divadelnictví stagnovalo, mnoho herců muselo nastoupit do vojenské služby, v prostorách Národního domu byl zřízen lazaret, na divadlo

⁹ MICHNA, Radomír. *125 let českého ochotnického divadla ve Frýdku-Místku*. Frýdek-Místek: Divadelní spolek FAMUS, 2015. s. 3-5.

nezbýval čas ani prostředky. V posledních válečných měsících začalo divadlo znovu ožívat. 31. srpna a 1. září 1918 se uskutečnily dvě slavnostní představení Jiráskových Psohlavců ku příležitosti 50. výročí položení základního kamene Národního domu. Mezi lety 1930—1940 opět nastala stagnace způsobená hospodářskou krizí.

V roce 1933 vznikl v Místku nový spolek **Sdružení divadelních ochotníků pro Místek, Frýdek a okolí (SDO)** se sídlem v **Lidovém domě**. Spolek se zaměřoval především na hry pro děti, kabarety pro dospělé a plenérové divadlo. Po nástupu německé okupace v roce 1939 značně prořídly řady divadelníků, a tak došlo ke sloučení obou místeckých spolků v jeden, jež dále pokračoval po názvem Družstvo divadelních ochotníků. Výraznou náplní jejich činnosti byly zájezdy do okolních obcí a četné reprízy pro studenty, kteří v té době projevovali o divadlo značný zájem. Těžkou ranou se však staly březnové události roku 1939 a vznik protektorátu. Po zabrání Národního domu Němci v roce 1942 byla činnost na tři roky zcela zastavena.

2. 2. Frýdek

Na rozdíl od Místku byl Frýdek na česky hrané divadlo podstatně chudší. *Místopis českého amatérského divadla*¹⁰ uvádí, že první představení se zde odehrála díky Občanské besedě v roce 1884 a poté v několika následujících letech. J. L. Mikoláš ve svém krátkém příspěvku pro časopis *Těšínsko*¹¹ ovšem píše, že jedno z prvních českých představení se zde uskutečnilo už 4. září 1881. Uvedena byla Šamberkova fraška *Svatojánská pouť*, kterou v radničním sále se hráli místní studenti.¹²

Mezi lety 1902-1938 byl neaktivnějším souborem **divadelní odbor Sokola**. Česká představení se objevovala taktéž v programu **Spolku katolických tovaryšů, Frýdecké besídky, Odboru Matice osvěty lidové** nebo frýdeckých **Orlů**. Materiály k nejstaršímu divadlu ve Frýdku jsou bohužel poměrně strohé.

¹⁰ ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava a VALENTA, Jiří. *Místopis českého amatérského divadla*. [I. díl], A-M. 1. vyd. Praha: IPOS – ARTAMA, 2001. s. 206-208, 495–496. ISBN 80-7068-144-6.

¹¹ MIKOLÁŠ, J. L. První divadelní představení ve Frýdku. *Těšínsko*. 1963, č. 6-7, s. 28.

¹² Dále zmiňuje dokonce ještě dvě podstatně starší představení frýdeckých ochotníků. 31. prosince 1854 prý byly sehrány dvě komedie *Vězni* a *Masky* a 20. ledna 1855 jednoaktovky *Dědictví* a *Komediant z lásky*, spojené se sbírkou pro chudé. Mikolášův příspěvek rozhodně obsahuje zajímavé informace, které, jak se zdá, ale doposud unikaly pozornosti. Bohužel není v mých možnostech, zabývat se jimi podrobněji.

2. 3. Loutkové divadlo

Nelze opominout ani loutkové divadlo, které má ve městě bohatou tradici. K této tematice je k dispozici rovněž obsáhlý příspěvek Jana Kukuczky pro *Těšínsko*¹³. Loutkové divadlo se zpočátku do města dostávalo díky kočovným loutkářům především z Čech. Ti dokázali pro loutky nadchnout mnohé frýdeckomístecké občany, kteří se následně pokoušeli o založení vlastních spolků. Například v roce 1920 hrál loutkové divadlo pro děti dělníků Karlovy hutě učitel Vladimír Škuta, o tři roky později inicioval Emil Diringer¹⁴ založení loutkového divadla v místeckém Sokole. Sokolský soubor začínal v šatně Národního domu, díky přenosné scéně se však nemusel omezovat pouze na tento prostor, ale mohl hrát prakticky kdekoli. První návrh k založení stálého loutkového souboru v Místku vzešel od výboru místních **Sokolů** v říjnu 1931. Iniciovali jej Václav Rýdl a Emil Pešat, kteří se rozhodli navázat na Diringerovu práci a založit si vlastní soubor. První představení nové vzniklého divadla nesoucího název **Říše pohádek** se uskutečnilo 8. listopadu 1931.¹⁵ Odehrána byla hra pro nejmenší děti *Sedmero zlatých klíčů země české*. Soubor v počátcích působil v malém sále Národního domu. Tak jako Diringer, i Říše pohádek začínala na skládací scéně s jednoduchými malovanými kulisami a kupovanými marionetami.

Do vlastních prostor se přestěhovala v červnu 1932, kdy byla otevřena budova sokolského pavilonu v místeckých sadech Bedřicha Smetany. Budova už disponovala vybaveným jevištěm pro marionety, tehdy velmi moderním, a kvalitním technickým vybavením. Od řezbáře Bohumila Dobeše soubor pořídil rovněž nové loutky. Tehdejší soubor nebyl nijak zvlášť početný, zahrnoval jen patnáct členů. Herci se navíc dělili na vodiče a recitátory neboli mluviče. Od roku 1933 divadlo vedl Emil Pešat. Obliba a kvalita souboru prudce stoupala, svého vrcholu dosáhlo divadlo v roce 1937, poté do vývoje loutkového divadla zasáhly dějinné události. V září 1938 byli v pavilonu ubytováni vojáci čsl. armády, což nutně na čas omezilo provoz divadla. V důsledku okupace a zákazu činnosti Sokola, musel soubor ukončit činnost úplně, a co víc, přišel i o mnohé technické vybavení a veškeré zařízení divadla, které bylo z velké části prodáno nebo zničeno, podařilo

¹³ KUKUCZKA, Jan. Z historie místeckého loutkářství. *Těšínsko*. 1989, č. 1, s. 18-20.

¹⁴ KNÍŽÁK, Milan. Encyklopedie výtvarníků loutkového divadla v českých zemích a na Slovensku: od vystopovatelné minulosti do roku 1950. 1. vyd. Hradec Králové: Nucleus HK, 2005. s. 215 a 216. ISBN 80-86225-87-9.

¹⁵ Emil Diringer se v důsledku vzniku další loutkové scény přestěhoval do nedalekého Staříče, kde se se svým souborem nadále věnoval tvorbě s klasickými marionetami i maňásky.

se zachránit jen kostru scény a část loutek, které odvezli ochotníci ze Staříče.¹⁶ Říše pohádek znovu ožila až po válce.

¹⁶ KRULIKOVSKÝ Jan, KRULIKOVSKÁ Iva a PŘÍHODOVÁ, Věra. *Divadlo DUO v Místku*. Frýdek-Místek: SKP ROH Slezan, 1981. s. 3.

3. POVÁLEČNÝ FRÝDEK-MÍSTEK

V této kapitole se pokouším pouze o stručný pohled na vývoj města v období 1945–1989, především v kontextu kulturního života. Vycházím převážně z publikace *Frýdek-Místek*¹⁷ z roku 2014. Kolektiv autorů se v ní pod vedením Tomáše Adamce velmi obsáhle věnuje historii města od jeho počátků až po současnost.

Válečné operace se města za celých šest let války výrazněji nedotýkaly. Nebylo zasaženo rozsáhlejšími boji ani bombardováním. Nejvíce škod způsobily až několikadenní osvobozovací boje, po nichž ve městě zůstalo přes tisíc poničených domů, množství rozbité vojenské techniky v ulicích a rozkopané okolí protitankovými příkopy. Definitivně byl Frýdek-Místek osvobozen 4. května 1945.

Na obnově fungování města se začalo pracovat prakticky okamžitě. Během prvních dnů byl ustanoven a zpravomocněn Národní výbor, do jehož čela byl pověřen Rudolf Janda. Janda doporučoval, aby místa ve výboru zaujali vedle členů čtyř hlavních politických stran (komunistické, sociálně demokratické, národně sociální a lidové) také odborníci bez ohledu na jejich stranickou příslušnost. Chtěl tak vytvořit efektivní vedení města, které by dokázalo rychle napravit válečné škody. Nicméně tento návrh razantně odmítli místní komunisté, kteří tak dokázali rostoucí sebevědomí a sílu své strany. KSČ už v prvních poválečných týdnech získávala obrovskou podporu obyvatelstva celého okresu a vlivné místo ve všech významných podnicích.

Největší problémy města v prvním roce představovala bezpečnost a zásobování. Po městě se stále pohybovali členové cizích vojenských sil a dobrovolnických milic, někteří z nich se dopouštěli rabování, šikany německých občanů, lynčování kolaborantů nebo týrání vězňů. Tyto aktivity ale naštěstí nebyly tak výrazné, jako v některých jiných českých městech. I tak se ale frýdeckomísteckých Němců důsledně dotkly protiněmecké nálady poválečné společnosti. Německé obyvatelstvo bylo pečlivě zaevidováno, zbaveno bytů i nemovitostí a separováno v samostatných zařízeních. „Podle evidence z počátku roku 1945 bylo ve velkém Frýdku-Místku 4 430 Němců, ve Frýdku 2 732, v Místku 1 434, ve Starém Městě 132, v Liskovci 66 a ve Sviadnově také 66, odsun se ale nakonec překvapivě týkal jen menšiny z nich. Na základě svých žádostí totiž více než 2 500 Němců obdrželo od Okresního národního výboru ve Frýdku-Místku příslib udělení československého státního občanství

¹⁷ ADAMEC, Tomáš. *Frýdek-Místek*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014. s. 371—439. ISBN 978-80-7422-314-3.

*a nebylo zařazeno do transportu. Není bez zajímavosti, že více než polovina žadatelů měla česká jména. Po změně občanství zbylo ve městě pouhých 1 783 Němců, z nichž do Německa bylo odsunuto jen 872,*¹⁸ uvádí rozsáhlá publikace o Frýdku-Místku.

I v poválečných letech zůstával Frýdek-Místek výrazně průmyslové město, nadále dominoval především textilní průmysl. Původní textilky židovských továrníků, převzal do správy stát, respektive národní podnik Slezské bavlnářské závody, později přejmenován na Slezan. Znárodnění se týkalo i válcoven plechu, mostárny, plynárny, městských kin, mnoha soukromých živností a nemovitostí německých majitelů.

Jak se postupně uklidňovala atmosféra ve městě, ožívala i za války upozaděná kultura a spolkový život. Veškerá kulturní činnost spadala pod **Osvětovou besedu**, která měla na starost pořádání jednotlivých akcí i dostatečné naplňování socialistických idejí, zahrnujících důraz na výchovu nového socialistického člověka. Více než divadlo, byl novými požadavky zasažen film. V programech rapidně vzrostl počet snímků s budovatelskou tematikou či zdůrazňující Sovětský svaz. Film byl ale mezi obyvateli velmi populární a obě městská kina¹⁹ měla velmi dobrou návštěvnost. Divadlo v prvních poválečných letech nemělo vlastní budovu. Původní **Německý dům**, v němž hrály německé ochotnické spolky, byl přejmenován na Český dům²⁰ a stal se sídlem KSČ. V roce 1950 byl opět adaptován na divadelní budovu, v níž mohli diváci navštěvovat především představení hostujících divadel z Českého Těšína, Nového Jičína či Opavy. Větší zájem byl ale o lehčí formy zábavy, jako jsou estrády, kabarety či cirkusy.

Velkým kulturním tématem poválečného vedení města byla otázka zřízení stálé divadelní scény, která frýdeckomísteckému okresu dosud chyběla. Ačkoli mělo město Frýdek-Místek všechny předpoklady, a v roce 1948 dokonce došlo i k položení základního kamene, stavba se nakonec neuskutečnila. Důvodem byla kolize s plánem pětiletky, která počítala s postavením jen jedné kulturní budovy v celém okrese, a ta připadla jinému městu. Centrem profesionálního divadla v okrese se tak stal Český Těšín, kde bylo v září 1945

¹⁸ ADAMEC, Tomáš. *Frýdek-Místek*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014. s. 376—377. ISBN 978-80-7422-314-3.

¹⁹ kino Vlast a kino Slovan

²⁰ V šedesátých letech se uskutečnila velká rekonstrukce Českého domu, jenž měl být i nadále využíván pro kulturní účely, nicméně opravy byly velmi nákladné a uvažovalo se i o zbourání budovy. K tomu sice nedošlo, ale dobré jméno se Českému domu už nepodařilo navrátit. V současnosti je objekt prázdný a dlouhá léta chátrající.

zřízeno **Těšínské oblastní divadlo**²¹. Myšlenka vytvoření profesionální scény ve Frýdku-Místku vyvstala v následujících obdobích ještě několikrát, a i dnes se občas ozývají hlasy, zda by to někdy v budoucnu nebylo možné. Sídlem jediné profesionální scény v okrese Frýdek-Místek však nadále zůstává pouze Český Těšín.

V roce 1954 byla zrušena Osvětová beseda a její úlohu měl převzít Dům osvěty (původně Národní dům). Ačkoli byly snahy o sjednocení a větší plánování kulturních aktivit, v kultuře nadále panovala značná roztržitost, kterou podporovaly i závodní kluby Slezanu a Železáren Stalingrad, jež si v tvorbě udržovaly určitou samostatnost a vlastní směřování. Velkým problémem pro tehdejší kulturní život byl i nedostatek vhodných prostor, jelikož sály ve frýdecké sokolovně i Domě osvěty přestávaly vyhovovat a městu výrazně scházel větší a modernější kulturní dům. I tak ale ochotnická představení, ať už činoherních souborů závodního klubu Ostravských dřevařských závodů a Slezanu nebo těch loutkářských, patřila mezi diváky k velmi oblíbeným a navštěvovaným.

Vedle filmu a divadla se dařilo i populárním tanečním orchestrům a jazzovým zpěvákům, ve městě fungovaly i dechové orchestry, o něž však byl zájem podstatně menší – vážná hudba nebyla tak oblíbená. V květnu 1960 byla ve městě zřízena malá zoologická zahrada s více než 50 druhy zvířat, která se stala častým cílem výletů frýdeckomísteckých občanů. Pravidelně bylo možné navštěvovat i nejrůznější výstavy, především na zámku na frýdeckém náměstí.

Od konce 50. let se začala radikálně proměňovat tvář města. Postupně bylo vybouráno velké množství staré zástavby, kterou nahradily nové bytové domy a později panelová sídliště. V určitých lokalitách vzrostla i výstavba rodinných domů. S výstavbou nových bytů souvisí i rychlý růst počtu obyvatel. Přicházelo rovněž mnoho dělníků a horníků z podniků ve městě či jeho okolí, pro něž byly určeny především nově vzniklé hotelové domy.

V oblasti kultury nadále přetrvávaly snahy o vytvoření jednotného kulturního střediska. Ani v šedesátých letech se to však nepodařilo. Hlavními organizátory kulturní činnosti byly nadále ZK Slezan, ZK Válcoven plechu a Městská osvětová beseda, vedle nich

²¹ Historie Těšínského divadla. *Těšínské divadlo* [online]. 2015 [cit. 13. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.tdivadlo.cz/historie>.

poté muzeum, knihovna, kina, Okresní pionýrský dům a Lidová škola umění. Všechny instituce byly podřízeny kulturní komisi národního výboru.

V roce 1962 byl otevřen nový **Kulturní dům Válcoven plechu** na frýdeckém Sídlišti. Ihned se kolem něj vytvořilo několik zájmových uskupení s různým zaměřením – loutky, divadlo, film, fotografie, hudba i výtvarná činnost. Pořádaly se zde nejrůznější kurzy a přednášky, společenské akce, koncerty i vystoupení profesionálních umělců. Zájmová činnost se bohatě rozvíjela i v Závodním klubu Slezan, pod nějž spadaly například kroužky esperantistů, myslivců, akvaristů, filatelistů, filmařů či vodáků. Pod ZK Slezan se řadí i činoherní dramatický soubor, dva loutkářské soubory, sídlící v Místku a ve Frýdku, a folklórní soubor Ostravica.

V roce 1965 probíhaly velké oslavy 700 let města Frýdek-Místek. Datum bylo vybráno spíše přibližně, jelikož každá část města vznikla v jiné době a ani jedno přesné datum není známo. Zároveň však v roce 1965 uběhlo dvacet let od osvobození, 250 let od smrti zbojníka Ondráše, slavného lidového hrdiny, či sto let od vzniku místecké Občanské besedy. V rámci oslav proběhla řada kulturních akcí, vytvořeno bylo mnoho upomínkových předmětů, vznikla i publikace o historii města, respektive měst.

V souvislosti s uvolněnějšími poměry šedesátých let začaly i frýdeckomísteckou kulturu ovlivňovat západní prvky, především co se týče programů pro mládež. Stále větší vliv získávala televize, častěji se objevovaly překlady knih západních autorů a zahraniční filmy. V roce 1963 byla v původním **Lidovém domě** v Místku otevřena Kavárna mladých, která se především pro roce 1965 stala oblíbeným místem setkávání a prostorem pro pořádání diskuzí či bigbeatových koncertů. Nálady roku 1968 se projeví i ve Frýdku-Místku. Občané stále častěji vstupovali do diskuzí s představiteli města a nebáli se ani kritických názorů a nepříjemných otázek. Do ulic se navracely dříve odstraněné busty T. G. Masaryka, obnoven byl Junák a mnohé další spolky, vznikala rovněž mnohá nová uskupení. K 1. září měla být obnovena i činnost Sokola, nicméně vzhledem k srpnovým událostem už k tomuto kroku nedošlo.

V noci z 20. na 21. srpna 1968 do města dorazily první sovětské tanky, jež byly k vidění především na klíkových místech města. Velké podniky i jednotliví občané se proti vstupu vojsk okamžitě ohradili, především formou prohlášení a výlepem plakátů. Vzporovat se snažili i představitelé města, ovšem bez úspěchu. Vojáci setrvali na území města až do 25. října, následně se přesunuli na dalších dvacet let do Frenštátu pod Radhoštěm. Protestní

akce zůstávaly povětšinou klidné, k žádným ztrátám na životech nedošlo. V následujících měsících apelativní články v novinách vystřídaly výzvy ke smíření se s novou situací a k jednotě a důvěře v komunistickou stranu. Protesty postupně utichaly. Po prvním výročí okupace nastalo období prověrek, propouštění a nastolování nových pořádků ve všech orgánech vedení města, podnicích i školách.

Sedmdesátá léta přinesla kromě období tzv. normalizace i velký stavební rozmach. Začalo se s budováním dalších sídlišť a s přestavbami různých částí města. Poprvé byl představen i návrh silničního průtahu městem a výstavby dalších komunikací. I přes nesouhlas občanů se v polovině 70. let začalo s úpravami, které zcela radikálně proměnily tvář města. Estakádě a dalším silnicím muselo ustoupit velké množství historických budov i obytných domů, jež nahradily velké křižovatky, několikaproudé cesty a vysoké paneláky. Některé plány však, dnes můžeme říci naštěstí, zůstaly jen na papíře. Vedení města muselo přehodnotit původní očekávání značného demografického růstu a upustit od některých velkých projektů, jelikož, jak se ukázalo, že obyvatel v posledních letech příliš nepřibývalo. Zatímco původní očekávání počítalo až se 70—80 tisíci obyvateli, reálně ve městě žilo v roce 1970 „pouhých“ cca 40 tisíc stálých obyvatel.

Hlavními centry kultury v 70. letech byly i nadále závodní kluby Slezanu a Válcoven plechu. Stále však přetrvával problém s nedostačujícími prostory, jelikož Kulturní dům poměrně rychle přestával vyhovovat a nedovoloval velké společenské akce. Vedle hostujících profesionálních souborů se přízni těšilo především v roce 1966 zřízené divadlo DUO v místeckých Sadech Bedřicha Smetany. Vedle hlavních dvou kulturních center nabývalo na důležitosti i Městské kulturní středisko se sídlem v Místku na sídlišti Riviéra. V roce 1968 v něm bylo otevřeno kino Jadran, jež kromě filmů nabízelo i loutková představení a další akce určené převážně pro děti. Ve městě existovala i další kina – menší Hutník a Permon a větší Vlast a Slovan. V roce 1972 bylo na Riviéře postaveno nové Kino Petra Bezruče, výrazně převyšující kapacitu i technické možnosti starších provozů.

Snahy o sjednocení kulturní činnosti ve městě dosáhly určitého úspěchu v polovině 70. let, kdy došlo ke sjednocení ZK Slezan, Městského kulturního střediska a dalších podniků ve Sdružený klub pracujících. Ten nadále pořádal koncerty, divadelní představení, kurzy, výstavy i programy pro děti a mládež. V samostatné činnosti pokračoval ZK Válcoven plechu, jenž vynikal především dechovým orchestrem, s nímž se prezentoval nejen v Československu, ale i v zahraničí. Jednotný plán se podařilo výrazněji prosadit až v druhé polovině osmdesátých let, kdy byl zřízen zastřešující orgán Městská správa kulturních

zařízení. Program se zaměřoval především formování mládeže. Potírány byly komerční programy a z tehdejšího pohledu nevhodné moderní způsoby zábavy.

Druhá polovina 80. let však pro kulturu i společnost znamenala určité uvolnění. Otevíraly se dříve tabuizované problémy, více se hovořilo o chybách vládnoucí strany, občané se stávali iniciativnější a opět nacházeli odvahu klást otázky. Ozvěny pražského dění ze 17. listopadu 1989 přicházely na frýdeckomístecko se zpožděním, o událostech výrazněji neinformoval ani tisk. První větší demonstrativní setkání se ve Frýdku-Místku uskutečnilo až 21. listopadu, tehdy shromáždění čítalo jen několik desítek občanů, o den později už jich ale bylo asi tisíc. K protestům a stávkám se rychle přidávaly i podniky, zřízeno bylo místní Občanské fórum v čele s mluvčími Pavlem Vyvíjalem a Martinem Římanem, jež se snažilo komunikovat s pražským OF a tlumočit požadavky a názory frýdeckomísteckým občanům. Na přelomu listopadu a prosince probíhaly diskuze OF s vedením města o podobě nového zastupitelstva. V následujícím období se uskutečnily značné změny na všech vedoucích pozicích, docházelo k zániku, transformaci i vzniku různých organizací a spolků. Už 3. ledna 1990 navštívil město nový prezident Václav Havel, vítalo jej zcela zaplněné místecké náměstí.

4. DIVADELNÍ SOUBORY MEZI LETY 1945—1989

V následujících kapitolách se věnuji jednotlivým souborům působících mezi lety 1945—1989 ve Frýdku-Místku. Pro lepší přehlednost jsou řazeny podle období vzniku, od těch nejstarších k těm mladším, a zároveň rozděleny na soubory místecké, frýdecké a loutkové. Výjimkou je pouze Divadlo DUO, jež zařazuji až na závěr, jelikož se věnovalo činoherní i loutkové linii zároveň, a navíc jako jediné přetrvalo až do dnešních dní.

Rozdělení souborů na místecké a frýdecké se přímo nabízí, jelikož ačkoli bylo po válce město sloučeno v jeden celek, občané ve velké míře zůstávali věrni své části města. Místecká představení tak navštěvovali převážně obyvatelé Místku a naopak.

4. 1. Činohra Místek

4. 1. 1. Družstvo divadelních ochotníků (DDO, 1939/1945—1952)

Vznik a starší historii **Družstva divadelních ochotníků** jsem nastínila už v části věnované ochotnickému divadelnictví před válkou. Nyní se zaměřím na poválečný vývoj tohoto spolku, který se stal jakýmsi základem pro většinu dalších ochotnických aktivit ve městě. Po tříletém přerušení činnosti mezi lety 1942—1945 se DDO muselo vyrovnat s mnoha ztrátami, jak lidskými, tak materiálními. S obnovou se ale začalo prakticky ihned po osvobození. Soubor se v první sezóně rozrostl o několik nových členů, velkým obohacením byl i příchod Marie Čejkové, jež se později v padesátých letech stala nejvýraznější režisérkou frýdeckomísteckého divadla a zasloužila se především o obnovu pořádání představení pro děti.

První poválečnou premiérou souboru byla hra s příznačným názvem *Neděje*²², vyprávějící příběh ze života rybářů, v režii Karla Dittlera, působícího zde už před válkou. Premiéra proběhla 11. prosince 1945 ve znovu fungujícím **Národním domě** v Místku. Na jaře příštího roku poté Dittler uvedl další novou inscenaci, a to veselohru Rybaka a Savčenka *Letadlo má zpoždění 24 hodin*. V další sezóně byla uvedena hra *Pan Johanes* od Aloise Jiráska a drama Johna Steinbecka *O myších a lidech*.

²² Kopie plakátu uvedená v almanachu 125 let českého ochotnického divadla uvádí jako autora zřejmě H. Heijermause. Z malé fotografie však není tento údaj zcela dobře čitelný, a tak se pouze domnívám, že šlo o autora tohoto jména. Bohužel se mi nepodařilo dohledat žádnou jistější informaci.

Od roku 1947 došlo k výraznému omezení činnosti DDO, jelikož řada herců působila současně i v **dramatickém odboru místeckého Sokola**²³, kde se podíleli na loutkových, činoherních i dalších projektech. Pro DDO jim tedy už nezbývalo mnoho času. Únorové události roku 1948 krizi souboru ještě více vyhrotily. Mnozí herci i členové výboru ztratili chuť dále působit a ze souboru postupně odešli. V roce 1950 byl ustaven nový výbor a z praktických důvodů se rozhodlo o užším propojení DDO a Sokola Místek. Tato tvůrčí spolupráce umožňovala vytvoření širší a silnější herecké základny a zároveň větší koordinaci představení. Představení se následně hrála střídavě ve prospěch obou organizací a stejně tak se dělil i zisk. V souboru se rovněž objevili nové členové, z nichž někteří se stali důležitými osobnostmi v následujícím období, například Irma Dittlerová, Bohdan Horák nebo Božena Nováková.

Po tzv. Soběslavském sjezdu kulturních pracovníků, jenž se uskutečnil 30. července 1950, bylo zřejmé, že samostatná éra divadelního spolku se blíží ke konci. Díky zásahu dlouholetého člena souboru a poslance Vladimíra Knapa se však dařilo likvidaci ještě chvíli oddalovat. Během roku 1951 stihlo družstvo uvést tři nové inscenace. Poslední z nich byla Gorkého *Vassa Železnovová* v režii Marie Čejkové, odehraná v prosinci 1951. Soubor se díky vydařené inscenaci zařadil mezi tři nejlepší soubory kraje. Samostatnou éru tak završil veskrze úspěšně.

Na začátku roku 1952 se DDO rozhodlo ukončit svou činnost jako samostatný spolek a začlenit se do závodního klubu Ostravsko-karvinských dolů (ZK OKD). Stejný osud potkal na přelomu 40. a 50. let i řadu dalších podobných uskupení. Od 1. července 1953 byl rovněž Národní dům, ve kterém DDO působilo, přejmenován na **Okresní osvětový dům**. Divadelní činnost tak ovšem neustala, jen pokračovala pod jiným názvem a vedením.

²³ Dramatický soubor působil při místeckém Sokolu v letech 1946—1948. V jeho vedení stáli Zdeněk Hapala a Marie Čejková a herecký soubor se skládal převážně z herců Družstva divadelních ochotníků. Představení probíhala v Národním domě a hrálo se jak pro děti, tak pro dospělé. Uvedena byla například pohádka Jana Míloty *Perníková chaloupka* v listopadu 1946, nebo v roce 1948 hra Johna Priestleye *Inspektor se vrací a Přátelství* od Františka Kožíka. Od roku 1950 se započala bližší spolupráce s DDO a následně došlo k propojení těchto dvou souborů v Divadelní odbor ZK OKD.

ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava a VALENTA, Jiří. *Místopis českého amatérského divadla*. [I. díl], A-M. 1. vyd. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, útvar ARTAMA, 2001. s. 206. ISBN 80-7068-144-6; sbírka plakátů.

4. 1. 2. Divadelní odbor ZK OKD / Divadelní odbor ZK ODZ v Místku (1952-1956)

Období působení **Divadelního odboru ZK OKD** je velmi dobře zmapováno v podobě kroniky souboru, kterou sepisoval jeho člen Bohdan Horák. Jedná se o velmi cenný a jedinečný materiál. V současnosti se obsáhlá složka nachází v osobním archivu Jana Krulíkovského. Horák v kronice popisuje jak průběh každé sezóny, tak vznik jednotlivých inscenací, jejich obsazení i data představení. Bohužel se blíže nevěnuje výpravě, takže o tom, jak inscenace vypadala, se nelze mnoho dozvědět. Kronika obsahuje i několik výstřižků z novin. Nutno však říct, že tisk zřejmě souboru moc pozornosti nevěnoval. K dispozici je jen několik málo příspěvků, především z časopisu *Práce*.

3. ledna 1952 bylo na valné hromadě Družstva divadelních ochotníků odhlasováno zapojení se do závodního klubu OKD, o den později se k tomuto usnesení připojil i dramatický odbor místeckého Sokola. Od této chvíle se tedy datuje společný vývoj pod názvem **Divadelní (někdy též dramatický) odbor ZK OKD**. Nově vzniklé uskupení poprvé veřejně vystoupilo 3. února 1952 v rámci přátelského večírku závodního klubu, na němž předvedlo několik recitačních, písňových a tanečních výstupů. O pár dní později, 15. února, pak v obnovené premiéře uvedlo Gorkého *Vassu Železnovovou*, hru o rozpadající se a pokřivené měšťácké společnosti a svérázné a vzdorující ženě, v režii Marie Čejkové a výpravě Ladislava Hlouška. Podle Bohdana Horáka, kronikáře souboru, se představení nedočkalo velké návštěvnosti, i přesto, že generální osvětový inspektor Grochol skoupil 200 vstupenek pro členstvo KSČ.²⁴ Nicméně i tak byl Divadelní odbor pověřen nastudováním hry Jaroslava Klímy *Štěstí nepadá z nebe* pro užší soutěž v rámci 22. Jiráskova Hronova. Ústředí lidové tvořivosti, které tak rozhodlo, však při výběru nevzalo v potaz možnosti souboru, který tak náročnou hru na obsazení i výpravu nebyl schopen realizovat a musel tedy toto „vyznamenání“ odmítnout.²⁵

Jako druhou inscenaci sezóny soubor nastudoval hru ruského autora Petrova *Ostrov míru*, uvedenou pod názvem *Útěk lorda Jacobse*, rovněž v režii Čejkové. Premiéra se uskutečnila 27. dubna 1952 v Kunčičkách u Bašky, 3. května pak proběhla repríza v Národním domě. I tato hra byla pro soubor velmi náročná, vyžadovala použití mnoha rekvizit, kostýmů, jevištních a technických prostředků, bylo také třeba mnoho představitelů

²⁴ HORÁK, Bohdan. Kronika divadelního odboru Místek. Nedatováno.

²⁵ Jelikož šlo o budovatelskou hru je možné, že k odmítnutí měl soubor i jiné důvody, než které uvádí kronika. Nicméně je to pouze domněnka.

mužských postav. Překážky se ovšem podařilo zažehnat a výsledná inscenace se těšila velkému zájmu diváků i kvalitním hereckým výkonům.²⁶

Soubor opakovaně vystupoval i jako kulturní vložka na různých slavnostech nebo zábavných večerech.²⁷ Pro tyto účely nastudoval například Čechovovu aktovku *Námluvy*, kterou dále v programu doprovázely tance, písně, recitace nebo další menší scénky, například výstup pro dvě osoby *Zkažený oběd* v podání Irmý Dittlerové a Adolfa Janši.

Novou sezónu soubor zahájil Klicperovou komedií z mysliveckého prostředí *Zlý jelen*, kterou uvedl ve třech představeních ve dnech 20.-23. září 1952, první představení se uskutečnilo v Bašce, další dvě v místeckém Národním domě. Tato inscenace už nezaznamenala takový divácký zájem a podstatně slabší byly podle Horáka i výkony. Dalším projektem se Divadelní odbor vrátil k aktovkám. V rámci pořadu *Večer dobré nálady* byly nastudovány hry *Starostlivý otec* A. P. Čechova, *Moje – tvoje* od E. A. Longena a Ladislava Mattuše *Stará paní*. Jednotlivé výstupy prokládaly tance s názvy jako *Ruská trojka*, *Brigádnická polka* nebo *Naše Tatry*, písně *Muziky, muziky* či *Čerešničky* a pantomimické a hrané výstupy. Přidány mohly být i recitace. Režie a konference celého pásma se zhostil Bohdan Horák, výpravu obstaral Ladislav Hloušek. Spolupodílel se rovněž taneční soubor Hildy Blahuškové a klavíristka Marie Bohušková. Taneční soubor se poté ještě mnohokrát zapojoval do různých inscenací. Poprvé se s tímto pásmem soubor představil 25. října 1952 v Chlebovicích, o čtyři dny později pak v Místku. Ačkoli Horák píše o nadšeném přijetí od publika, blíže nejmenovaný recenzent z deníku *Práce* vidí nedostatky v těžkopádnosti a vleklosti jednotlivých výstupů a přílišné upovídánosti konferenciéra „soudruha Horáka“.²⁸ Některé části programu byly samostatně opakovány ještě při mnoha dalších příležitostech.

Zbytek roku 1952 poznamenal zákaz jakýchkoli shromáždění vydaný 5. prosince. Důvodem byla epidemie kulhavky a slintavky v okrese. Zkoušky však pokračovaly a 1. února 1953, po odvolání zákazu, byla pro osvětovou besedu obce Hodoňovice uvedena nová inscenace Moliérový komedie *Chudák manžel*. Představení v Místku se uskutečnilo 4. února. Jako režisér se opět představil Bohdan Horák, který představení doplnil i krátkým úvodem o Moliérově a jeho hrách v současném kontextu.

²⁶ MICHNA, Radomír. *125 let českého ochotnického divadla ve Frýdku-Místku*. Frýdek-Místek: Divadelní spolek FAMUS, 2015. s. 17.

²⁷ Důležitou součástí života souboru byla i pravidelná účast na seminářích a školeních pro režiséry či herce, které pravidelně pořádal Okresní národní výbor.

²⁸ HORÁK, Bohdan. *Kronika divadelního odboru Místek*. Nedatováno.

Vrchol sezóny 1952/1953 měla představovat hra *Pes na seně* Lope de Vegy, v režii Marie Čejkové. Soubor nastudování této hry věnoval mnohem více času než v případě předchozích inscenací²⁹, měla být totiž uvedena jako první soutěžní hra prvního ročníku okresní soutěže Lidové umělecké tvořivosti. Zároveň šlo o náročný veršovaný text doprovázený zpěvy a tanci za hudebního doprovodu pod vedením dr. Ericha Kaplana. Premiéra proběhla 18. dubna v Místku, další reprízy následovaly 19. dubna v Místku, 20. dubna ve Frenštátě pod Radhoštěm a 16. dubna ve Frýdku. Inscenace měla u publika velký úspěch, který byl dán i vtipným námětem, pěknou hudbou a atraktivním prostředím Španělska 17. století. Největší návštěvnost prvních představení zaznamenali ve Frenštátě, kde místní sokolovnu navštívilo asi 600 diváků.³⁰ Inscenaci ocenila rovněž porota soutěže Lidová umělecká tvořivost ve složení Jan Pěchonka, Oldřich Němec a Evžen Kůrka.

Úspěch *Psa na seně* přivedl vedoucího orchestru Ericha Kaplana k myšlence prázdninového představení Vrchlického *Noci na Karlštejně* na nádvoří Frýdeckého zámku, jako příspěvku ke 100. výročí narození tohoto autora. Původním záměrem bylo odehrát dvě představení během dvou večerů jednoho víkendu. Nicméně krátce po zahájení zkoušení došlo k měnové reformě, která z ambiciózního nápadu udělala riskantní projekt, a tak soubor od dalšího zkoušení upustil. Kromě ztenčení financí souboru ovlivnila měnová reforma i finanční situaci herců a diváků, a to se nutně muselo projevit v další sezóně.

Na podzim roku 1953 soubor plánoval premiéry dvou nových inscenací – Jiráskovy *Lucerny* v režii Marie Čejkové a hry Henrika Ibsena *Opory společnosti* pod vedením Ericha Kaplana. Během zkoušení *Lucerny* se však soubor potýkal s mnoha překážkami a premiéra musela být několikrát odsunuta. Hlavní komplikací bylo odpadávání herců, kteří z různých důvodů odcházeli nebo odmítali role. Obsazení se tedy několikrát proměňovalo a soubor byl nucen opakovaně přecvičovat celou inscenaci, zkoušky probíhaly několikrát týdně, často až do nočních hodin. K premiéře nakonec došlo 6. prosince 1953, tedy asi měsíc a půl po původně plánovaném termínu (25. října). Mimo klasická večerní a zájezdová představení soubor odehrál i několik odpoledních představení pro školy. Zajímavostí je, že za poslední dva roky šlo o vůbec první inscenaci, která byla vhodná i pro školní děti. Poetická Lucerna byla publikem velmi vstřícně přijímána a nad očekávání byl i zájem diváků. Celková

²⁹ Na běžnou inscenaci stačilo přibližně 13 zkoušek, v tomto případě jich proběhlo 27 + zkoušky hudby a orchestru.

³⁰ HORÁK, Bohdan. Kronika divadelního odboru Místek. Nedatováno.

návštěvnost repríz všech tří inscenací, které soubor v roce 1953 nacvičil, čítala podle Horáka 4673 diváků, což je podle něj hodnota pro soubor zcela uspokojivá.

Začátku roku 1954 došlo ke změně zřizovatele závodního klubu, a tedy i změně názvu souboru na **Divadelní odbor závodního klubu ROH Ostravských dřevařských závodů** (ODZ). Na jaře 1954 soubor plánoval nacvičit hry *Ženský zákon* Gregora-Tajovského a Zapolské *Morálku paní Dulské*. Z důvodů zdravotní indispozice obou režisérů – Kaplana i Čejkové, byl k režii povolán Oldřich Němec, který si ale prosadil nastudování jiné hry, a to *Hlubokých kořenů* od Arnauda d'Usseau a Jamese Gowa, dramatu o diskriminaci černošského poručíka na americkém jihu poté, co se vrátil válečných bojů v Evropě.³¹ Na datum premiéry se velmi spěchalo, bylo totiž nutné stihnout účast na Soutěži lidové tvořivosti, která se konala už v polovině dubna. Na zkoušky tedy ve výsledku zbýval přibližně měsíc. Mimo krátkou dobu zkoušení a frekvenci tři setkání týdně, se soubor musel potýkat i s nedostatkem vhodného prostoru pro zkoušky. Malý sál Národního domu, v té době už Osvětového domu, totiž několik dní v týdnu blokovala hudební škola pro zkoušky svých studentů a posléze zde bylo zřízeno předvolební agitační středisko. Následně se hudební škola přesunula do Velkého sálu, který ale zároveň musel sloužit i k setkáním divadelního souboru. I přes tyto velmi ztížené podmínky soubor nastudovat hru zvládl. Poprvé ji uvedl 3. dubna ve Starém Městě, následovalo představení 12. dubna v Místku v rámci okresního kola Soutěže lidové tvořivosti. Porota ohodnotila představení jako slušné, výhrady měla jen k některým hereckým výkonům a technickým nedostatkům. O několik dní později se soubor se stejnou hrou zúčastnil i krajského kola této soutěže. Zde v porotě zasedl dramaturg Státního divadla v Ostravě Oskar Batěk a režisér Městského divadla mladých Miloš Zbavitel. Nicméně po představení nedošlo k diskuzi, jelikož porotci museli odjet, a souboru se nedostalo ani slíbeného písemného zhodnocení představení.³² *Hlubokým kořenům* se dostalo reflexe i v tisku v podobě dvou velmi krátkých zhodnocení představení. Oba nejmenovaní recenzenti chválí výběr titulu i kvalitní režijní uchopení a herecké provedení. Oceňují rovněž bohatou a příkladnou činnost souboru.³³

³¹ Hluboké kořeny (1948). *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2012 [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/69826-hluboke-koreny-1948.html>.

³² V případě této inscenace Horák v kronice uvádí i celkové příjmy ze všech sedmi uskutečněných repríz. Pouze pro zajímavost, jednalo se celkem o 3456 Kč 50 h, z toho více než třetinu vyneslo soutěžní představení 12. dubna.

³³ HORÁK, Bohdan. Kronika divadelního odboru Místek. Nedatováno.

Jelikož byl rok 1954 volební, musel se i Divadelní odbor podílet na předvolebních programech a agitaci. Pro tento účel došlo k nacvičení estrády, s kterou soubor podnikal zájezdy po okolních vesnicích. Pásmo bylo z časových důvodů složeno ze dvou nových skečů *Právní poradna* a *Obnova obnovy* a několika už dříve nacvičených výstupů. Ač nebyla úroveň valná, publikum se bavilo. Horák dále vzpomíná zájezd do Luhačovic, který v červnu soubor dostal jako odměnu za celoroční práci od závodního klubu. Prý se jej ale zúčastnilo pouhých 10 členů plus rodinní příslušníci.

Začátek sezóny 1954/1955 začal zkoušením Zeyerovy pohádky *Radúz a Mahulena* v režii Oldřicha Němce, které ale už od počátku provázelo velké množství problémů, ať už šlo o různá školení, onemocnění nebo problematické shánění textových knih. Ve velmi špatném stavu byly i prostory v Osvětovém domě, kde soubor sídlil. Jelikož nebylo jisté, zda se opravy stihnou do plánované prosincové premiéry, bylo nutné představení odložit až na příští rok. Nicméně ani po Novém roce se ve fungování Osvětového domu nic nezměnilo. Sály stále zůstávaly nevytopené a neuklizené, celkově selhávala celá správa tohoto kulturního stánku. Nápravu se podařilo zjednat až poté, co se ochotníci vydali na Okresní národní výbor a trvali na okamžitém zásahu. Okresní tajemník jejich požadavky uznal a okamžitě došlo k odvolání stávajícího správce Kubaláka a jmenování nového. Práce na opravách byly zahájeny bez odkladu, takže 10. ledna 1955 se už ve více méně solidních podmínkách mohla odehrát odložená premiéra pohádky.

Pro další inscenaci si soubor na členské schůzi zvolil zcela novou hru Oty Šafránka *Kudy kam*. Námětem této komedie ze současnosti je osud mladého manželského páru v rozvodovém řízení a problematika rovnoprávnosti žen a mužů, co se týče podílu na domácích pracích. Krajská porotní komise, přítomná na premiéře 30. dubna 1955, ve svém posudku v první řadě oceňuje odvahu souboru inscenovat tuto dosud „nevyzkoušenou a neověřenou“ hru. I přes určité výtky k režii a hereckým výkonům, které porota vnímala jako dosti nesourodé a v některých případech nedotažené, hodnotí inscenaci vcelku kladně. Z posudku: „Režijní práce s. Čejkové trpěla někdy náhodností. V základě správně vystihla koncepci hry. Chyběla gradace jednotlivých výstupů a obrazů k pointě, chyběl výrazný rytmus představení a charakter konverzační hry. Ke kladům patří, že vyšlo představení svěží, radostné, umožňující divákovi hodnotnou a poučnou zábavu. Této okolnosti bylo dosaženo především tím, že představení nemělo ani jednu šarži. Herci byli vedeni k prostým výrazovým

*prostředkům, k pravdě. Soubor je na správné cestě a bylo by potřeba povzbudit, ocenit a pomoci.*³⁴

Ke konci sezóny 1955/1956 přišel režisér Oldřich Němec s návrhem navázat družbu s **Rudým koutkem**³⁵ frýdecké okresní nemocnice. Tato družba měla zahrnovat výpomoc při estrádách, a to ve formě zapojení členů Divadelního odboru a propůjčení kostýmů a závěsů, Rudý koutek měl na oplátku poskytovat auto a hudbu na zájezdová představení. Ačkoli smlouva zahrnovala podmínku, že podíl na estrádách nijak neovlivní chod divadelního souboru a jeho pravidelných zkoušek, praxe přinesla pravý opak. Režisér Němec se stále více angažoval v činnosti Rudého koutku a divadelní soubor zanedbával. V polovině srpna se definitivně vzdal režie *Maryši*, jež měla v září zahajovat novou sezónu. Horák mu v kronice vyčítá, že ačkoli svůj odchod z divadelního souboru zdůvodňoval vážnou nemocí manželky, dál pokračoval v přípravách estrád a využíval pro ně členů souboru, aniž by vedení informoval o datech a místech vystoupení.

Namísto *Maryši* zvolila režisérka Čejková dramatizaci Balzacova románu *Evženie Grandetová*. Premiéra proběhla podle původního plánu 29. října 1955. Kritika v časopisu *Práce* z 11. listopadu chválí především přesvědčivé herecké výkony a velmi dobré zvládnutí náročného titulu. Z herců vyzdvihuje především Stanislava Němce v roli pana Grandeta. Citují: „Zvláště St. Němec v úloze starého lakomce a lišáka Grandeta zvládl svou obtížnou postavu naprosto suverénně, protože ovládá nepřebornou škálu výrazových prostředků, za něž by se nemusel stydět ani herec profesionálních divadel.“³⁶ *Evženie Grandetová* patří k nejlepším inscenacím, které soubor vytvořil. Po zbytek roku 1955 se Divadelní odbor potýkal s určitou stagnací, zaviněnou různými problémy mezi členy a dalšími obtížemi. Činnost souboru komplikovala například stále trvající spolupráce s Rudým koutkem, a tedy častá zaneprázdněnost herců, kteří se podíleli na jeho estrádách. Další hru se souboru podařilo připravit až na jaře 1956. Vybrána byla *Dina Mühlheimová* od Otty Neumanna, režie se chopila Marie Čejková a výpravy Ladislav Hloušek. Představení 20. 5. 1956 v rámci okresní soutěže vyneslo souboru 1. místo, a zároveň přerazení do skupiny C³⁷, tedy mezi

³⁴ HORÁK, Bohdan. Kronika divadelního odboru Místek. Nedatováno.

³⁵ Rudý koutek vznikl ve frýdecké nemocnici jako centrum agitace a kultury. Součástí programu byly různé estrády či vystoupení, samozřejmě ideologicky silně zabarvené. Z rozhovoru s Janem Krulíkovským v září 2016.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ V druhé polovině 50. let byla ochotnická činnost velmi bohatá, téměř v každé obci fungoval divadelní spolek. Jelikož šlo o velkou konkurenci, pro potřeby soutěží se soubory rozdělovaly do tří skupin: A, B a C. Do skupiny A spadaly začínající soubory, jež se mohly účastnit pouze okresních kol. Skupinu B tvořily vyspělejší soubory,

nejvyspělejší soubory. Zde se začíná nová etapa souboru, které se budu věnovat v následující části.

4. 1. 3. Dramatický odbor Domu osvěty / Dramatický odbor ZK ROH Slezan (1956—1972)

23. května 1956 bylo na členské schůzi Divadelního odboru ZK ODZ rozhodnuto o připojení k **Osvětovému domu** v Místku. Hlavním důvodem k tomuto rozhodnutí byl nedostatek prostoru a zázemí pro zkoušky. Zatímco podnik ODZ poskytoval pouze klubovnu, která byla ale často obsazována jinými aktivitami, Osvětový dům měl k dispozici větší prostory a jeviště. Od této chvíle se tedy soubor nese název **Dramatický odbor Domu osvěty ve Frýdku-Místku**.

V červenci 1956 se režisérka Čejková vrátila k dříve nerealizované hře *Noc na Karlštejně*. Na rozdíl od roku 1953 se tentokrát projekt podařilo bez problémů dokončit a ve dnech 26. a 27. srpna proběhly dvě představení na nádvoří frýdeckého zámku. Inscenace sklídila ohromný úspěch, za dva hrací dny představení zhlédlo přes 5000 diváků, což je až neuvěřitelné číslo. Při cenách vstupného 8, 6 a 4 Kč, jak uvádí plakáty té doby, to znamenalo i mimořádně velký finanční zisk. Podobně masová akce se už v budoucnu nikdy nezopakovala.

Během podzimu se začalo s přípravou hry Karla Kubánka *Velké rozhodnutí* z roku 1956, jako režisérka opět figurovala Čejková. Původně se premiéra měla odehrát v prosinci, kvůli různým komplikacím se ale uskutečnila až 16. ledna 1957 v Žabni a následně jako představení v rámci soutěže LUT (Lidové umělecké tvořivosti) 17. ledna 1957 v Místku. Realizace povinné druhé soutěžní inscenace byla svěřena Oldřichu Němcovi. Ten však s výběrem dost otálel, nejprve si místo původně plánovaného satirického pásma *Bludný kruh* zvolil Ibsenovu *Noru*. I tuto hru však brzy odložil a začal cvičit Tylova *Pražského flamendra*. Ačkoli už proběhlo více než 10 zkoušek, k dokončení nedošlo a soubor se tedy nemohl soutěže zúčastnit. V rámci předvolební kampaně na jaře 1957 připravil soubor pod vedením Čejkové pásmo scének, tanců a písní s názvem *Jedeme do SSSR*, s nímž podnikl několik vystoupení po okolních vesnicích.

které mohly postoupit i do krajského kola a zároveň měly vlastní oblastní přehlídku. Skupina C, a tedy i účast na krajských a ústředních přehlídkách, byla přístupna pouze nejlepším souborům. O příslušnosti k jednotlivým skupinám rozhodovala porota.

V červnu Marie Čejková začala připravovat výpravnou pohádku *Šípková Růženka*. 1. a 2. září proběhla dvě představení opět na nádvoří zámku. Nicméně tentokrát byla návštěvnost o poznání menší, důvodem prý bylo velmi chladné počasí. Recenzent z časopisu *Práce* ze dne 5. září však o představení píše velmi příznivě a stejně jako diváci inscenaci oceňuje. „*Do souboru přišli totiž mladí, nezkušení lidé, a tak režisérka Marie Čejková i ostatní zkušené ochotníci měli plné ruce práce. Připočteme-li k tomu prázdniny a že se v nich pilně zkoušelo, pak je jasně vidět, že divadelní odbor má skutečně obětavé nadšence, že tu vládne láska k divadlu,*“³⁸ píše. Předznamenává rovněž připravované recitační pásmo k 90. narozeninám národního umělce Petra Bezruče, které mělo být uvedeno 12. září a zvažování vhodného repertoáru, s kterým by se chtěl soubor kvalifikovat na přehlídku v Hronově.

Na počátku září 1957 došlo k dalším organizačním změnám. Budovu Národního (Osvětového) domu získal do správy Závodní klub Slezan a s ním i dramatický odbor. Nový název souboru tedy zní **Dramatický odbor ZK ROH Slezan ve Frýdku-Místku**.

První inscenací pod novým vedením byla hra španělského autora F. G. Lorcy *Dům doni Bernardy*, kterou soubor nacvičil k Oslavě Velké říjnové revoluce. Zajímavostí je, že šlo o hru, v níž se pod vedením Čejkové představilo ryze ženské obsazení o 17 herečkách. První představení této hry proběhly 14. prosince 1957 v Místku a 12. ledna 1958 ve Staříči. Další připravovaná inscenace měla být opět soutěžní. Zprvu byla vybrána Schillerova hra *Úklady a láska*, ale soubor měl potíže s obsazením mužských postav. Tento problém se v minulosti vyskytl už několikrát a dodnes přetrvává fakt, že o působení ve frýdeckomísteckém divadle mají větší zájem ženy, a tak se soubory musejí často potýkat s nedostatkem mužů. Po dlouhých úvahách byla zvolena hra Pavla Kohouta *Taková láska*. Výběr této hry se současnou tematikou inscenátoři v programu odůvodňují potřebou svým dílem přispět k probíhající proměně společnosti v duchu nové socialistické etiky. Kohoutova hra v retrospektivě sleduje okolnosti sebevraždy mladé studentky, která si sáhla na život kvůli nešťastné lásce. Po premiéře 1. března 1958 soubor vybrán na Krajskou přehlídku souborů ve Frenštátě pod Radhoštěm. Tam zaslouženě zvítězil a porotou byl doporučen na Národní přehlídku souborů divadelních ochotníků do Svitav. Recenzent Jirousek v reakci na frenštátské představení z 27. března píše: „*Režisérka hry M. Čejková přistupovala k práci poučeně, důvěrně obeznámena s hlavními záměry autora. Připočteme-li ještě i vlastní*

³⁸ HORÁK, Bohdan. Kronika divadelního odboru Místek. Nedatováno.

vynalézavou výpravu hry, pro ochotníky technicky tak náročné, a vyrovnanou hladinu řady dobrých hereckých výkonů – máme tu příklad dobré ochotnické práce.“³⁹

Inscenace *Taková láska* byla poslední pro Marii Čejkovou, která v roce 1958 náhle zemřela. Nečekané úmrtí této významné a dlouholeté režisérky bylo pro soubor velkou ranou, zavázal se však, že se i nadále pokusí udržet si statut kvalitního a úspěšného souboru. Úspěchy se dostavily už v následující sezóně. V dubnu 1959 soubor zvítězil na IV. festivalu divadelních ochotníků Ostravského kraje s komedií ze života mladých *Člověk hledá radost* od Viktora Rozova, pod režijním vedením Dany Ryškové. Následovaly doporučení na Divadelní máj v Krnově a Národní přehlídku do Pardubic.

Do nové sezóny soubor vstoupil obohacen o několik nových mladých členů, které přilákal dubnový úspěch. Díky tomu mohl soubor nastudovat hru Curta Corrintha *Trojané*, uvedenou poprvé v lednu 1960, opět v režii Dany Ryškové. *Trojané* jsou hrou ze studentského prostředí, hrdiny jsou zde chlapi, kteří se zastanou spolužáka, šikanovaného učitelem. Porota výběr této aktuální hry velmi chválila, ocenila rovněž silné ideové vyznění. Nicméně velké množství mladých a nezkušených herců se podle ní odrazilo v nedostatečně zvládnutém ztvárnění postav a mnoha technických chybách, zvláště v mluveném projevu. I přes tyto nedostatky však soubor dokázal bez problémů naplnit požadavky kategorie C.⁴⁰

V rámci oslav 15. výročí osvobození Československa byl ve Frýdku-Místku ve dnech 10.—12. dubna 1960 uspořádán **Festival divadelních ochotníků**. Pořadateli byli Závodní klub Slezan, Osvětová beseda a Okresní dům osvěty. Místecký dramatický odbor ZK Slezan zde uvedl lyrickou komedii španělského dramatika Alejandra Casony *Stromy umírají vstoje*. Hru o souboji fantazie a pravdy při čekání na ztraceného vnuka. Jako další se představily soubory **Gramodbor OB Václavovice** s Karvašovým dramatem *Půlnoční mše* a **dramatický odbor souboru ČSM Řepiště** s pohádkou Julia Zeyera *Radúz a Mahulena*.⁴¹ Frýdeckomístečtí ochotníci slavili v téže době rovněž 70 let trvání české ochotnické činnosti ve městě. Při této příležitosti byla v den zahájení festivalu otevřena i výstava fotografií, plakátů a dalších dokumentů a předmětů z celé historie zdejšího divadelnictví.⁴²

³⁹ HORÁK, Bohdan. Kronika divadelního odboru Místek. Nedatováno.

⁴⁰ HORÁK, Bohdan. Kronika divadelního odboru Místek. Nedatováno.

⁴¹ SOKA Sběrka plakátů

⁴² Fotografie dokumentující tuto událost se dnes nacházejí v Okresním archivu ve Frýdku-Místku a je možné si je prohlédnout v digitálním archivu. Fond Sběrka fotografií, fotonegativů a filmů. NAD 1051. Sign F132/158/01-30. Výstava 70 let Ochotnického divadla v Místku.

Inscenaci *Stromy umírají vstoje* se souborem nastudoval Oldřich Zezulák, jehož režie se vyznačovaly důslednou prací s herci a velkou úctou k textu, který inscenoval bez škrťů. Ještě v dubnu 1960 se soubor s touto hrou zúčastnil pátého ročníku krajské přehlídky ochotnických souborů ve Frenštátě pod Radhoštěm. V předchozích dvou ročnících zde místečtí ochotníci zvítězili, do třetice se jim to i přes poměrně vysokou úroveň představení nepovedlo. Miroslav Jurák v časopise *Ochotnické divadlo* ocenil především výkon Boženy Novákové v roli babičky, který označil za nejčistší a nejpravdivější z celého festivalu. Právem se této herečce dostalo i zvláštního uznání od poroty. Nicméně místečtí ochotníci podle něj nestačili na problematiku hry a některé její aspekty opominuli. Režii pak vytýká nedostatečné zamyšlení se nad smyslem této komedie a nejednoznačný záměr vyústění.⁴³

Druhou inscenací v režii Zezuláka byly *Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert*, uvedené poprvé 11. prosince 1960. Tato hra Jana Drdy byla u frýdeckomísteckých divadelníků i diváků poměrně oblíbená, v budoucnu se k ní vrátili ještě dvakrát. Jako nový výtvarník v této sezóně nastoupil Alois Holásek, jenž vynikal především svými originálními a líbivými loutkami a výpravami k dětským představením.

V dalších letech se soubor opakovaně potýkal s chybějícím režisérem. Nejprve Zezuláka, jenž se začal více angažovat ve frýdlantském souboru, nahradil Viktor Kačer, který do Frýdku-Místku přišel coby ředitel Městské osvětové besedy. Kačer se poprvé představil v lednu 1962 komedií o rodičích a dětech *Nebezpečný věk* od Bohuslava Brezovského. Druhou inscenací byla hra Ericha Marii Remarqua *Poslední dějství*, kterou soubor poprvé uvedl v dubnu téhož roku a vzbudil s ní vášnivé diskuze na okresní přehlídce. Nejenomže Kačer využil prvku tzv. čtvrté stěny, ale zapojil do inscenace i skutečné samopaly, ze kterých se během představení střílelo slepými náboji. I tak ale soubor ZK Slezan čekal postup na krajskou přehlídku do Frenštátu, jak už bylo u tohoto souboru téměř pravidlem. Viktor Kačer však ve Frýdku-Místku dlouho nesetřval a už následující sezónu zůstal soubor opět bez režiséra. Nové hledání komplikoval fakt, že nikdo nejevil velký zájem se této funkce chopit. Jediným režisérem se tak na nějaký čas stal Milan Pastor, jenž si poprvé tuto zodpovědnost vyzkoušel na pohádce *Zkoušky čerta Belínka*, uvedené v březnu 1962. V následující sezóně se mu ale nepodařilo nastudovat žádnou hru pro dospělé, jelikož

Digitální archiv Zemského archivu v Opavě [online]. 2017 [cit. 20. 11. 2017]. Dostupné z: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=B933D11407CF47D9B9CC79AD8D031B2D>.

⁴³ JURÁK, Miloslav. Pátá bilance souborů ostravského kraje. *Ochotnické divadlo*. 1960, 7, s. 150-151.

většina herců nesouhlasila s jeho výběrem. Vrátil se tedy k představením pro děti a mládež a s mladými herci souboru připravil hru *Petrův nález*, kterou představil na jaře 1963.

Krizi sezóny 1962/1963 prolomila až Irma Dittlerová s maďarskou veselohrou ze současnosti *Ty a já* od Anny Seherové, kterou v Místku poprvé představila v březnu 1963. Dittlerová, jenž původně v souboru působila jako herečka, se pro příští sezóny stala hlavní režisérkou. Jako další hru Dittlerová zvolila francouzskou detektivní komedii *Idiotka* od Marcela Acharda. Premiéra proběhla v dubnu 1964.

V sezóně 1964/1965 soubor ZK Slezan uvedl dvě nové inscenace. Zkraje roku 1965, konkrétně 7. ledna, proběhlo představení pásma světových jednoaktovek s názvem *5x o lásce*, které se souborem nastudovala Dittlerová. Program tvořily hry *Marion* (šlo o zdramatizovanou píseň), *Komedie o muži, který si vzal němou* od Anatola France, Eduarda Basse *Opuštěná*, *Vilém Dobytel* Vanči Kljakovičové a *Stará paní* od Ladislava Matuše. Následně 14. března proběhla premiéra detektivní komedie *Osm žen* od Roberta Thomase. Tentokrát v režii už známého Oldřicha Zezuláka.

Na podzim roku 1965 se soubor u příležitosti 75. výročí vrátil k oblíbené Jiráskově *Lucerně*, kterou se rozhodl inscenovat už popáté.⁴⁴ Režie se opět chopila Irma Dittlerová a výpravy Alois Holásek. První představení se uskutečnilo 21. listopadu v dopoledních hodinách a bylo určeno především dětem, 2. prosince následovalo večerní představení pro dospělé.

5. dubna 1966 se uskutečnila premiéra hry pro mládež od amerického dramatika Richarda Nashe *Děvčata z Brook Walley*, v režii Milana Pastora. Soubor s inscenací dosáhl úspěchu v okresním kole divadelní soutěže a měl se zúčastnit i kola krajského. K tomu už ale nedošlo, jelikož vedení souboru rozhodlo, že do krajského kola nepůjdou *Děvčata z Brook Walley*, ale bude třeba v příští sezóně nastudovat novou hru. Toto nepochopitelné rozhodnutí způsobilo vážné neshody uvnitř souboru, které nakonec vedly až k jeho rozštěpení. Podle Jana Krulikovského byl hlavním důvodem střet dvou generací, kdy starší herci a tvůrci nechtěli k práci pustit mladší generaci, jež chtěla dělat něco trochu jiného.⁴⁵ Ze souboru se rozhodli odejít Milan Pastor i Jan Krulikovský, který byl v té době vedoucím

⁴⁴ První představení *Lucerny* nastudované místeckým souborem se uskutečnilo v roce 1911, následovaly inscenace v letech 1925, 1940 a 1953.

⁴⁵ z osobního rozhovoru s Janem Krulikovským v září 2016

loutkové **Říše pohádek**, jež pod ZK Slezan rovněž patřila. Společně poté založili nový soubor s názvem **DUO (Divadlo u Ostravice)**.

Dramatický odbor ZK Slezan se z této rány už nedokázal vzpamatovat. V následujících sezónách nastudoval ještě dvě hry, nicméně obě už odrážely narůstající krizi souboru. První byla detektivka de Stefaniho *Jako ta myš* v Zezulákově režii, kterou soubor uvedl v lednu 1967, druhou pak Gorkého hra se symbolickým názvem *Poslední*, uvedená 2. prosince 1967 pod vedením Dany Ryškové.

Ačkoli soubor po roce 1967 už nic nového nenastudoval a postupně se rozpadal, oficiálně zanikl až v roce 1972, kdy se DUO plně osamostatnilo a převzalo jak veškerý inventář souboru, tak roli jednoho z dominantních divadelních souborů ve městě. Dramatický soubor Slezanu kladl vždy důraz na kvalitu inscenací i volených titulů. Nebál se náročných témat ani zcela nových her. Mnohé z nich se v té době vyskytovaly i na programech profesionálních divadel. Repertoár místeckého souboru lze sice číst jako ideologicky poplatný a naplňující kritéria, která byla divadlům předkládána jako povinná, nicméně se v něm neobjevují vyloženě budovatelské nebo agitační hry, ačkoli mnohé ze starších her už dnes zcela zapadly a není možné se o nich mnoho dovědět. Především v 60. letech však dominují detektivky, komedie a hry pro mládež.

Z místeckého souboru vzešla řada herců, jejichž jména se objevují v souvislosti s frýdeckomísteckým divadlem i v pozdějších dobách. Jsou to například Irma Dittlerová, Dana Ryšková, Eva Pastorová, Bohumil Hurník, Bohdan Horák, Milan Pastor a další. Lze usuzovat, že klíčové postavení měl v souboru vždy režisér, jenž zastával i roli dramaturga. Nejvýznamnější byla bezpochyby Marie Čejková, jež vytvořila naprostou většinu inscenací a dovedla soubor k mnoha úspěchům.

4. 2. Činohra Frýdek

4. 2. 1. DIMAFOR (1961–1963)

Soubor **DIMAFOR** se začal formovat při Okresním osvětovém domě na podzim roku 1960. V počátcích měl asi třicet členů.⁴⁶ Měl sloužit nejen jako zdroj zábavy, ale rovněž jako vzorová a pokusná scéna pro malé jevištní formy a mladé ochotníky z celého okresu. Osvětový dům pro členy souboru zajišťoval pravidelné odborné semináře a setkání s profesionálními umělci. Režisérem a vedoucím souboru se stal brněnský textař Radovan Ferebauer.

DIMAFOR poprvé veřejně vystoupil 8. června 1961 s pásmem *Pozor, straší!* Program se skládal ze satirických a kritických scének, vtipů a písní, doprovázených hudbou skupiny **Combo 59**. V reakci na premiéru vyšla v týdeníku *Vpřed* pochvalná kritika Ericha Kaplana. Kaplan ocenil především výtvarné zpracování Miloše Fuchse, které označil za „nejdokonalejší část představení“, a výkony herců Stanislava Rupíka a Vlastimila Ningera. Bohužel se zcela vyhnul jakémukoli bližšímu a obraznějším popisu představení, takže se o konkrétní podobě inscenace dnes už asi mnoho nedovíme.⁴⁷

Během následujícího půl roku soubor podnikl s estrádou *Brigáda dobré nálady* řadu zájezdů do okolních obcí, kde vystupoval pro tamní zemědělská družstva a podniky. Na jaře 1962⁴⁸ bylo uvedeno druhé satirické pásmo nazvané *To chce klid*. I tento program byl evidentně u publika úspěšný, celkem proběhlo třicet repríz a soubor postoupil až do krajského kola 3. ročníku kabaretního festivalu v Karviné.⁴⁹

27. března 1963 se uskutečnila premiéra třetího pásma *En ten týny*, které mělo poukazovat na činnosti a chování, překážející radostnému životu, jak uvádí článek *Dimafor před STM 1963*. Program byl opět tvořen směsicí hraných scének a pěveckých, tanečních a pantomimických čísel, které doplňovaly projekce a stínohry.⁵⁰ Erich Kaplan tentokrát o premiérovém představení píše více rezervovaně: „Výtvarná spolupráce M. Fuchse je nadále největším kladem DIMAFORU, ačkoli byla tentokrát brzděna stísněným výpomocným jevištěm loutkového divadla. Hudba zůstává ovšem nejslabší stránkou mladého divadla, i když jsou tu pokusy o původní skladby vlastních členů. DIMAFOR se bude muset

⁴⁶ DIMAFOR potřebuje další členy! *Vpřed*. 13. 1. 1961, 3 (2), s. 3.

⁴⁷ KAPLAN, Erich. DIMAFOR poprvé. *Vpřed*. 30. 6. 1961, 3 (26), s. 3.

⁴⁸ Přesný termín mi není znám, zřejmě šlo o únor nebo duben.

⁴⁹ Dimafor před STM 1963, *Vpřed*. 15. 3. 1963, 5 (2), s. 3.

⁵⁰ Tamtéž.

*přece jen starat o to, aby se jeho hudební složka kvalitně vyrovnala složce činoherní. Rovněž tanec se příliš nevyznamenal.*⁵¹

Pásmo *En ten týny* bylo s největší pravděpodobností poslední inscenací DIMAFORU. Ačkoli ze zápisu ze schůze školské a kulturní komise pro rok 1964⁵² vyplývá, že se plánovaly další premiéry a zájezdy, nic nenasvědčuje tomu, že by se nějaké další projekty uskutečnily. Výjimkou je pouze představení divadla poezie s názvem *Hlídej si své slunce*, určené pro mládež, které měl DIMAFOR po delší přestávce odehrát 19. května 1964 v divadle hudby ZK Slezan.⁵³

Bohužel se mohu jen domnívat, co vedlo k tomu, že DIMAFOR tak rychle zanikl. DIMAFOR vznikl v reakci na tendence tehdejšího divadla v počátcích 60. let. Už z názvu je patrná určitá inspirace populárním pražským Semaforem. Co se týče Frýdku-Místku nebyl DIMAFOR jediným souborem, kterého malé jevištní formy přitahovaly, experimentoval s nimi rovněž loutkový Rapír, jenž působil ve stejném období nebo MAJEFOR v 70. letech, estrády a kabarety byly oblíbené i v dalších souborech. Na rozdíl od nich byl však DIMAFOR zřízen „z vyšších míst“, nikoli pouze z aktivity nadšených jednotlivců. To souboru mohlo přinášet určité výhody, ale zároveň jej to zavazovalo k výraznější poplatnosti a ideové čistotě.

4. 2. 2. Dramatický soubor ZK ROH Válcoven Plechu (1962—1989)

Divadelní soubor při závodním klubu Válcoven plechu (DK ZK VP) vznikl v roce 1962⁵⁴, a to spojením zanikajících divadelních spolků v Lískovci⁵⁵ a Starém Městě. U zrodu nového uskupení stáli členové staroměstského souboru Bichlerová, Hloušek a Dárek, k nimž

⁵¹ KAPLAN, Erich. Nový program DIMAFORU. *Vpřed*. 5. 4. 1963, 5 (14), s. 3.

⁵² Fond *Okresní národní výbor*. NAD 776. Inv. č. 221.

⁵³ Kulturní zpravodaj Frýdek-Místek. Květen 1964, s. 3.

⁵⁴ Oficiální zahájení činnosti se datuje k 13. červnu 1962.

⁵⁵ Divadelní soubor v Lískovci, dnešní městské části Frýdku-Místku, vznikl pod závodním klubem tehdejší Karlovy hutě (později Válcovny plechu) v roce 1950. Jeho vůdčími představiteli byli Oldřich Klimša, učitel Štíhel a Stanislava Horylová. Soubor zahájil činnost inscenací *Tovaryš Martin*, kterou odehrál na nově postaveném jevišti v závodním hotelu. Pod závodním klubem, vedle množství dalších kroužků, působili rovněž loutkáři a soubor Kulturní úderka mladých, pořádající především estrády a kulturní a společenské akce. V roce 1953 získal závodní klub přírodní divadlo v Topolině (městská část Sviadnov), kde bylo možné pořádat masově navštěvované akce, včetně divadelních představení. Etapa Lískoveckého souboru končí v roce 1962, kdy došlo k přechodu do nových prostor a sloučení s jiným souborem, čímž se započala zcela nová linie. (Lískovec, excerpt pro MČAD 1998. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 20. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=3170> a TESÁŘ, Vladimír. *Historie* 20. 1. vyd. Frýdek-Místek: Dům kultury Válcoven plechu, 1969. 21 s.)

se přidali další divadelní nadšenci.⁵⁶ Svou domovskou scénu našel soubor v témže roce nově otevřeném Domě kultury na frýdeckém Sídlišti.

V případě pátrání po repertoáru válcovenského souboru se opírám především o kulturní zpravodaje a články, vycházející k různým výročím. Nicméně tyto zdroje nejsou vždy zcela úplné, k inscenacím chybí podrobnější informace a poměrně matoucí je i to, že soubor nenesl zcela jednoznačný název. Vzhledem k tomu, že závodní klub zaštiťoval množství kroužků, není vždy úplně jisté, které skupině inscenace přísluší – objevují se označení jako dramatický odbor, divadelní kroužek, divadelní soubor, později pak dramatický klub DK apod.⁵⁷ Není možné se mnoho dozvědět ani o počtu repríz nebo derniérách, bylo zřejmě pravidlem, že soubor na své domovské scéně odehrál jen jedno až dvě představení, po nichž následovaly zájezdy do okolních měst a obcí. Velmi cenným pramenem pro období 80. let, je mi herecký deník Renaty Tomkové, která v tomto období ve válcovenském souboru začínala jako herečka.

V září 1962 začal soubor s nácvikem první inscenace. Vybrána byla hra Jana Drdy *Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert*. Ačkoli šlo o nově utvořený soubor a náročnou hru, premiéra proběhla přesně podle plánu 15. prosince 1962. Režie se ujal Ladislav Hloušek, výpravy Miloš Fuchs.

Druhou nacvičenou hrou byla francouzská detektivní komedie *Past aneb Dnes večer budete zatčen* Hanse Thomase, jejíž premiéra proběhla 8. června 1963, opět v režii Hlouška a Fuchsově výpravě. Krátce po premiéře odjel soubor na čtrnáctidenní zájezd do Krkonoš, kde s touto inscenací v rámci kulturních úderů vystupoval pro rekreanty v tamních chatách. Jelikož byl soubor dosti početný, bylo možné během sezóny nacvičit jednu hru pro dospělé a mládež, a jednu pohádku pro děti. Zatímco tedy část souboru připravovala *Past*, druhá část se pod vedením Vladimíra Tesaře věnovala studiu hry pro děti *Tmavomodrý inkoust*.⁵⁸ V dalších letech byly pro děti nastudovány například hry *Příhody pana Pimpipána* v roce 1965, *Kouzelná lampa Aladinova* roku 1967, v roce 1969 *Kašpárek, Honza a zakletá princezna* nebo roku 1970 *Broučci*.

⁵⁶ Kulturní kalendář Frýdek-Místek. Květen 1982, s. 2—3.

⁵⁷ Vedle Dramatického souboru Domu kultury fungoval i dětský dramatický soubor vedený Evou Hrozkovou. Ten si dával za cíle naučit děti kulturním hodnotám a hereckým dovednostem. PŘÍHODOVÁ, Věra. I v oblasti kultury kvalitněji. *Ozvěny*. 13. 3. 1981, 15/XIII (10), s. 4.

⁵⁸ Iniciativní soubor divadelníků. *Vpřed*. 19. 7. 1963, 5 (28), s. 3.

Další nová inscenace byla uvedena na konci příští sezóny, šlo o komedii Ference Dunaie *Trampoty s kalhotami (aneb pánský striptýz)* v Tesařově režii. K prvnímu uvedení došlo 27. května 1964. Hra sleduje témata mužské nevěry, záletnictví a manželského trojúhelníku.⁵⁹ V další sezóně se soubor vrátil opět k detektivnímu žánru a 2. června 1965 představil hru Jaroslava Langera *Případ malíře Güntra*. V prosinci téhož roku pak byla uvedena bláznivá komedie Oldřicha Daňka *Podvod se svatbou*, opět v režii Vladimíra Tesaře. Premiéra se uskutečnila 26. prosince 1965 v Domě kultury. 8. dubna 1967 proběhla premiéra další nové inscenace, komedie *Kudy kam aneb Rozkvétající ženy* od Oty Šafránka, kterou se souborem připravil opět Tesař. Tématem bylo znovu manželství a jeho radosti a strasti. Oproti *Trampotám s kalhotami* se hra zabývá rovností muže a ženy v otázce domácích prací.

K úspěšným počínům souboru patří inscenace *Študáci a kantorů*, komedie Jaroslava Žáka ze studentského prostředí. Uvedena byla 27. dubna 1968, opět pod vedením režiséra Tesaře. Při volbě další inscenace sáhl soubor po gaunerské komedii Waltera Hasenclevera *Lepší pán*, jejíž premiéra proběhla 28. května 1969.

Brožura *Historie 20*, vydaná k výročí závodního klubu, zmiňuje rok 1969 jako nepřiliš úspěšný, jelikož se v něm projevila určitá stagnace v tvorbě a vzrostl i vliv „*nezdravých proudů a směrů, které byly v rozporu s ideologií socialistického státu*“⁶⁰. Zájem diváků rovněž více směřoval k akcím a představením profesionálních umělců. V roce 1970 tedy proběhly značné reformy a kontroly napříč všemi soubory a kolektivy, a to nejen ohledně tvorby, ale i názorů a postojů jednotlivců.⁶¹

Cílem Domu kultury Válcoven plechu, a tedy i tamních divadelníků, vždy bylo uspokojovat kulturní zájmy obyvatel města, esteticky a politicky je vychovávat a zároveň jim poskytovat prostor pro tvořivou a zájmovou činnost.⁶² Důraz na posílení socialistického uvědomění a ideovou čistotu ještě více vzrostl právě po roce 1970. Divadelní soubor se pravidelně zapojoval do různých společenských a politických akcí, jako jsou nejrůznější výročí, zábavy, oslavy 1. máje apod. Pro tyto události nejčastěji připravoval literárně hudební pásma či estrády, a to pro dospělé i pro děti. Oblíbenou společenskou událostí bylo

⁵⁹ Kulturní zpravodaj Frýdek-Místek. Květen 1964, s. 5.

⁶⁰ *Dům kultury ROH Válcoven plechu n.p. Frýdek-Místek 1962—1982*. 1. vyd. Frýdek-Místek: Dům kultury ROH Válcoven plechu, 1982.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² TESAŘ, Vladimír. *Historie 20*. 1. vyd. Frýdek-Místek: Dům kultury Válcoven plechu, 1969. s. 18.

i každoroční *Chování basy*, často doprovázeno vepřovými hody. *Chování basy* zakončovalo plesovou sezónu, probíhalo tedy v průběhu února či na začátku března. Program zahrnoval inscenovaný lidový pohřební obřad s průvodem, písněmi, „duchovními“ i plačkami, po němž následovala hudba a zábava s tombolou.

S další novou inscenací soubor přišel až v únoru 1972, kdy režisér Tesař uvedl *Goldoniho Sluhu dvou pánů*. V červnu příštího roku byla představena, už po několikáté ve Frýdku-Místku, *Lucerna* Aloise Jiráska, tentokrát v režii Ladislava Hlouška. Její první představení se uskutečnily 5. a 7. června 1973. Režisér Hloušek se chopil režie i dalšího titulu, a to Makarenkova románu o mladých provinilcích a jejich převýchově *Začínáme žít*, který soubor poprvé odehrál 8. května 1974.

V polovině 70. let se divadelní soubor potýkal s krizí v hereckém souboru, jelikož několik členů odešlo. I přesto, že na jejich místo brzo přišlo několik nových zájemců, převážně z řad žen, bylo v následujícím období náročné vybrat vhodné tituly k nastudování. Soubor se tedy začal více zaměřovat na představení pro děti a pohádky a od inscenací pro dospělé postupně upustil.

Ještě pro dospělé byla určena hra *Stříbrný jaguár* slovenského dramatika Jána Soloviče. *Stříbrný jaguár* je součástí celku nazvaného *Občanská trilogie*, která se věnuje běžným problémům současného člověka ve světě. S válcovenským souborem ji nastudoval zkušený a oceňovaný režisér Karel Dittler ku příležitosti XV. sjezdu a 55. výročí založení KSČ, premiéra proběhla 4. dubna 1976. Tento titul patří k nejvíce úspěšným inscenacím souboru, jelikož s ním postoupil až do krajského kola soutěže. Velký úspěch přineslo i pásmo *Lidé, měl jsem Vás rád*, jež soubor představil na národním festivalu v Jihlavě.⁶³ K 15. výročí souboru vznikla poté ještě inscenace *Víkend uprostřed týdne*, podle generační hry Jana Otčenáška, uvedená 27. ledna 1977.

Než přikročím k pohádkovým inscenacím, je potřeba zmínit ještě rok 1976, kdy se ze souboru vydělilo menší uskupení zaměřené na malé jevištní formy MAJEFOR, pro větší přehlednost mu prostor budu věnovat až později.

Od roku 1978 se soubor na několik let věnoval pouze činoherním inscenacím pro děti. Tato éra započala 24. září titulem *Dědeček a babička v pekle* Svatopluka Nejedlého.

⁶³ KUKUCZKA, Jan. Plodné čtvrtstoletí divadelníků z Frýdku-Místku. *Těšínsko*. 1987, č. 4, s. 30.

Následovala veršovaná prvotina Ludmily Vaňkové *Princezna a šašek*, představená 12. prosince 1979 a čertovská pohádka Zdeňka Kozáka *O ševci Ondrovi a komtesce Jůlince* uvedená 1. března 1981 v režii Alice Bichlerové. S těmito pohádkami se soubor zúčastnil mimo jiné okresní přehlídky v Brušperku, nicméně bez většího úspěchu. Ocenění se dostalo pouze Milanu Tomanovi za herecký výkon v roli šaška v druhé zmíněné inscenaci.⁶⁴ K 20. výročí existence byl 16. května 1982 uveden známý titul *Zvířátka a Petrovští* od Oldřicha Daňka.

Do následující etapy vstoupil válcovenský soubor inscenací *Byl jednou jeden drak*, pohádkou od Josefa Lady, kterou do modernějšího tvaru upravil Alex Koenigsmark. V inscenaci se vyskytují i písně Petra Hapky s texty Vladimíra Poštulky, které mohl tehdejší divák znát i z televize. Pohádku o líném Honzovi, kterému musí draka přivést sama princezna až do světnice, aby se pak stejně ukázalo, že je to zakletý princ, režíroval Miroslav Zéda ve výpravě Miloše Fuchse. Premiéra proběhla 13. března 1983. 11. prosince téhož roku se uskutečnila premiéra další pohádky v Zédově režii. Šlo o hru Miroslava Plešáka *Jak rozesmát princeznu*, která vypráví o smutné princezně, šaškovi Vaškovi, zákeřných Rampepurdách a hledání radosti a smyslu života. V květnu 1984 se dramatický soubor, spolu s Majeforem a dalšími hudebními a tanečními tělesy z Kulturního domu, vydal s pohádkou *Jak rozesmát princeznu* až na východ Slovenska do obce Strážské. Zájezd proběhl v rámci družby Válcoven plechu se slovenským národním podnikem Chemko. Kromě pohádky program zahrnoval i kabaretní pásmo.⁶⁵

5. ledna 1985 byla představena další pohádková inscenace. Tentokrát soubor sáhl po hře Jaromíra Sypala *Cesta do pohádky a zpátky* o poutníkovi Poponovi a jeho cestě do podivného království krále Píďala, kde má hlavní slovo jeho svéhlavá dcera Píďalka. V programu inscenace soubor přibližuje svůj pohled na hru i tvorbu: „*Pohádka je velice veselá, i když se pokouší přispět k řešení vážných problémů. Při její přípravě jsme se hodně nasmáli legračním situacím, které jsme si sami na podkladě hry vymýšleli. Bylo nám dobře, a protože děláme divadlo hlavně pro Vás mladé, zveme Vás na naše představení.*“⁶⁶

⁶⁴ Opět Kozlovické divadelní jaro. *Ozvěny*. 7. 3. 1980, 14/XII (10), s. 4., Okresní přehlídka amatérských divadelních souborů Brušperk 1981. *Ozvěny*. 27. 2. 1981, 15/XIII (8), s. 4.

⁶⁵ Viz herecký deník Renaty Tomkové.

⁶⁶ Jaromír Sypal – *Cesta do pohádky a zpátky*. Divadelní program. Dramatický soubor ZK ROH Válcoven plechu, premiéra 5. 1. 1985. Frýdek-Místek: ZK ROH Válcoven plechu, 1985.

V roce 1986 soubor uvedl titul *Hloupý Honza* od Jana Jílka. Režie se tentokrát chopila Alice Bichlerová, scénu připravil opět Miloš Fuchs. Premiéra proběhla 22. března 1986. Alice Bichlerová režírovala i další inscenaci s názvem *Soví princezny*, uvedenou v premiéře 14. března 1987. Pohádka o dvou zakletých princeznách pochází z pera Dagmar Jandové.

V roce 1987 slavil Dramatický soubor ZK ROH Válcoven plechu 25 let svého vzniku. K této příležitosti soubor znovu nastudoval Drdovy *Dalskabáty*, s nimiž svou existenci v roce 1962 zahajoval. Na inscenaci se spolupodílelo i místecké **Divadlo DUO**, jež své 20. výročí slavilo rok předtím. Šlo o první spolupráci těchto dvou dlouhodobě vedle sebe působících souborů. „*Naše okresní město bylo spojeno v jeden celek před mnoha lety. Jenže lokální patriotismus mizí jen velmi zvolna, hlavně v kulturním životě. Doufáme, že i naše společná práce na této inscenaci bude jedním z můstků, jež překlenou řeku Ostravici a takto trvale a těsně spojí obě části města,*“⁶⁷ píše se v programu k inscenaci. Aby se snad diváci některého ze souborů necítili ochuzeni, proběhly dvě premiéry s alternovaným obsazením. První se uskutečnila 30. dubna v místeckém Divadle DUO, druhá ve frýdeckém ZK ROH Válcoven plechu⁶⁸ 15. května. Inscenaci celým názvem *Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert* režíroval Jan Krulíkovský a hudebního nastudování se ujal profesor ostravské konzervatoře Jiří Šimáček, dlouholetý spolupracovník Divadla DUO. V následujících letech válcovenský dramatický soubor připravil už jen jednu inscenaci, a to pohádku Radoslava Lošťáka *Poněkud ztracená princezna* v režii Alice Bichlerové. Premiéra proběhla 6. března 1988.

Díky fotografiím z pohádek z 80. let mohu krátce nastínit i výtvarné zpracování těchto inscenací. Společným jmenovatelem je výtvarník Miloš Fuchs. Jeho styl je prakticky vždy dosti podobný. Divadelníci využívali samostatně stojících malovaných paravánů, zobrazujících vždy jen určitou důležitou část scény – okno, cimbuří, pec apod. Neobjevovala se žádná snaha o vytvoření iluze, malby působí spíše jednoduše a hravě, využívají základních tvarů bez důrazných příkras. Realistické a do detailu propracované jsou naopak kostýmy, ať už jde o postavu krále nebo prostého člověka.

⁶⁷ Jan Drda – *Dalskabáty, hříšná ves aneb zapomenutý čert*. Divadelní program. Dramatický soubor ZK ROH Válcoven plechu, premiéra 30. 4. 1987. Frýdek-Místek: ZK ROH Válcoven plechu, 1987.

⁶⁸ V roce 1985 došlo ke změně názvu tohoto kulturního zařízení z Dům kultury Válcoven plechu na Závodní klub ROH n. p. Válcoven plechu.

Na podzim 1988 zahájilo činnost **divadelní studio Lipina ZK ROH Válcoven plechu**, přímo navazující na tradici dramatického souboru Válcoven plechu. Uměleckou vedoucí se stala herečka Renáta Kočendová (dnes Tomková), celkem mělo studio dvanáct členů. Oproti předchozímu souboru se divadelní studio více zaměřovalo na rozvoj samostatné tvořivosti herců a metodiku. Důležité bylo naučit se pracovat s výrazovými prostředky, zpracovávat citové vjemy a prožitky, rozvíjet fantazii. To se odrazilo i v komplexnějším přístupu ke stavbě inscenace a jejím jednotlivým složkám, včetně potřeby kolektivní tvorby.⁶⁹ První a jedinou inscenací nadějněho souboru byla pohádková hra současného autora Karla Čejky *Tři království*, vyprávějící příběh plný intrik a naschválů ziskuchtivé rádkyně, která touží rozeštvat vládce tří různých království – zeleného, žlutého a červeného. Vše ale pomocí zdravého selského rozumu zachraňuje šašek Vojta.⁷⁰ Hra poukazuje na špatné lidské vlastnosti a dospělácké vidění světa, které hravou formou přibližuje dětem. Režijního vedení se ujal Jan Kukuczka, výpravy Alois Holásek a hudebního nastudování písní Mojžíra Ballinga Marcela Černochová. Po premiéře 12. února 1989 následovalo několik představení v okolních obcích. V dubnu se soubor zúčastnil i krajské přehlídky divadelních souborů hrajících pro děti v Ostravě-Porubě, kde inscenace *Tři království* obdržela cenu dětského diváka. Recenzent v týdeníku *Ozvěny* ve svém příspěvku přibližuje průběh přehlídky a vyzdvihuje výtvarnou složku, která je podle něj velmi zajímavá, stylová a ucelená.⁷¹

V důsledku listopadových událostí roku 1989 soubor dál v činnosti nepokračoval, jelikož došlo k velmi razantním změnám v organizaci těchto kulturních aktivit. Válcovenský soubor byl zrušen a někteří jeho členové se připojili k Divadlu DUO.⁷² Po revoluci se dále vyvíjí pouze tato jedna hlavní linie.

Divadelní soubor Válcoven plechu se ve své historii nijak výrazně neprosadil, ani nezískal větší úspěchy na přehlídkách. Dnes lze jen těžko posoudit, co vše za tím stálo. Nicméně konkurence ve městě byla v té době dosti silná, především v pozdějším období divadelní scéně jednoznačně dominovalo místecké DUO. Dům kultury, v němž válcovenský soubor sídlil, navíc hostil velké množství profesionálních divadel z celé republiky, a diváci

⁶⁹ KUKUCZKA, Jan. Divadelní studio Lipina. *Ozvěny*. 18. 11. 1988, 22 (46), s. 4.

⁷⁰ KUKUCZKA, Jan. Za pohádkou do divadelního studia Lipina. *Ozvěny*. 10. 2. 1989, 23 (6), s. 4.

⁷¹ KUKUCZKA, Jan. Dětem se Frýdečtí líbili nejvíce. *Ozvěny*. 28. 4. 1989, 23 (17), s. 4.

⁷² Válcovenským souborem prošlo za celou dobu jeho existence přes sto členů, z nichž naprostá většina byly ženy, což v některých obdobích způsobovalo značné potíže při výběru hry. Nejdéle působícím členem byla Alice Bichlerová, jež v počátcích působila jako herečka a později i jako režisérka.

mnohdy preferovali právě je. Válcovenský soubor měl vždy charakter spíše zájmového kroužku než samostatného divadelního tělesa. Díky tomu ale mohl poskytnout první příležitosti vyzkoušet si hraní divadla mnoha zájemcům, čemuž zřejmě odpovídala i kvalita připravených inscenací. I tak byl ale velmi cennou součástí kulturního dění ve městě.

4. 2. 3. MAJEFOR (1976 – asi 1980)

Soubor MAJEFOR vznikl v rámci válcovenského dramatického kroužku v roce 1976, kdy jej spolu s dalšími nadšenci založil herec Jan Kukuczka.⁷³ Od počátku se jednalo o ryze autorské divadlo, zcela se zaměřující na mají jevištní formy, jak napovídá i sám název. Důvodem vzniku byla snaha o poskytnutí prostoru pro mladé herce, aby mohli nasbírat zkušenosti na kratších scénkách a kabaretních výstupech. Cílem bylo rovněž bavit diváky.⁷⁴

Ve svých počátcích se MAJEFOR potýkal s chybějícím repertoárem, takže první etapa patřila hledání vhodného materiálu a tvorbě programu, na němž se podílel celý kolektiv.⁷⁵ Satirickým programem, vyjadřujícím se k aktuálním problémům, si soubor rychle získal přízeň diváků.⁷⁶ Na oblíbených kabaretních vystoupení MAJEFOR spolupracoval s dalšími kroužky a soubory fungujícími pod ZK ROH Válcoven plechu.⁷⁷ Bohužel se mi nepodařilo dohledat konkrétnější podobu repertoáru a inscenací. Jedinou zmínkou je pouze reflexe redaktora Ozvěň, vystupujícího pod zkratkou „psk“, z místecké přehlídky souborů malých jevištních forem proběhlé 14. května 1980. Na této přehlídce měl MAJEFOR vystoupit s bláznivou komedií *Mejdan*, svou prvotinou. Inscenace nesla téma „věčného boje žen a mužů“, jak zmínil autor příspěvku. Autor si pochvaloval hlavně výkony ženské části souboru, a to jak po herecké, tak pohybové stránce. Celému souboru ale doporučil větší spolupráci s okresním kulturním střediskem ohledně metodiky a textu.⁷⁸

Kdy soubor zanikl není zcela jednoznačné, pravděpodobně ale po roce 1980 samostatně nepůsobil, ale opět se propojil s mateřským divadelním souborem. Podle Jana Krulíkovského, s nímž jsem hovořila, nebylo možné MAJEFOR dlouho udržet, jelikož mu

⁷³ ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava a VALENTA, Jiří. *Mistopis českého amatérského divadla*. [I. díl], A-M. 1. vyd. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, útvar ARTAMA, 2001. s. 206. ISBN 80-7068-144-6.

⁷⁴ KUKUCZKA, Jan. Plodné čtvrtstoletí divadelníků z Frýdku-Místku. *Těšínsko*. 1987, č. 4, s. 30.

⁷⁵ KUKUCZKA, Jan. Znáte Majefor? *Ozvěny*. 30. 9. 1977, 11/IX (39), s. 4.

⁷⁶ PŘÍHODOVÁ, Věra. Ohlédnutí za uplynulým rokem. *Ozvěny*. 31. 3. 1978, 12/X (13), s. 4.

⁷⁷ KOBELA, Antonín. Čtvrtstoletí před zraky diváků. *Ozvěny*. 21. 8. 1987, 21 (33), s. 4.

⁷⁸ Malé jevištní formy. *Ozvěny*. 30. 5. 1980, 14/XII (22), s. 4.

chyběli schopní lidí. Lze předpokládat, že vytvořil pouze 2—3 inscenace.⁷⁹ MAJEFOR není v dostupných zdrojích a publikacích příliš reflektován, prakticky vše, co o něm bylo napsáno, jsem obsáhla v prvním odstavci. Další kusé informace nabízí týdeník Ozvěny nebo časopis Těšínsko, s nimiž jsem pracovala v dalších odstavcích.

⁷⁹ z osobního rozhovoru s Janem Krulíkovským v září 2016

4. 3. Loutkové divadlo

Loutkové divadlo ve Frýdku-Místku bylo v publikacích a různých periodikách reflektováno podstatně více než činohra. Za zmínku stojí publikace *Fenomén českého loutkářství: nejstarší amatérské loutkářské soubory*⁸⁰ z roku 2016, almanach vydaný k 50 letům loutkového divadla v roce 1981⁸¹, studie Sylvy Pracné v časopise Slezského muzea v Opavě⁸² a množství dalších příspěvků, jež zmiňuji v seznamu zdrojů.

4. 3. 1. Říše pohádek (1931—1941, 1945—1966)

S obnovením provozu v **Říši pohádek** se začalo prakticky okamžitě po válce. Jelikož sokolský pavilon, kde původně divadlo sídlilo, vyžadoval značné opravy, hrát se začalo na podzim 1945 v hostinci **U Deutscherů** na Ostravské ulici. Zahajovací představení se zde odehrálo 18. listopadu. Novým vedoucím se stal Emil Pešat, který v loutkovém divadle působil už před válkou. K obnově souboru velmi přispěla pomoc ochotníků z nedalekého Staříče a finanční podpora od Národního výboru tělovýchovy a Okresního národního výboru v Místku. Ta umožnila ve velmi krátké době zrekonstruovat původní působiště⁸³, do něhož se soubor mohl navrátit už v druhé sezóně.⁸⁴ Zájem o divadlo byl v té době obrovský, průměrná návštěvnost překračovala i kapacitu sálu. K souboru se rovněž připojilo mnoho nových lidí, především z řad studentů. Nastoupil i nový výtvarník Ladislav Hloušek.⁸⁵

V roce 1949 se zřizovatelem stal **Závodní klub ROH Ostravských dřevařských závodů**, jenž zajistil velkou rekonstrukci prostoru divadla. Zřízeno bylo skloněné hlediště, dřevěné konstrukce byly nahrazeny kovovými, vznikly nové lávky pro vodiče a samostatná kabina pro recitátory, vytvořen byl i ovládací pult pro osvětlení. Už v roce 1947 se soubor dokázal zařadit mezi nejlepší soubory v kraji, vždy si dával záležet na výběru kvalitního

⁸⁰ NOVÁK, Jan. *Fenomén českého loutkářství: nejstarší amatérské loutkářské soubory*. 1. vyd. Praha: KANT, 2016. 227 s. ISBN 978-80-7437-205-6.

⁸¹ KRULIKOVSKÝ Jan, KRULIKOVSKÁ Iva a PŘÍHODOVÁ, Věra. *Divadlo DUO v Místku*. Frýdek-Místek: SKP ROH Slezan, 1981. 12 s.

⁸² PRACNÁ, Sylva. Loutkářství na severu Moravy a ve Slezsku po roce 1945 do současnosti. *Časopis Slezského zemského muzea, série B*. 2004, č. 53, s. 72-91.

⁸³ Sokolský pavilon po opravě sloužil rovněž pro pořádání srazů, přehlídek a škol loutkářských souborů z celého okresu. Budova byla plně vybavena pro trvalý provoz, doplněno bylo nové osvětlení a technické zařízení, upraveno bylo hlediště, a to tak, aby umožňovalo co nejlepší výhled ze všech řad.

⁸⁴ KUPČÁK, Jaroslav. O loutkách a loutkářích ve Frýdku-Místku a okolí. *Vpřed*. 25. 6. 1962, 4 (24), s. 3.

⁸⁵ KRULIKOVSKÝ Jan, KRULIKOVSKÁ Iva a PŘÍHODOVÁ, Věra. *Divadlo DUO v Místku*. Frýdek-Místek: SKP ROH Slezan, 1981. s. 5.

repertoáru i vysoké úrovni jednotlivých složek.⁸⁶ Nicméně po vrcholu kolem roku 1950 se začaly objevovat různé krize, jejichž důvodem byl i vznik nového loutkářského souboru ve Frýdku a odchod několika členů právě do něj. Mnozí členové rovněž odešli na vysoké školy, objevily se i nedorozumění se zřizovatelem. Problémy vyústili až k rozpadu souboru na konci roku 1953.

Kolem vedoucího Emila Pešata však zůstala malá skupinka žáků základní školy, která už v lednu 1954 k sobě dokázala přizvat další spolužáky a založit nový dětský soubor. Mezi jeho členy patřili mimo jiné i Leoš Bílek a Jan Krulíkovský, v pozdějším období významné osobnosti frýdeckomísteckého divadla. Během roku 1954 nacvičil dětský soubor tři hry, nebyl ale schopen udržet pravidelný provoz, a tak se Emil Pešat rozhodl divadlo na čas uzavřít. Mladé divadelníky ale nadšení do hraní neopustilo, a tak si svépomocí vyrobili jednoduchou scénu a zakoupili několik maňásků, aby mohli dále pokračovat, i když už mimo divadlo.

Po dvou letech, v roce 1956, se vrátilo několik bývalých členů ze studií a soubor znovu zahájil činnost. Hlavní změnou oproti předchozí etapě bylo zdůraznění režie, která předtím prakticky neexistovala. V roce 1958 z vedení odešel Emil Pešat a místo něj nastoupil Leoš Bílek. Ve velmi krátké době se souboru podařilo navázat na předchozí úspěchy a zařadit se opět mezi vyspělé soubory. Za klíčové počiny tohoto období lze považovat inscenaci hry Karla Drimla *Šuki a Muki* v režii Leoše Bílka a dobrodružnou pohádku Vojtěcha Cinybulky *Ostrov splněných přání* v režii Jana Krulíkovského.

Počátky šedesátých let byly pro soubor Říše pohádek obdobím tvůrčího hledání a zrání. Soubor si uvědomil, že pokud se chce výrazněji posunout, neměl by nadále podřizovat tvorbu technickým možnostem, ale naopak technické podmínky podřídil potřebám tvůrčí činnosti. V popředí by nadále měla být dramaturgie, režie, výprava, herecká složka a hudba. Takové směřování si vyžádalo i náročnou rekonstrukci jeviště, do níž se za pomoci zřizovatele, závodního klubu Slezan, pustili. V téže době nastoupil jako nový výtvarník Alois Holásek. Za jeho desetiletého působení v souboru vznikaly inscenace, v nichž dominovala právě vizuálně působivá a originální výprava. Větší důraz byl kladen i na práci se světlem a nezvyklými materiály.

⁸⁶ KRULÍKOVSKÝ Jan, KRULÍKOVSKÁ Iva a PŘÍHODOVÁ, Věra. *Divadlo DUO v Místku*. Frýdek-Místek: SKP ROH Slezan, 1981. s. 5.

První inscenace v novém stylu vznikla v roce 1962 v režii Leoše Bílka. Šlo *Barabuše* Zdeňka Skořepy, sehraného javajkami na otáčivé scéně ve tvaru kříže. V příštím roce následovala trojdílná inscenace *Zimní pohádky – Zamilovaný sněhulák, Sněhuláci nokturno a Tři sněhuláci*. Režisér Jan Krulíkovský opět zvolil loutky javajky. Scéna byla tentokrát rozdělena do tří plánů a využívala perspektivního zobrazení. Důležitou inscenací byla v roce 1963 uvedená *Pohádka o zlaté kuličce* od Mileny Markové. K lyrickému textu vytvořil Alois Holásek podobně křehké a jemné loutky a vzdušnou scénu. Inscenace byla vysoce oceněna na Krajské loutkářské přehlídce ve Vsetíně.

V sezóně 1963/1964 nastala značná krize v souboru, jelikož jej náraz opustilo několik mladých členů. Důvody byly prosté – odchod na vojnu, nebo svatba. Nadále působil pouze dětský soubor pod vedením Leoše Bílka, jenž v roce 1965 uvedl inscenaci hry Jiřího Středy *Pohádky pana Pohádky*. Vrcholem uplynulého období činnosti souboru byla inscenace Radokovy hry *Podivné příhody pana Pimpipána* v režii Jana Krulíkovského, uvedená na jaře 1966. Šlo o loutkový muzikál sehraný na mobilní scéně. Říše pohádek se s inscenací zúčastnila krajské soutěže, a i přesto, že herecký projev zkomplikovaly technologicky špatné loutky, si z přehlídky odnesla druhé místo.

Rok 1966 přinesl i několik dalších problémů a zásadních změn. Na jaře nastoupil do vedení Jan Krulíkovský, převzal však soubor v dosti špatné kondici a téměř bez herců a ačkoli byly pokusy o nábor nových zájemců, nedařilo se nikoho najít. Vleklé problémy vyřešil až příchod skupiny herců v čele s Milanem Pastorem z dramatického souboru Závodního klubu Slezan, v Říši pohádek chtěli vypomáhat s loutkami a zároveň hrát činoherní pohádky.⁸⁷

V roce 1966 se tedy spojují dvě linie místeckého divadelnictví – loutková Říše pohádek a činoherní dramatický odbor ZK Slezan. Vzájemná spolupráce v době krize obou souborů přinesla impuls ke vzniku nové scény, která se poprvé začala věnovat současně loutkové i činoherní tvorbě. Říše pohádek od této chvíle působí pod názvem **Divadlo DUO**, jemuž se věnuje v jiné části práce.

⁸⁷ KRULÍKOVSKÝ Jan, KRULÍKOVSKÁ Iva a PŘÍHODOVÁ, Věra. *Divadlo DUO v Místku*. Frýdek-Místek: SKP ROH Slezan, 1981. s. 7.

4. 3. 2. Loutkové divadlo Sokola Frýdek, ZK ROH n. p. Slezan, Čtyřlístek (1949—1990)

Prvních deset let existence souboru dobře mapují příspěvky Jaroslava Kupčáka v Ozvěnách z roku 1962. V rámci rubriky Okénko do historie vyšlo v období mezi 18. květnem a 27. červencem deset článků na pokračování o loutkových divadlech ve městě s názvem *O loutkách a loutkářích ve Frýdku-Místku a okolí*. Dobrá polovina z nich se věnuje právě poválečnému vývoji loutkového divadla ve Frýdku.⁸⁸

Ve Frýdku bylo loutkové divadlo založeno několika rodinami⁸⁹ v roce 1949. Přímě navazuje na tradici **loutkového divadla Sokola Frýdek**⁹⁰ a v prvních několika letech nese i stejný název. Nově utvořený soubor svou činnost zahájil v nenápadné budově u bývalé sokolovny na okraji městského parku.⁹¹ První představení se zde uskutečnilo 5. února 1950, šlo o hru pro děti *Pohádka o slunci* od Miloslava Lesného. V první sezóně soubor nastudoval šest pohádek⁹² a odehrál 24 představení s průměrnou návštěvností 218 dětských diváků na každém z nich.

O divadelních prázdninách soubor uskutečnil několik vylepšení v prostorách pro diváky i herce. Tou hlavní bylo zřízení skloněného hlediště pro lepší výhled, dále byla upravena zvuková technika a zřízena nová dílna. Soubor rovněž obohatilo několik nových členů. Druhá sezóna byla zahájena 21. října 1951 *Pohádkou na ruby*. Dále byly v sezóně 1951/1952 uvedeny například hry *Dvě Maryčky*, *Pan Johanes*, *Nezbedové* nebo *Kašpárek vaří živou vodu*. Největším úspěchem sezóny byl postup na 2. ročník přehlídky Loutkářská Chrudim v červnu 1952, z níž si frýdečtí odvezli první místo a uznání za inscenaci *Tylový Tvrdohlavý žený* ve vlastní úpravě a režii Františka Pajúrka, tehdejšího principála souboru.⁹³

V polovině roku 1952 (nebo 1955 – viz DSCN3826) došlo ke zrušení Sokola, a tedy ke změně názvu na **Loutkové divadlo ZK ROH Slezan Frýdek**, pod jehož správu od té chvíle spadalo. Novou sezónu loutkáři zahájili estrádou loutek. Hlavní pozornost celého souboru však směřovala k ústřední inscenaci sezóny *Radúz a Mahulena*, v úpravě Františka

⁸⁸ KUPČÁK, Jaroslav. O loutkách a loutkářích ve Frýdku-Místku a okolí. *Vpřed*. 1962, 4 (20—30), s. 3.

⁸⁹ Výkrutovi, Misbachovi, Luskovi, Budinští, Kohoutovi a Královi

⁹⁰ Loutkové divadlo Sokola Frýdek působilo mezi lety 1932-1940, kdy jej v tehdy nově otevřené sokolovně a jejím blízkém okolí hrával učitel Šrubař s kolektivem dalších nadšenců. Během války byla jeho činnost utlumena a k opětovnému vzestupu došlo až po roce 1949 díky aktivitě Františka Budínského. Kolektiv, jež se kolem něj utvořil, stál u vzniku obnoveného loutkového divadla, jemuž se věnuji v hlavním textu.

⁹¹ Budova divadla byla vybudována Sokolem během války, dnes už neexistuje.

⁹² Například *Posvícení v Hudlicích* nebo *Poklad nejvzácnější*.

⁹³ RICHTER, Luděk. *50 loutkářských Chrudimí: vývoj českého loutkového divadla v zrcadle festivalu*. 1. vyd. Praha: Dobré divadlo dětem, 2001. s. 7. ISBN 80-7068-156-X.

Budínského. Soubor měl s touto inscenací velké plány, a tak rozhodně nešetřil na rozpočtu. Dostal se tak ale do finančních potíží a musel si vypomoci půjčkami. Premiéra se uskutečnila na začátku října 1952, následovalo několik repríz, mimo jiné i pro zástupce Státního divadla v Ostravě. Vrcholem pak byla účast na loutkovém festivalu v Praze v roce 1953⁹⁴. Za představení odehrané ve Skupově divadle si odnesli diplom za druhé místo. Zajímavostí je, že počátkem roku 1954 vznikla i rozhlasová verze některých částí inscenace. Inscenace *Tvrdohlavá žena* a *Radúz a Mahulena* byly určeny pro dospělé.

V roce 1954 byla jako klíčová inscenace, jež měla souboru zajistit setrvání mezi těmi nejlepšími v kraji, nastudována Kainarova *Zlatovláska*. Jak frýdečtí předpokládali, tak se i stalo. *Zlatovláska* souboru vynesla první místo⁹⁵ na krajském festivalu v Ostravě a zároveň i pověření uspořádat příští ročník soutěže ve Frýdku-Místku.⁹⁶

Před sezónou 1955/1956 probíhaly opět úpravy divadla. Tentokrát šlo především o dílny, jež přestávaly vyhovovat nárokům a potřebám výtvarníků. Stavba nové přístavby však byla povolena až na jaře 1956, do té doby tedy nevznikalo moc nových výprav a loutek, loutkoherci se museli omezit pouze na již hotový materiál. Obohacením provozu divadla však bylo získání přenosné loutkové scény v červenci 1955, využitelné především pro zájezdní a venkovní představení. Přenosná scéna dala vzniknout i souboru maňáskářů kolem Františka Budínského, který se poprvé uvedl na podzim 1955 pohádkou *O pejskovi a kočičce*. Aktivita maňáskářů byla v následujících dvou letech stěžejní, jelikož stavební úpravy znemožňovaly klasický provoz.⁹⁷

Pravidelná divadelní představení se vrátila až na podzim 1957. 6. října byly odehrány hry *Ponocný a strašidlo* a *Tanec s čertem*. Soubor se však musel vyrovnat s problémy, jež přinesl rok přerušené činnosti. Mnoho loutkovodičů a recitátorů se do divadla již nevrátilo. Situace se zlepšila až v roce 1958, kdy si frýdečtí z krajské soutěže LUT odnesli druhé místo za inscenaci *Šuki a Muki*. Postupně se soubor stále více zapojoval i do společenského života ve městě, a tak rozšiřoval povědomí o loutkovém divadle.⁹⁸ Rozšiřovala se rovněž spolupráce s místeckým loutkovým divadlem.

⁹⁴ Pražská přehlídka v roce 1953 nahrazovala Loutkářskou Chrudim, která se nekonala.

⁹⁵ Nejčastější odměnou v té době byl broušený pohár. Frýdecký loutkářský soubor jich za svou existenci nasbíral hned několik.

⁹⁶ Festival se uskutečnil ve dnech 15.-21. května 1955 ve frýdeckém loutkovém divadle.

⁹⁷ Klasický provoz divadla byl nahrazen filmovým promítáním pro děti a zájezdy maňáskářské skupiny.

⁹⁸ Soubor se například zúčastnil prvomájového průvodu, v němž kráčel spolu s loutkami.

V červenci 1959 se frýdecký soubor mohl opět zúčastnit přehlídky v Chrudimi, tentokrát s hrou *Čertův mlýn* v režii Františka Budínského a výpravě Jaroslava Vicenence. Jelikož nešlo o soutěžní ročník, odměnou byl pouze stříbrný odznak Matěje Kopeckého.

Sezóna 1959/1960 se nesla v duchu oslav 10. výročí existence divadla. 21. února 1960 byla uvedena hra *Čarovný pavouk*, kterou podle předlohy od Svatopluka Čecha napsal František Vaněk, člen souboru.⁹⁹ Inscenaci se v průběhu jara dostalo několik repríz, uvedena byla i na krajské přehlídce, odkud si odnesla vítězství a uznání poroty z Prahy, soubor s ní rovněž podnikla velkou řadu zájezdů do okolí. Vaňkova hra mohla být rovněž vydána tiskem. V rámci oslav se ve dnech 24. dubna až 11. května 1960 uskutečnila výstava trofejí a loutek.

Rok 1960 přinesl již čtvrtou příležitost soutěžit na červencové X. Loutkářské Chrudimi, tentokrát s inscenací veršované balady Mileny Markové *Ďáblův most* v režii Františka Vaňka a výpravě Aloise Holásky. Nejmenovaný autor recenze ve festivalovém Zpravodaji oceňuje řemeslnou zdatnost a poctivost, s kterou dokázali poměrně náročný a svérázný titul zpracovat. Soubor má podle něj kvalitní a talentovaný soubor, dobrého scénografa i techniku. Vodičům by ale doporučil více procvičovat, aby dokázali s marionetou vše přesvědčivě rozehrát. „*Frydečtí nám však předvedli mimořádnou hru běžnými prostředky své praxe. K jejich cti je třeba říci, že toto přehlídkové představení s ničím nekoketovalo, nic nepředstíralo – ale zároveň bylo nám líto, že se tu o nic neusilovalo, že se tu nic nehledalo – a proto že se také nic neobjevovalo. Hrál se pozorně a snaživě, ale jaksi stále v horizontální lince, bez vzrušivých vlnovek.*“¹⁰⁰ Po skončení představení bylo několik scén natočeno pro anglickou televizi.¹⁰¹

Pro roky 1960 a 1961 se mi nepodařilo dohledat kulturní zpravodaje a nejsem tedy schopna rekonstruovat repertoár z tohoto období. Veškeré články zmiňují v souvislosti s frýdeckým souborem pouze přehlídku v Chrudimi. V případě dalších let vycházím v prvé řadě z informací v kulturních zpravodajích. Tyto zdroje však ve většině případů bohužel neuvádějí jméno režiséra, ani další podrobnosti k inscenacím.¹⁰²

⁹⁹ Deset let rozdávají dětem radost. *Vpřed.* 11. 3. 1960, 2 (11-12), s. 4.

¹⁰⁰ Chrudim, Loutkářská Chrudim, Zpravodaj č. 2, 1961. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 13. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=multimedia&id=106961>.

¹⁰¹ Naši loutkáři v Chrudimi. *Vpřed.* 7. 7. 1961, 3 (27), s. 3.

¹⁰² Zpravodaje ale ukazují na jednu zajímavost. Na začátku 60. let bylo pravidlem že si divadelní soubory na jeden měsíc prohodily divadelní budovy. Důvodem zřejmě mohla být snaha vzájemně si obohatit svou stálou

V roce 1962 soubor nastudoval pohádky *Kohout Světapán*, *Míček Fliček* a *Čtyřlístek pohádek*. 3. února 1963 měla premiéru maňásková hra pro nejmenší děti *Kačátko* od Niny Gernětové a Taťány Gurevičové. V březnu následovala pohádka Zdeňka Bezděka *Dřevěný vojáček a jeho přátelé*, určená pro marionety, a 10. listopadu hra Františka Čecha *Pohádky na ruby*, režírovaná Antonínem Výkrutou. V roce 1964 byly uvedeny dvě nové inscenace, nejprve v lednu známá pohádka *Perníková chaloupka* od Kamila Horáka a následně v dubnu veselohra Josefa Beckera *Dvě Maryčky*, v režii Antonína Výkruty. Mezitím soubor připravil i pásмо *Loutková estráda*, hrané v březnu 1964.

V roce svého 15. výročí, tedy 1965, se soubor opět kvalifikoval na přehlídku v Chrudimi, a to s hrou polské autorky Marie Kannové *Zakletý kačer*. Režie se zhostil Antonín Výkruta a výpravy Alois Holásek, jenž se pokusil o moderní výtvarné řešení lyrické pohádky. Porota v Chrudimi ocenila především čistotu jevištní řeči a výkon herečky Pastorkové. Mimo *Zakletého kačera* byla v roce 1965 uvedena ještě maňásková pohádka Marie Polivanové *Veselá medvíďata*. Na divadelní prázdniny v létě 1965 byly naplánovány generální opravy divadelní budovy. Kvůli různým zdržením a chybějícím odborným pracovníkům se do oprav museli pustit sami členové divadelního souboru. Práce na budově probíhaly v průběhu celého podzimu, možné dále hrát bylo až od prosince. V roce 1966 do repertoáru přibýly inscenace *Pohádka o slunci*, výpravná hra od M. Lesného, *Šuki a Muki* Karla Drimla a *Lízinka* od A. Thomasové.

Rok 1967 byl na premiéry poměrně bohatý. 2. února byla uvedena inscenace hry Františka Kožíka *Statečná Andula* v režii Antonína Výkruty, o dva týdny později následovala pohádka v režii Josefa Kopřivy *O statečném vajíčku* od Libuše Titlbachové. V říjnu soubor představil hru *Drak* od Františka Čecha, v listopadu pásмо pohádek *Smolíček* a *O nepořádné princezně* a v prosinci *Adámka mezi broučky* od Skupy a Weniga. Pohádka *Drak* byla hojně uváděna i v roce 1968, vedle ní se na programu objevily pohádky *Kouzelná kniha*, *Tanec s čertem*, *O měsíci s dvěma grošíky* Jana Vladislava a *Zimní pohádka* od principála souboru Antonína Výkruty.

V únoru 1969 přinesl soubor další dvě nové inscenace, a to *Kouzelnou fontánu* od Víta Skály v režii M. Lubiny a *Kašpárkovy pohádky* ve Výkrutově vedení. Dalšími loutkovými hrami byly *Kouzelný prstýnek* a *Dřevěný vojáček*, uváděn byl i Malíkův *Míček*

diváckou základnu, jelikož diváci zůstávali věrní divadlu ve své městské části. V této době rovněž fungovalo divadelní předplatné, sestávající ze čtyř předplatitelských skupin.

Fliček a *Medvídek Ťupínek* od Jana Wilkowského. Koncem 60. let se soubor potýkal se značnou generační krizí, který i přes snahy o zřízení dětského studia vedl k postupnému úpadku souboru a omezení činnosti. Soubor stále pokračoval v pravidelných představeních, nevznikly ale žádné výrazně úspěšné či přelomové inscenace. Program sestával především ze starších, již nastudovaných pohádek a několika nových inscenací. V roce 1970 přibyla například výpravná pohádka Zdeňka Schmoranze *Začarovany les*, v roce 1971 tituly *Začarovany Kašpárek* od Emilie Skálové, Výkrutova úprava pohádka *Kašpárek zasahuje*, známá Kainarova pohádka se zpěvy *Zlatovláska* a veselé pohádky *Kašpárek z Cikánova* Jindřicha Veselovského a *Jak v hospodě napálili čerta* od Bohumila Schweigstillla. V dalších dvou letech představil Výkruta pouze své dvě pohádky *Ktuřas* a *Napálený čert*, obě o Kašpárkovi a jeho dobrodružstvích. Ačkoli se soubor během první poloviny 70. let snažil stále pěstovat loutkové divadlo, dominantní roli v programu pravidelných sobotních přestavení přebírala filmová promítání českých i zahraničních pohádek pro děti, která zde měla tradici už od roku 1967.¹⁰³

Až do roku 1978 se v programu divadla opakovaly pouze již nastudované inscenace z druhé poloviny 60. let. V roce 1978 došlo ke změně názvu souboru na **Loutkové divadlo Čtyřlístek ZK ROH Slezan**, a tím i k určitému oživení, bohužel pouze krátkodobému. Na chodu Čtyřlístku se podílela především celá rodina Výkrutových. Antonín Výkruta vyráběl loutky, jeho snacha režírovala, syn působil jako technik a vnuk jako loutkovodič.¹⁰⁴ V únoru byla znovuuvedena hra Zdeňka Schmoranze *Začarovany les*, tentokrát v režii Milaty a Majtána. 24. dubna 1979 uspořádalo divadlo Den otevřených dveří, který umožnil divákům návštěvu zákulisí a prohlídku loutek. V roce 1980 vznikla jedna nová inscenace s názvem *Kašpaři*.

V únoru 1982 proběhla premiéra inscenace hry Libuše Tittlebachové *Příhody králíčka filuty*. Začalo rovněž přibývat obnovených premiér starších inscenací. V roce 1983 byly znovuuvedeny Bezděkovy pohádky *Dřevěný voják* a *Dřevěný voják a jeho přátelé*. 2. února 1985 proběhla v rámci 35. výročí premiéra Výkrutovy *Zimní pohádky* v režii Petra Šlechty a Výkrutově výpravě, v témže roce byl obnoven i *Adámek mezi broučky* Skupy

¹⁰³Vedle názvu Loutkové divadlo ZK ROH Slezan je budova v této době označována i jako Malé kino. Příspěvek ve zpravodaji z dubna 1980, který byl vydán k 30. výročí souboru, uvádí, že filmová promítání za celou dobu existence divadla navštívilo cca 350 000 diváků. Oproti tomu 992 divadelních představení zhlédlo přibližně „pouhých“ 150 tisíc diváků. *Kulturní kalendář Frýdek-Místek*. Duben 1980, s. 2.

¹⁰⁴VLK, Vilém. Odešel loutkář... *Ozvěny*. 13. 8. 1992, 26 (32), s. 6.

a Weniga a *Pohádka o slunci* od Miloslava Lesného. V roce 1986 následovaly pohádky *Drak* od Františka Čecha a *Kašpárkova pohádka* Antonína Výkruty.

K největšímu oživení a celkové proměně Čtyřlístku došlo v roce 1988, kdy se do souboru připojil čerstvý absolvent lidové konzervatoře Jiří Chlebek. Ten spolu s Lubošem Maršálkem, bývalým členem místeckého divadla DUO, a Goluškou Krpcovou dokázal oživit upadající soubor a navázat na úspěšnou historii.¹⁰⁵ Soubor tehdy tvořilo soubor pouhých šest členů, Antonína Výkrutu na postu uměleckého vedoucího vystřídal Jiří Chlebek. V roce 1988 soubor rovněž přesídlil do nové samostatné budovy. Divadlo Čtyřlístek, mimochodem dodnes funkční¹⁰⁶, bylo postavena jen několik metrů od původního sídla, nešlo tedy o žádnou razantní změnu lokace.

Nejvýznamnější inscenací posledního období byla loutková pohádka podle textu olomoucké dramatičky a lektorky Milady Mašatové *Čtyři pohádky o drakovi*, uvedená poprvé pravděpodobně 16. října 1988. Na úpravách hry se podílel celý soubor, šlo tedy o kolektivní dílo vzniklé studiovou prací. Soubor původně celistvý příběh rozdělil do čtyř částí a vytvořil tak velmi hravý a dynamický nový celek. Významnou složkou inscenace byla líbivá, něžná a inspirativní scéna Aloise Holásky, jenž vytvořil i tyčové loutky.¹⁰⁷ Soubor s inscenací podnikl řadu zájezdů a všude sklízel úspěchy. Na přelomu března a dubna 1989 se zúčastnil krajské soutěžní přehlídky v Opavě, kde dokázal s přehledem porazit konkurenční soubory a získat první místo, a tedy postup na Loutkářskou Chrudim.¹⁰⁸ Jiří Chlebek a Goluška Krpcová obdrželi navíc ceny za nejlepší mužský a ženský herecký výkon.¹⁰⁹ „*Sympaticky vyznívající projev trojice herců nepostrádal žádoucí kontakt s diváky ani kontakt partnerský. Hravosti příběhu slouží také výprava A. Holásky, třebaže k vytvoření a ostřejšímu rozlišení vnitřní struktury čtveřice variant jedné pohádky (žánr, charakterizace, rytmu) by mělo vystoupení postupně dozrávat,*“ napsal o opavském představení Zdeněk Hartman.¹¹⁰ Ještě před odjezdem do Chrudimi, se soubor zúčastnil Loutkářského festivalu v polském Knurkowě, kde i přes jazykové bariéry dokázal tamní děti velmi dobře oslovit

¹⁰⁵ KUKUCZKA, Jan. Láska k tradici českých loutkářů. *Ozvěny*. 2. 2. 1990, 24 (5), s. 4.

¹⁰⁶ Název Čtyřlístek nese divadelní budova dodnes, i když s původním souborem už má jen velmi málo společného. V areálu od roku 1990 sídlí Frýdeckomístecké umělecké sdružení neboli FAMUS, jde tedy o hlavní centrum amatérského divadla ve městě.

¹⁰⁷ KUKUCZKA, Jan. Naším nejmladším divákům. *Ozvěny*. 25. 11. 1988, 22 (49), s. 4.

¹⁰⁸ Loutkářská Chrudim se uskutečnila v období 7. – 13. července 1989. Pro frýdeckomístecké divadelníky šlo o poslední účast na této prestižní přehlídce. Po roce 1989 se už žádný soubor do soutěže nekvalifikoval.

¹⁰⁹ Úspěch divadla Čtyřlístek. *Ozvěny*. 14. 4. 1989, 23 (15), s. 4.; KUKUCZKA, Jan. Čtyři pohádky o drakovi. *Ozvěny*. 21. 4. 1989, 23 (16), s. 4.

¹¹⁰ HARTMAN, Zdeněk. Ohlédnutí za devátou Opavou. *Československý loutkář*. 1989, č. 8., s. 183.

a vtáhnout do hry.¹¹¹ K představení na Loutkářské Chrudimi vyšla v časopise Loutkář recenze od Pavla Vašíčka, člena poroty. Vašíček celkově souboru nic zásadního nevytýká, oceňuje snahu o veselí a kontakt s publikem, jež nebyl nijak výrazně podbízivý, vkusnou výpravu i adekvátní kolektivní režii. Nicméně upozorňuje na určitou rutinu v hereckém projevu a nedostatečné využití originálních výrazových prostředků. Inscenace je sice podle něj řemeslně dobře zpracovaná, ale nepřináší nic nového, a tak vedle jiných představení na Loutkářské Chrudimi lehce zapadne. Poměrně negativně hodnotí i výkon Golušky Krpcové, především jako vypravěčky třetí pohádky, jež podle něj nedokázala pohádku dobře „utáhnout“ a vytvořit kvalitní jevištní obraz. Jako doporučení na závěr píše: „*Což takhle být v budoucnu odvážnější a méně sázet na osvědčené jistoty a rutinu a více na vlastní tvořivost. Základy byly položeny...*“¹¹² Vedle *Čtyř pohádek o drakovi* došlo v listopadu 1988 i k uvedení pohádky Pavla Poláka *Červená karkulka*. Obě zmíněné pohádky tvořily základ repertoáru i v roce 1989. Ten byl i posledním rokem činnosti loutkového souboru ve frýdeckém Čtyřlístku.

Frýdecké divadlo pravidelně hostilo loutkářské přehlídky, ať už na úrovni okresu, či kraje, účastnilo se rovněž kulturně-společenských akcí pořádaných městem či zřizovatelem ZK Slezan. Příkladem může být účast na výročních oslavách 700 let založení města Frýdku-Místku v roce 1965. Vedle pravidelných každotýdenních představení sestávala činnost divadla i z filmových projekcí pro děti a mládež a dopoledních představení pro školy a školky.

Za celých 40 let existence prošly souborem stovky členů, a to z řad dospělých i žáků základní školy. Mezi nejvýznamnější a nejdéle pracující členy patří František Král s manželkou, Věra Misbachová, Marie Pastorková, Běla Rusínová, Vlasta Rašková, Františka Šmahelová, František Vaněk, manželé Luskovi a rodina Antonína Výkruty, dlouholetého vedoucího souboru. Na pomoc si frýdečtí zvali i profesionální herce, především z Krajského divadla loutek v Ostravě¹¹³. Herecký soubor se tedy často obměňoval, zatímco výtvarníci se vystřídali pouze tři – Jaroslav Vicenenc, Miloš Fuchs a Alois Holásek.¹¹⁴

¹¹¹ KLICHOVÁ, Renáta. Úspěch Čtyřlístku u polského publika. *Ozvěny*. 30. 6. 1989, 23 (26), s. 4.

¹¹² VAŠÍČEK, Pavel. Pracovat tak, aby přišel pejsek. Představení 38. loutkářské Chrudimi očima porotce. *Československý loutkář*. 1989, č. 11, s. 253—254.

¹¹³ Jejich jména mi bohužel nejsou známa.

¹¹⁴ PRÍHODOVÁ, Věra. Třicetiletá historie zavazuje. *Ozvěny*. 1. 5. 1980, 14/XII (18), s. 4.

Frýdecký loutkový soubor si dokázal získat dobré jméno i v řadách známých divadelních osobností či autorů, například u Josefa Skupy, Jana Malíka, Vojtěcha Cinybulka a dalších. Díky festivalům mohl být v kontaktu i s divadelníky a odborníky ze zahraničí.¹¹⁵ V souvislosti s frýdeckým souborem byla často připomínána výchovná funkce divadla a podpora estetického citění dětí. Toto hledisko se soubor ve svých inscenacích snažil naplňovat, a pravděpodobně se mu to dařilo, i když dnes už to plně posoudit nedokážeme.

4. 3. 3. RAPÍR (1960-1964)

Soubor Rapír založilo několik členů místecké **Říše pohádek** v roce 1960. V jejich čele stáli Dana Ryšková a výtvarník a autor Alois Holásek. Zpočátku se Rapír profileoval jako kulturní úderka, jenž měla hrát pro rekreanty zařízení ROH, časem se soubor více zaměřil na experimentování a začal se věnovat loutkovým malým jevištním formám. Převážná většina her byla autorská, z pera Aloise Holáska. Rapír nebyl vyloženě loutkářským souborem, ale využíval i mnoha jiných prostředků. V roce 1961 se soubor s programem *Proměny* (příp. *Úvahy*) zúčastnil soutěže STM v kategorii malých jevištních forem, v níž postoupil až do hlavního kola a umístil se na třetím místě. Porota vyzdvihla především originalitu výstupů i loutek. Loutky tvořily papírové válce, které se teprve za pomoci vodičovy ruky proměňovaly v postavu. S minimem prostředků byl soubor schopen účinné karikatury a silného efektu.¹¹⁶ *Proměny* nesly silně protiválečné vyznění, jak dokládají ukázky v Československém loutkáři: „*Všichni zpívají: Sam, strýček Sam, dostal chuť na Kubu. Klavír pokračuje ve variacích na tutéž melodii. Současně se na paravánu objeví Kuba v podobě doutníku s popelem na jednom konci a strýček Sam. (Herec v černém triku, bílých rukavicích, na hlavě papírový válec, sahající až na ramena, znázorňujících strýčka Sama, jak bývá kreslen v karikatuře.) Sahá po Kubě, tato se obrátí, je z druhé strany rudá, konec je žhavý a začne se z něho kouřit. Strýček Sam ucukne. [...] Klavír: Mé srdce jak housle zní... (do melodie recituje ženský hlas) Dejte pryč pumy, studenou lázní ať skropí všechny blázny, dejte pokoj s válkou třetí, všude na světě jsou děti.*“¹¹⁷

Druhou inscenací byl loutkový kabaret pro dospělé *Romance z krámů*, s nímž se v roce 1962 soubor zúčastnil i Loutkářské Chrudimi, odkud si odnesl cenu za současný

¹¹⁵ KUKUCZKA, Jan. Láska k tradici českých loutkářů. *Ozvěny*. 2. 2. 1990, 24 (5), s. 4.

¹¹⁶ ČESAL, M. ABC 21. malých forem. *Československý loutkář*. 1964, č. 1, s. 22.

¹¹⁷ Frýdecký Rapír – *Proměny*. *Československý loutkář*. 1961, č. 11, s. 244-245.

a tvořivý pokus pro dospělé v oboru loutkového divadla.¹¹⁸ Oproti první inscenaci už *Romance z krámů* tolik nepracovala s loutkou, jako spíše s prvky černého divadla a důrazem na muzikálnost a satiru. V libretu tohoto kabaretu se objevovaly parodie na známé písně. Podle příspěvku M. Česala v časopise *Československý loutkář* byl v případě této inscenace Rapír nejúspěšnější v satíře na zahraniční politiku, především západní. Zmiňuje přímo ukázkou z libreta: „*Na scéně se objeví předmět zakrytý látkou. Pak se objeví Adenauer. Ozve se zakokrhání kohouta, na scénu vyskočí galský kohout. Znovu zakokrhá a pak začne kvokat. Adenauer jej uchopí, odtrhne roušku z předmětu, kterým je převrácená německá přilba s hákovým křížem. Posadí kohouta na přilbu, ten začne snášet atomové bomby. Pak je kohout odhozen. Adenauer znovu zakryje látkou přilbu, udělá několik kouzelnických gest. Sundá z helmy roušku a z té začnou vyskakovat malé helmičky v pochodovém rytmu Lili Marlén. Helmičky odpochoďují. Adenauer zmizí i s přilbou za nimi.*“¹¹⁹

V roce 1963 soubor sáhl pro starší hře *Don Šajn*, většího úspěchu s ní však nedosáhl, i přes více než roční hledání, jak hru uchopit nově a osobitě.¹²⁰ Nicméně příštího roku došlo opět na Loutkářskou Chrudim, kde Rapír představil program scének a písní s názvem *Leporelo* v Holáskově režii a výpravě. S *Leporelem* se soubor zúčastnil i prvního ročníku Mezinárodního festivalu v Karlových Varech, na němž z československých souborů zaujal nejvíce.

Soubor však neměl dlouhého trvání. V roce 1964 se osamostatnil a vzápětí zanikl. I během tak krátké doby však dokázal obohatit loutkářství o nové a experimentální postupy. Výtvarník Alois Holásek jako hlavní materiál pro výrobu loutek a scény využíval papír. Loutky pak mohly být buď plošné nebo trojrozměrné. Účast na několika festivalech a získaná ocenění dokazují, že Rapír dokázal zaujmout nejen běžné diváky, ale i odborníky. Podle reakcí v Československém loutkáři byla právě odborná veřejnost ze vzniku Rapíru velmi nadšena, jelikož naplňoval to, o co se i mnozí profesionálové neúspěšně snažili, a zároveň překvapena, protože šlo o malý ochotnický soubor, který vznikl mimo hlavní centra loutkového divadla.

¹¹⁸ RICHTER, Luděk. *50 loutkářských Chrudimí: vývoj českého loutkového divadla v zrcadle festivalu*. 1. vyd. Praha: Dobré divadlo dětem, 2001. s. 15. ISBN 80-7068-156-X.

¹¹⁹ ČESAL, M. ABC 21. malých forem. *Československý loutkář*. 1964, č. 1, s. 22.

¹²⁰ BLAŽKOVÁ, V. Zápas s Donem Šajnem aneb Proč jsme o nich neslyšeli. *Československý loutkář*. 1963, č. 12, s. 272-273.

4. 4. Divadlo DUO (Divadlo u Ostravice) (1966 – dodnes)

Divadlo DUO přímo navazuje na tradici loutkového divadla **Říše pohádek** a **Dramatického odboru závodního klubu Slezan**, od něhož se v roce 1966 odpojila skupina herců. Za vznikem DUA stojí režisér Milan Pastor a herec a umělecký vedoucí Říše pohádek¹²¹ Jan Krulíkovský, kteří se rozhodli po generačních neshodách opustit slezanský soubor a založit si spolu s dalšími ochotníky vlastní divadlo. K oficiálnímu založení divadla došlo 1. července 1966, samostatným se ale stalo až v roce 1972, kdy se definitivně rozpadl soubor ZK Slezan a jeho členové uznali DUO jako oficiálního pokračovatele divadelní tradice.¹²²

Domovskou scénu nově vzniklý soubor našel v budově sokolského pavilonu v místeckých sadech Bedřicha Smetany.¹²³ Poloha divadla v parku poblíž řeky Ostravice se odrazila i do názvu divadla – DUO neboli Divadlo u Ostravice. Název zároveň označuje i podvojně zaměření souboru, který od počátku provozoval současně loutkovou scénu i činohru. Postupně rostl zájem i o další žánry. Na podzim 1966 vznikl v rámci DUA¹²⁴ soubor malých jevištních forem, který se později osamostatnil pod názvem **Amfora**.¹²⁵ V lednu 1967 zahájilo činnost i **Divadlo poezie**¹²⁶, vedené Evou Pastorovou a Danuší Olšákovou. Na podzim vznikla i kabaretní scéna. Vedle souborů divadla DUO působilo i **Dětské studio** vedené také Evou Pastorovou. Dětské studio fungovalo jako dramatický kroužek pionýrského oddílu a tvořilo loutkové i činoherní inscenace. Pravidelně jej navštěvovalo kolem 30 dětí ve věku deset až čtrnáct let. Divadelní studio si samo připravovalo výpravu a kostýmy.¹²⁷

Do roku 1983 bylo v souboru průměrně 34 členů, po roce 1984 počet vystoupil až k šedesáti a věkový průměr činil 28 let, soubor měl tedy poměrně mladou hereckou

¹²¹ Název Říše pohádek v roce 1966 zaniká a loutkový soubor nadále nese rovněž pojmenování Divadlo DUO.

¹²² DUO samozřejmě nezískalo úplnou samostatnost, i nadále spadalo pod správu závodního klubu Slezan, jenž jej zajišťoval především finančně.

¹²³ Budova sloužila už od 30. let loutkovému divadlu. V průběhu 60. let prošla velkou rekonstrukcí, při které bylo jeviště, původně určeno pouze pro marionety, upraveno pro živé herce.

¹²⁴ pozn. Název DUO je běžné skloňovat, pro přehlednost tak budu činit i já.

¹²⁵ Soubor Amfora se osamostatnil na jaře 1967, jeho vedoucím se stal I. Wozelka. Soubor však měl jen krátkého trvání, zanikl po srpnových událostech a Wozelkově emigraci v roce 1968. Viz ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava a VALENTA, Jiří. *Místopis českého amatérského divadla*. [I. díl], A-M. 1. vyd. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, útvar ARTAMA, 2001. s. 206. ISBN 80-7068-144-6.

¹²⁶ Divadlo poezie zaniklo v roce 1972. Během pěti let působení stihl soubor nastudovat 9 inscenací, zaměřených především na mládež.

¹²⁷ Divadlo DUO. *Amatérská scéna*. 1984, č. 4, s. 7.

základnu.¹²⁸ Většina členů pocházela z dělnických profesí a divadlu se věnovala pouze ve svém volném čase. Členství v souboru však nezahrnovalo jen zkoušky a přípravu inscenací, ale i brigádnické práce na úpravách divadelních prostor, úklid či jiné vypomoci. Veškeré loutky a kostýmy si soubor vyráběl svépomocí, na výpravě se nejvýznamněji podíleli Jan Krulíkovský a Jan Kostka, v počátcích se angažoval i Alois Holásek. Za celou dobu existence mělo DUO tři hlavní režiséry – Jana Krulíkovského, Evu Pastorovou a Milana Pastora, kteří připravili naprostou většinou inscenací.¹²⁹

Dramaturgie Divadla DUO byla zaměřena na všechny věkové skupiny, od nejmenších dětí až pro dospělé. Almanach vydaný k 20 letům divadla v roce 1986 udává, že celkem se mezi lety 1965-1986 uvedlo 126 premiér a 805 představení a vystoupení.¹³⁰ Bohužel se mi nepodařilo získat větší množství fotografií, podle Jana Krulíkovského se velká část nevrátila z výstavy k 50 letům divadla DUO, jež proběhla v roce 2016 v místeckém Lidovém domě. Z pohledu na repertoár pro děti lze vyčíst, že nejčastěji se uváděly pohádky českých autorů vydané v 50. nebo 60. letech. Některé tituly se objevují na programu i vícekrát, nebylo neobvyklé, že jeden titul soubor nastudoval v rozmezí několika let loutkově i činoherně, případně byl nacvičen znovu.¹³¹ Představení pro děti probíhala pravidelně každou neděli, pro dospělé se hrálo nepravidelně.

4. 4. 1. Loutková scéna

První dva roky existence divadélka DUO se nesly ve znamení hledání vhodného směřování činnosti. Během tohoto období byly inscenovány především úpravy starších textů určených pro starší uzavřený typ scény s plným playbackem. Jako první byla 15. ledna 1967 uvedena hra Emila Pešata *Začarované jitrnice* v režii Leoše Bílka. Následovalo několik her Františka Čecha – *Pohádka na ruby*, *Bezhlavý rytíř*, *Kašpárek straší*, *Kašpárek se ani čerta nebojí*, *Pivoňka králem* nebo *Štědrý večer*. Z tvorby jiných autorů se objevili například *Tři mušketýři* Iona Luciana a Virgila Puiceana, *V moci zlých duchů* od Vaška Sojky a *Klub*

¹²⁸ Jedná se o počty uvedené v almanachu vydaném k 20. výročí existence souboru. Dětské studio není započítáno.

¹²⁹ VANĚK, P. Před jubilejní sezónou... *Ozvěny*. 24. 10. 1975, 9 (43), s. 4.

¹³⁰ Pro děti 76 premiér a 582 repríz, pro dospělé 50 premiér a 223 repríz. *20 let divadla DUO*. Frýdek-Místek: DK ROH Slezan, 1986. s. 1.

¹³¹ Jan Krulíkovský se rovněž k některým titulům rád vracel, a stále vrací, i po roce 1989, a tak například hry Podivné příhody pana Pimpipána, Strašidlo Bublifuk, Statečná Máňa, Líný Honza, Brk a Frk a mnohé další mohou být známy i generaci vyrůstající v devadesátých letech a později.

tajných detektivů Ryszarda Raduszewského. Všechny uvedené inscenace měly pouze od dvou do šesti repríz. Nejúspěšnější inscenací první etapy byla veselá pohádka pro malé děti *Medvídek Ťupínek* od Jana Wilkowského. Leoš Bílek ji ve výpravě Aloise Holáska poprvé uvedl 10. prosince 1967 a reprízována byla celkem jedenáctkrát. V únoru 1971 se ke stejnému titulu vrátil Jan Krulikovský, jenž se podílel i na nové výpravě.¹³²

V průběhu první etapy se začaly objevovat snahy o autorskou tvorbu a vytvoření nových loutkových postav. První výsledek hledání představil vedoucí souboru Jan Krulikovský 26. října 1969, kdy poprvé uvedl dvě nové loutky čertů v inscenaci *Brk a Frk – Pekelný život*. Výpravu a půvabné marionety vytvořil Alois Holásek. V roce 1970 se soubor s inscenací zúčastnil krajské loutkové přehlídky, na níž Krulikovský obdržel cenu za autorství hry a inscenace se umístila na přední příčce. Krulikovský pro Brka a Frka napsal celkem tři na sebe navazující příběhy. Na jaře 1971 následoval *Brk a Frk – Záhada starého mlýna* a na podzim 1973 *Brk a Frk – Čertíci a bábrlinka*.

V rozhovoru pro frýdeckomístecký časopis *Patriot* Krulikovský uvádí, že v případě Brka a Frka poprvé využili tzv. doublerů, tedy více loutek pro jednu postavu. To umožnilo velmi jednoduše provést výměnu kostýmu nebo rekvizity. V případě prvního čertovského příběhu Krulikovský ještě nahrál veškeré promluvy a zvuky na pásku, herci tedy loutky mohli pouze vodit, zatímco mluvené slovo a zvuky obstaral přehrávač. V dalších dvou inscenacích už od plného playbacku upustil, jelikož neumožňoval žádnou improvizaci. Na pásce ponechal pouze zvuky, zatímco mluvené slovo převzali vodiči.¹³³

V následujících letech posunul Krulikovský hledání nového tvůrčího výrazu ještě dále. Ve své *Ševcovské pohádce*, uvedené 14. března 1975, nechal vodiče poprvé zcela přiznaně vystoupit na scénu. Navíc, pokud herci zrovna nevedli loutku, vystupovali jako prostý lid. Zcela tak narušil jakoukoli iluzi, o níž se snažilo starší loutkové divadlo. Nový postup si vyžádal větší důraz na rozvoj hereckého projevu, zjednodušení textové složky i zavedení vypravěče, který diváky s dějem ve zkratce seznámí. Zároveň ale umožňoval více rozehrát jednotlivé situace a gagy a zaplnit akcí mnohem větší jeviště¹³⁴. Tvůrčí inovace se velice rychle uchytila a osvědčila.¹³⁵ Spokojeni byli herci, diváci i porotci na přehlídkách.

¹³² 20 let divadla DUO. Frýdek-Místek: DK ROH Slezan, 1986.

¹³³ SACHR, Jiří. Divadlo u Ostravice slaví jubileum, slávu získalo hlavně díky loutkám. *Frýdeckomístecký patriot*. 4. 5. 2016, 2, s. 8.

¹³⁴ Na rozdíl od černého divadla, jež se velmi špatně praktikovalo mimo komorní scénu.

¹³⁵ Jan Krulikovský stejný prvek aplikoval ještě mnohokrát a prakticky je mu věrný dodnes.

Z Krajské přehlídky loutkářů v březnu 1975 v Havířově si soubor odvezl třetí místo a návrh na postup na Loutkářskou Chrudim.¹³⁶

V repertoáru následujících sezón se nadále objevovaly jak úpravy cizích her, tak vlastní nové texty. V první polovině 70. let zůstávaly oblíbené pohádky Františka Čecha. Znovu inscenovány byly hry *Pohádka naruby*, *Kašpárek straší* a *Kašpárek se ani čerta nebojí*. Nově přibýly *Princezna a čert* a *Kouzelný koberec*. Naprostou většinu inscenací vedl Jan Krulíkovský, a to jak z postu režiséra, tak výtvarníka. Výjimek se objevuje jen několik málo. V roce 1972 připravila dva programy herečka a recitátorka Maria Křepelková. 23. ledna bylo uvedeno představení skládající se ze dvou pohádek Zdeňka Škořepy *Pohádky pro zimní podvečer* a *Stříbrný kožíšek* a hry *Tři sněhuláci* od Milana Pavlíka. V říjnu téhož roku uvedla už zmíněnou *Pohádku naruby*. V únoru příštího roku přišla s inscenací *Hra pro zalezlíky* Eva Pastorová, jež se v té době věnovala spíše režii činohry a divadlu poezie. Od roku 1976 se častěji objevuje i jméno Milana Pastora, rovněž činoherního režiséra. Ten připravil například inscenaci hry Niny Gernětové *Alenčiny pohádky: Kačátko a Hrátky se zvířátky* od trojice autorů Dohnalové, Karníka a Procházky. Jan Krulíkovský ve druhé polovině 70. let uvedl hry *Zamotaná pohádka* v březnu 1975, *Tenkrát v lese na pasece* v únoru 1978 a dále pak v březnu 1979 *Pohádku z harampádí aneb Pekelníci*. Poslední dvě zmíněné inscenace přibližuje blíže nejmenovaný autor v reportu z dubnového krajského festivalu v Havířově, uvedeném v Československém loutkáři. Obě inscenace byly vystavěny jako černé divadlo a využívaly prvku, že jednotlivé loutkové postavy nedisponují mluveným textem, ale pouze zvuky. Zatímco ale zpracování první hry hodnotil autor příspěvku pozitivně a slibně¹³⁷, v případě druhé inscenace se však podle něj nepovedlo souboru navázat na předchozí úspěch a výsledek vyšel naprázdno. Absenci mluveného slova zčásti nahrazovaly vysvětlující komentáře dvou klaunů Emila a Marcela. Podle autora však tento prvek nebyl příliš funkční a místy spíše mátl, než aby pomáhal k porozumění. Na závěr připomněl, že černé divadlo nesnese chyby a vylučuje improvizace, jíž však v inscenaci bylo hodně.¹³⁸

¹³⁶ KRULIKOVSKÝ Jan, KRULIKOVSKÁ Iva a PŘÍHODOVÁ, Věra. *Divadlo DUO v Místku*. Frýdek-Místek: SKP ROH Slezan, 1981. s. 8.

¹³⁷ Inscenaci *Tenkrát v lese na pasece* ohodnotila kladně i porota a soubor si odvezl cenu za tvůrčí přístup k inscenaci.

¹³⁸ Havířov 1979. *Československý loutkář*. 1979, č. 7, s. 154-155.

Po vzoru Krulikovského se do experimentování se scénickým tvarem a autorským textem postupně odvažovali i další členové loutkářského souboru. V roce 1978 se o vytvoření několika krátkých loutkových hříček pokoušeli Luboš Maršálek a Jiří Chlebek. 1. prosince 1978 bylo uvedeno pásmo pohádek, písniček a říkanek pro děti *Broukalo si 10 brouků*, které tvořily čtyři krátké hříčky – od Jana Krulikovského *Broukalo si 10 brouků* a *Pohádka o duhové rybě*, dále pak pohádka *O princezně Nahajance* od Chlebka a Maršálka a písničkový kabaret *Co se děje na palouku*. S *Pohádkou o duhové rybě* se Janu Krulikovskému dostalo až postupu do druhého ročníku soutěže individuálních výstupů na 28. loutkářské Chrudimi.¹³⁹ Hra byla vytvořena pro tři herce a ploché loutky. Porotou byla přijata velmi dobře, oceněn byl především neotřelý text.¹⁴⁰ V příštím roce v podobné tvůrčí sestavě vytvořili pásmo *Povídám pohádku*, uvedené poprvé 21. dubna 1979. Divácky úspěšnou inscenací byly i *Kašpařiny* od Jiřího Jaroše, které režíroval Jan Krulikovský a v premiéře je představil 23. února 1980. Celkem proběhlo třináct repríz.

K nadcházejícímu výročí padesáti let loutkového divadla v Místku¹⁴¹ uvedl soubor 7. prosince 1980 svou nejvýznamnější a nejúspěšnější inscenaci – pohádkou *O líném Honzovi* podle Josefa Lady, v režii, úpravě a výpravě Jana Krulikovského. Inscenace byla vrcholem nového tvůrčího tvaru, na němž soubor v uplynulých letech pracoval. Postavena byla na propracovaných hereckých výkonech a humorném textu s mnoha vtipnými situacemi a gagy. Ty inscenaci dodávaly na svižnosti a živosti, nebyla vyloučena ani určitá improvizace. Herci-vodiči se na scéně pohybovali s velkými a poměrně těžkými marionetami na krátkých nitích, jež mohly být ovládány vahadlem nebo jednoduše ručně. Bez loutek pak herci představovali anonymní sousedy. S inscenacemi *Pohádka o duhové rybě* a *O líném Honzovi* soubor na začátku roku 1981 navštívil festival loutek v Litvínově, o které v Amatérské scéně referoval Arnošt Vít. Vít okomentoval práci s loutkou jako v mnoha okamžicích velmi funkční, všimá si ale problematického vedení v rychlých

¹³⁹ *Výroční zpráva FAMUS*. Frýdek-Místek: FAMUS, 1999.

¹⁴⁰ KRULIKOVSKÝ Jan, KRULIKOVSKÁ Iva a PŘÍHODOVÁ, Věra. *Divadlo DUO v Místku*. Frýdek-Místek: SKP ROH Slezan, 1981. s. 8.

¹⁴¹ V roce 1981 frýdeckomísteckí divadelníci slavili padesáté výročí loutkového divadla v Místku. Při této příležitosti byla na Frýdeckém zámku připravena výstava nazvaná *Říše pohádek*, mapující historii divadla. Zároveň vyšlo několik kratších či rozsáhlejších článků o historii místeckého loutkářství. Podle statistiky uvedené v kulturním zpravodaji bylo od roku 1931 sehráno kolem 700 představení více než dvou set her. Ve starším období vznikalo ročně 8-10 nových inscenací pouze s minimem repríz, později se poměr obrátil. Zatímco premiéry byly například pouze čtyři, repríz proběhlo průměrně dvanáct. Výjimkou byla právě pohádka *O líném Honzovi*, jež se hrála celkem 31x a navštívilo ji celkem 4450 diváků, tedy až čtyřikrát více než bylo běžné u jiných inscenací. Viz *Kulturní kalendář Frýdek-Místek*. Říjen 1981, s. 3. a *Výroční zpráva FAMUS*. Frýdek-Místek: FAMUS, 1999.

pohybech a při přemísťování, kdy byly podle něj loutky „vláčeny po jevišti spíše jako zavazadla, než jako nositelky děje“¹⁴². Dále ovšem zdůraznil fakt, že šlo o první soubor, jenž na festivalu předvedl odkryté vodění loutek, tedy nový žánr, a proto vystoupení DUA i přes určité výhrady splnilo svůj účel. Úspěšné tažení souboru pokračovalo v průběhu celého roku, během něhož se místeční loutkáři zúčastnili několika dalších festivalů v Čechách i na Slovensku.¹⁴³ Nechyběla ani účast na 30. loutkářské Chrudimi.

Na podzim roku 1981 bylo uvedeno další loutkové pásmo Chlebka, Maršálka a Krulikovského s názvem *Chodíme po světě, po téhle planetě*. 18. dubna 1982 poté Jan Krulikovský představil další svou hru *Uražený majestát*¹⁴⁴, s níž soubor získal 2. místo na Opavské krajské přehlídce, a tedy postup do výběru pro Loutkářskou Chrudim.¹⁴⁵ V dalších letech se počet nových loutkových inscenací pro děti ustálil na jedné až dvou, případně třech premiérách v sezóně, z nichž se už žádná nedočkala významnějšího úspěchu. 24. října 1982 byla uvedena hra Svatopluka Nejedlého *Koza Roza*, 13. února 1983 Krulikovského pohádka *Jak Pepelek zachránil draka* a následně 13. března opět hra Jana Krulikovského *Drak Vendelín*. *Drak Vendelín* byl v nové premiéře uveden poté i v příští sezóně, přesněji 19. února 1984. V březnu soubor s pohádkou vystoupil na krajské soutěži amatérských loutkářských souborů Severomoravského kraje v Opavě, kde ale nijak zvlášť neuspěl. Mirko Matoušek v příspěvku pro časopis *Československý loutkář* vytkl především nedostatečně vypointovaný a roztržštěný text a místy krkolomnou práci s loutkou. I přesto ale soubor dokázal, že je zkušený a velmi schopný.¹⁴⁶ Následovaly inscenace hry *Drak* Františka Čecha v březnu 1985 a adaptace rozhlasové úpravy¹⁴⁷ pohádky Josefa Lady a Evy Košlerové *O statečné princezně* z března 1987. 23. října 1988 uvedl Jan Krulikovský podruhé pohádku *O líném Honzovi*.

V roce 1988 došlo k bližší spolupráci místeckého divadla DUO a frýdeckého **Čtyřlístku**. Soubory, patřící oficiálně pod stejného zřizovatele, tedy DK ROH Slezan, se začaly ve svých divadlech pravidelně střídát. Každý z nich tedy měsíčně odehrál jedno či

¹⁴² VÍT, Arnošt. Festival draků v Litvínově. *Československý loutkář*. 1983, č. 5, s. 104.

¹⁴³ Na Krajské přehlídce loutkářů v Opavě v březnu 1981 soubor získal 1. místo za hru a cenu za tvůrčí práci se souborem pro Jana Krulikovského. V květnu následovala účast na celostátní loutkářské soutěži X. Žilina, odkud si soubor odvezl 2.-3. místo za hru a cenu za tvůrčí práci. *Výroční zpráva FAMUS*. Frýdek-Místek: FAMUS, 1999.

¹⁴⁴ Kulturní kalendář Frýdek-Místek. Duben 1982, s. 9.

¹⁴⁵ *Výroční zpráva FAMUS*. Frýdek-Místek: FAMUS, 1999.

¹⁴⁶ MATOUŠEK, Mirko. Opava 1984. *Československý loutkář*. 1984, č. 7, s. 153-154.

¹⁴⁷ MATOUŠEK, Mirko. Opava '88. *Československý loutkář*. 1988, č. 8, s. 189.

více představení na své domovské scéně a další v druhé části města. Po roce 1989 došlo k ještě bližší spolupráci a následně ve sloučení v jeden celek. V posledním období nevznikla žádná další nová inscenace, probíhaly pouze reprízy starších kusů.

4. 4. 2. Činohra pro děti

Podobně jako loutková sekce, i činohra divadla DUO cílila především na děti. V období let 1966 až 1986¹⁴⁸ bylo připraveno 28 pohádek. Na rozdíl od loutkových inscenací však činoherní soubor jen minimálně navštěvovat přehlídky a soutěže, a tak není možné se příliš dozvědět o kvalitě či přijetí jednotlivých inscenací, protože byly reflektovány jen minimálně. To ale neplatí o činoherních inscenacích pro dospělé a mládež, kterým byla věnována o poznání větší pozornost. Nejprve se tedy pokusím přiblížit repertoár určený pro děti, následně se dostanu k programům pro dospělé.

První inscenací po vzniku souboru byla veselá pohádka Alfréda Radoka a Marie Tesařové *Podivné příhody pana Pimpipána* v režii Jana Krulikovského a výpravě Aloise Holásky. Premiéra se uskutečnila 4. prosince 1966. Krulikovský stejný titul nastudoval v témž roce už jednou, ale jako loutkovou hru, nyní naopak zvolil činoherní pojetí. 27. dubna 1967 byla uvedena druhá činoherní pohádka. Šlo o protiválečnou hru Aloise Mikulky *Šašulda a Sluníčko* v režii Milana Pastora a výpravě Jana Krulikovského. Další inscenací byla Pastorova režie hry Gernota Schulze *Čertovy zlaté vlasy*. Komedialní pohádka o cestě čerta, loupežníka a čarodějnice na zem, aby splnili zdánlivě jednoduchý úkol, přinést tři zlaté vlasy. Premiéra proběhla 30. listopadu 1969.

V roce 1970 připravil činoherní soubor tři inscenace. Na začátku března uvedl Jan Krulikovský *Pohádky z mošny* podle pohádek Karla Mareše a Karla Jangla. Po premiéře 8. března 1970 následovalo ještě dalších třináct repríz, inscenace tedy patřila mezi ty více navštěvované. Následovaly dvě nastudování hry bratrů Krulikovských *Loupežník Babinský*. Poprvé byla hra uvedena 1. května v režijní spolupráci Jana Krulikovského a Milana Pastora a výpravě Aloise Holásky. Po premiéře byly odehrány pouze tři reprízy. Druhá premiéra proběhla 4. prosince, tentokrát už pouze v režii Krulikovského, který obstaral i výpravu. Druhá verze byla reprízována desetkrát.

¹⁴⁸ Toto období reflektuje almanach vydaný k 20. výročí divadla DUO. *20 let divadla DUO*. Frýdek-Místek: DK ROH Slezan, 1986.

Do konce sezóny 1970/1971 byly uvedeny ještě dvě Pastorovy inscenace – 28. února veselá pohádka Vlastimila Nováka a Stanislava Oubrama *Strašidlo Bublifuk* a poté 2. června *Strašidylko* od Jana Makariuse s čarodějnickou tematikou. 4. prosince 1971 Krulikovský uvedl další svou autorskou hru *Zamotaná pohádka*, určenou pro nejmenší děti. V únoru a dubnu 1972 následovaly dvě pohádky *Dědeček a babička v pekle* Svatopluka Nejedlého a *Jak se kradou princezny*, opět od Nováka a Oubrama.

Na další činoherní pohádku si diváci museli počkat až na 14. října 1973, kdy byla uvedena Nejedlého komedie *Princezna a loupežník* v úpravě Jana Krulikovského a režii Evy Pastorové. Následující rok 1974 přinesl hru o strašidlech a pirátech *Poklad kapitána Habakuka* od Jana Makariuse uvedenou v květnu a *Královnin prsten*¹⁴⁹ Marie Holkové, premiérován 6. prosince. Obě pohádky v režii Krulikovského. 18. června 1977, tedy o dva a půl roku později po poslední premiéře, byla uvedena Pastorova režie pohádky o nešikovném čertovském tovaryši *Zkoušky čerta Belínka*, hry z pera Zdeňky Horynové. V dalších letech následovaly tři inscenace, na jejichž režii i výpravě se podílel Milan Pastor. V říjnu 1979 byla uvedena *Kouzelná truhlice* autorů Mareše a Jangla, následovaly dvě pohádky premiérované 20. ledna 1980, a to *Čertovy nevěsty* Raula Trojana a *O postrašených strašidlech* Zdeňka Skořepy.

Následující sezónu 1980/1981 zahájila 12. října Eva Pastorová inscenací *Princezna Zívalka*, humorným debutem známe autorky, scénáristky a režisérky Věry Plíkové-Šimkové. 9. listopadu poté Milan Pastor spolu s Janem Krulikovským jako výtvarníkem uvedl Ladovu *Statečnou Máňu*¹⁵⁰, poněkud převrácenou pohádku o tom, jak musí královská dcera vysvobodit Honzu z pekla. V dubnu 1981 pak byla uvedena hra Zdeňka Floriána *Ženich pro princeznu*, tentokrát v režii Krulikovského. V prosinci následovala pohádka s podobným názvem *Růže pro princeznu* režírovaná Evou Pastorovou.

3. prosince 1982 proběhla premiéra pohádky Vladimíra Volfa a Miloše Stránského *Strach má velké oči*, v níž se poprvé jako režisér představil Luboš Maršálek. Inscenace vynikala pestrými historickými kostýmy a dobře rozehranými scénami plnými humoru.¹⁵¹ 2. prosince příštího roku uvedl Milan Pastor v režijní spolupráci s hercem Janem Kostkou už dříve inscenovanou pohádku *Strašidlo Bublifuk*. Toto nastudování patří mezi úspěšné

¹⁴⁹ Je zajímavé, že *Královnin prsten* byl uveden i přesto, že díla spisovatelky Holkové nemohla před rokem 1989 v Československu oficiálně vycházet.

¹⁵⁰ Pohádka je známa spíše pod názvem *O statečné princezně*.

¹⁵¹ KUKUCZKA, Jan. Místecké DUO dětem. *Ozvěny*. 11. 2. 1983, 17 (6), s. 4.

inscenace, mělo celkem 18 repríz. Na jaře probíhající sezóny Eva Pastorová představila pohádku o pravopisu pro první a druhou třídu *Král Abeceda* od Josefa a Hany Lamkových. V roce 1984 následovala ještě jedna inscenace v režii Milana Pastora *Poněkud ztracená princezna* od Radoslava Lošťáka. Premiéra proběhla 11. listopadu.

Na podzim 1985, k jubilejní dvacáté sezóně, připravil Jan Krulíkovský znovunastudování *Královnina prstenu*, inscenace byla uvedena 24. listopadu. 20. dubna 1986 proběhla premiéra hudební pohádky Vladimíra Čorta *O líných strašidlech* v režii Milana Pastora. Příběhu o mladé čarodějce, staré hastrmance, lakomé selce a dobré dívce Aniče. V nastudování DUA šlo o komorní představení plné humoru a melodické hudby. Režisér do inscenace obsadil nejmladší generaci hereckého souboru, která si podle recenzenta Jana Kukuczky vedla velmi dobře. Povedené a funkční byly podle jeho slov i kostýmy navržené mladou členkou Martinou Pastorovou.¹⁵² Jen o měsíc později přišla s novou inscenací i Eva Pastorová, která zvolila hru *Z pekla štěstí* od Jaromíra Sypala. V prosinci 1987 uvedl Jan Krulíkovský autorskou pohádku *O ševci a králi*. Poslední premiéra činoherní inscenace, alespoň pro mnou sledované období, se uskutečnila 3. prosince 1989. Šlo o pohádku Václava Tomšovského *Tři kmotřinky*.

4. 4. 3. Činohra pro dospělé

Činoherních inscenací pro dospělé vzniklo ve sledovaném období asi o polovinu méně než těch pro děti. Kromě klasické činohry však soubor nacvičoval i divácky velmi oblíbené muzikály a operety. Ty v 80. letech tvořily ústřední část repertoáru pro dospělé, vedle nich se nejvíce hrály komedie, ale soubor se nevyhýbal ani náročnější dramaturgii a vážným hrám.

Program pro dospělé zahájilo DUO operetou Zdeňka Krulíkovského *Dnes večer u Maxima*, uvedené v premiéře 11. května 1967. Na podzim vznikla další inscenace, tentokrát šlo o zpracování aktovek Antona Pavloviče Čechova *Medvěd* a *Bankovní jubileum* v režii Jaromíra Kahánka a Milana Pastora. Premiéra se uskutečnila 28. října 1967 a do konce roku se soubor zúčastnil ještě dvou přehlídek. Nejprve 3. prosince meziokresní přehlídky souborů Lubinská jeseň v Novém Jičíně, kde soubor získal první místo za hru a pro Jana Krulíkovského cenu za nejlepší mužský herecký výkon, poté okresního festivalu ruských

¹⁵² KUKUCZKA, Jan. Pozvánka do světa pohádek. *Ozvěny*. 8. 5. 1986, 20 (19), s. 4.

a sovětských her, který byl uspořádán na počest 50. výročí VŘSR v nedalekých Žermanicích. I zde byl soubor oceněn prvním místem za nejlepší inscenaci a cenou za režii pro Milana Pastora. I pro další inscenaci sezóny byla vybrána ruská hra, tentokrát šlo o komedii plnou zápletek od Valentina Petroviče Katajeva s názvem *Ztřeštěná neděle*. Režíroval ji Milan Pastor a premiéra proběhla 22. února 1968.

V sezóně 1970/1971 soubor připravil operetu Jaroslava Jankovce *Děvče z přístavu* v režii Jana Krulíkovského, uvedenou v listopadu 1970, a tragikomické drama z počátku 20. století *Morálka paní Dulské* od polské dramatičky Gabriely Zapolské. *Morálku paní Dulské* režíroval Jan Krulíkovský a na výpravě spolupracoval s Evou Pastorovou. Po premiéře 2. dubna 1971 se uskutečnilo ještě devět repríz. V listopadu 1971 byla dále uvedena inscenace *Humor od stolu*, sestávající z několika satirických aktovek od různých autorů, režírovaných Milanem Pastorem.

17. března 1973 uvedlo manželské a režisérské duo Eva a Milan Pastorovi novou hru kyrgyzského autora Mara Bajdžijeva nazvanou *Duel*. Na okresní přehlídce ve Václavovicích, která se konala v dubnu téhož roku, obdržela herečka Maria Křepelková cenu za nejlepší ženský herecký výkon. Další inscenace byly uvedeny až na jaře následujícího roku. 7. února 1974 měl premiéru studentský muzikál od Pavla Dostála a Richarda Pogody *Výtečníci* v režii Jana Krulíkovského. V reakci na premiéru vyšla v týdeníku *Ozvěny* pochvalná reakce jedné z divaček: „*Chtěli bychom touto cestou poděkovat za hezký večer, který nám „Výtečníci“ připravili. Jako studenti jsme se výborně pobavili a věříme, že divadlo DUO nás svými hrami ještě mnohokrát potěší. Zvláště chceme poděkovat režisérovi s. Krulíkovskému, který dovedl stmelit dobrý kolektiv v čele se školníkem Tomečkem, jehož představoval s. Kukuczka.*“¹⁵³

Po muzikálu ze studentského prostředí následovalo drama *Meridián* od Jána Soloviče, slovenského dramatika, jenž se ve svých hrách zabýval socialistickými společenskými problémy a otázkami. *Meridián* režírovali opět manželé Pastorovi. Premiéra se uskutečnila 28. dubna 1974, následovaly účasti na několika menších přehlídkách ve slovenské Rakové, ve Václavovicích a v Bruntále. V tragikomické linii pokračovali Pastorovi i v případě další inscenace, a to hry Andreje Jegoroviče Makajenoka *Tribunál*,

¹⁵³ Výtečníci v divadle DUO. *Ozvěny*. 1. 3. 1974, 8 (9), s. 4.

uvedené ke 30. výročí Slovenského národného povstání 30. března 1975. I s touto inscenací soubor navštívil několik menších přehlídek.

V roce 1976 oslavil soubor 10. výročí a na scénu se opět vrátila komedie. 4. března byla v režii Jana Krulikovského uvedena Klicperova hra o postavení muže a ženy ve společnosti *Ženský boj*, zde ale pod názvem *Ženské viryváry*. V prosinci pak proběhla obnovená premiéra Čechovových aktovek *Medvěd* a *Bankovní jubileum*, nově ale v režii Jana Krulikovského. Na okresní přehlídce v Brušperku obdržel Krulikovský, stejně jako před necelými deseti lety, cenu za nejlepší mužský herecký výkon.

Během následujících dvou sezón nevznikla žádná nová inscenace pro dospělé. Teprve 8. února 1980 představil Milan Pastor oddychovou veselohru Miloše Bílka *Malé příhody letní*. Hra tematizuje rozdílné postoje a názory dvou generací. Podle recenzenta Stanislava Kolara byl samotný text hry poměrně laciný a předvídatelný, vynikal však vtipnými dialogy, které herecký soubor dokázal velmi dobře využít. DUO má však podle něj schopnosti zvládnout i náročnější repertoár, a tak by se příště nemuselo příliš zabývat lehkými žánry.¹⁵⁴ Na okresní přehlídce v Brušperku ocenila porota soubor prvním místem a z následné přehlídky v Kozlovicích si odvezl zvláštní cenu za režii Milan Pastor.¹⁵⁵ V únoru příštího roku byla uvedena inscenace *Provinční anekdoty*, složená ze dvou aktovek Alexandra Vampilova, opět v režii Milana Pastora. S inscenací soubor znovu vystoupil na okresní přehlídce v Brušperku, kde byl doporučen do krajského kola soutěže. Podle výroční zprávy DUA z roku 1999¹⁵⁶ se ale krajská komise vůbec nedostavila.

30. dubna 1982 představilo DUO svou vrcholnou a nejúspěšnější inscenaci *Nejkrásnější válka*, muzikál Václava Renčina, Jindřicha Brabce a Hany Čihákové na motivy Aristofanovy *Lysistraty*. Bujarou a satirickou komedii o nesmyslnosti válek soubor nacvičil pod vedením Jana Krulikovského a taktovkou Jiřího Šimáčka. Celkem v inscenaci účinkovalo osmnáct herců a podle nejmenovaného recenzenta v Ozvěnách všech role dobře seděly a nikdo výrazněji nevybočoval. Celkově představení podle všeho působilo velmi radostně a energicky. Z okresní přehlídky ve Václavovicích DUO postoupilo na 26. festival přátelství v Napajedlích, kde získalo druhé místo za hru a cenu za režii a výpravu pro Jana Krulikovského. Za herecké výkony bylo rovněž oceněno šest herců – Jan Kukuczka,

¹⁵⁴ KOLÁŘ, Stanislav. Nová komedie v divadle DUO. *Ozvěny*. 28. 3. 1980, 14/XII (13), s. 4.

¹⁵⁵ Opět Kozlovické divadelní jaro. *Ozvěny*. 7. 3. 1980, 14/XII (10), s. 4.

¹⁵⁶ *Výroční zpráva FAMUS*. Frýdek-Místek: FAMUS, 1999.

Lubomír Maršálek, Jiří Chlebek, Lucie Trtíková, Anna Šamajová a Margita Godulová. „*Smíšené pocity, s nimiž soubor odjížděl a nastupoval na divadelní prkna, velmi brzy vymizely; již na počátku hry se podařilo vtáhnout diváka do děje, což bylo pro soubor velkým úspěchem, o němž se po představení vyjádřili jak diváci, tak porota. Soubor dosáhl vysokého komického efektu. U tohoto představení to nebylo jen výborně napsaným textem, ale i spojenou hereckou komikou, která byla vyhrána do nejvyšší intenzity,*“¹⁵⁷ komentuje festivalové představení člen souboru a redaktor Ozvěn Jan Kukuczka. *Nejkrásnější válka* měla dvacet repríz, což z ní činí nejvíce reprízovanou inscenaci v historii DUA.

Trend veselých a živých muzikálů se souboru osvědčil, a tak v něm pokračoval i při volbě další inscenace. 30. dubna 1984 Jan Krulikovský uvedl muzikál Miloslava Švandrlíka a Rolanda Rehbergera *Rodiče se zbláznili*, opětovně se věnující rozdílům dvou generací. „*Režisér Jan Krulikovský se nebál dát příležitost mladým, začínajícím hercům a jak se ukázalo, měl šťastnou ruku, protože jde o skutečné talenty,*“¹⁵⁸ píše v Ozvěnách Jan Kukuczka. Porota na festivalu v Napajedlích opět ocenila Jana Krulikovského za režii a výpravu a herce Jiřího Maršálka, Lucii Trtíkovou a Jaroslava Kutka za dobré herecké výkony. O dva roky později, 30. dubna 1986, proběhla premiéra dalšího muzikálu v Krulikovského režii, a to *Potopy světa* podle hry Václava Klimenta Klicpery, v úpravě a adaptaci Zdeňka Kozáka. Soubor DUA s inscenací navštívil listopadovou okresní přehlídku v Kozlovicích, kde se umístil na prvním místě a získal navíc cenu pro Jana Krulikovského za režii a Jana Kukuczku za herecký výkon. Podle autorky reportu z přehlídky Marcely Černochové soubor projevil určitou odvahu, že se pustil do obtížného a nepříliš známého titulu, ale díky vedení zkušeného režiséra dokázal vytvořit zdařilou inscenaci. „*Režie J. Krulikovského projevuje zkušenost a smysl pro žánr, vede herce k prostému, nekomplikovanému projevu. Na některých místech nejsou situace komediálně dotvořené, ale jistě další zkoušky a reprízy představení dovedou soubor až k jednotnému vyznění jinak velmi zdařilé inscenace,*“¹⁵⁹ píše.

V roce 1986 se DUO podílelo na vzniku společné inscenace s **Dramatickým kroužkem ZK Válcoven plechu** *Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert*. O inscenaci se více zmiňují v kapitole věnované právě tomuto souboru, nyní tedy tuto inscenaci

¹⁵⁷ KUKUCZKA, Jan. Nejkrásnější válka až v Napajedlích. *Ozvěny*. 8. 4. 1983, 17 (14), s. 4.

¹⁵⁸ KUKUCZKA, Jan. Za humorem do DUO. *Ozvěny*. 22. 6. 1984, 18 (25), s. 4.

¹⁵⁹ ČERNOCHOVÁ, Marcela. Tečka za Kozlovickým divadelním podzimem. *Ozvěny*. 5. 12. 1986, 20 (49), s. 4.

vynechám a přistoupím rovnou k další a poslední činohře pro dospělé. 16. prosince 1988 byla uvedena fraška Františka Ferdinanda Šamberka *Dobrodružství v Paříži*. Hra sleduje příběh pražského obchodníka a jeho nastávajícího zetě, kteří se vydají na výlet do Paříže, aby tam zažili nějaké pikantní dobrodružství. Jan Krulikovský se nyní podílel nejen na režii a výpravě, ale i na úpravě hry. Na 32. festivalu přátelství v Napajedlích obdržel cenu za objevnou dramaturgii, citlivou úpravu a režii. Za herecké výkony byli oceněni Šárka Blahutová, Jan Krulikovský, Milan Pastor a Jiří Boček. Soubor se v březnu 1990 zúčastnil i krajské přehlídky v Ostravě-Porubě, kde se stal spolu se souborem Karolinka vítězem festivalu a Janu Krulikovskému byla udělena cena za všestranný osobní přínos v nastudování¹⁶⁰. Porota tentokrát ocenila i hudbu v podání skupiny FM band¹⁶¹.

4. 4. 4. Kabarety a Divadlo poezie

Kabarety a estrády patřily v celé historii místeckého DUA k velmi oblíbeným žánrům, a to jak mezi dospělými, tak mezi dětmi. Pro dospělé bylo v období 1968 až 1984 připraveno 21 programů. Většinu z nich vytvořil a režíroval Jan Krulikovský, jako další se na nich podíleli například Zdeněk Krulikovský, Jaromír Kahánek, Jiří Maršálek nebo v pozdějším období Jan Kukuczka. Estrády většinou vznikaly ku příležitosti významných událostí, různých výročí a svátků, nejčastějším důvodem byly oslavy Mezinárodního dne žen. Na některých kabaretních pásmech s místeckými divadelníky spolupracovali i studenti ostravské konzervatoře nebo mladí ostravští umělci.

Vedle kabaretů a estrád pro dospělé, vznikaly i pořady pro děti, jimž v letech 1974 až 1979 dominovala dvojice klaunů Emil a Marcel. Jejich představiteli byli Jan Krulikovský a Milan Pastor, kteří byli zároveň autory i režiséry. Pořady nesly názvy jako *Klaun Marcel a strýček Baltazar*, *Klauni na táboře*, *Klaunové a čáry máry* nebo *Strýc Baltazar a jeho klauni*. Po roce 1979 bylo inscenování populárních kabaretních programů pro děti utlumeno, důvodem byly vysoké požadavky na vystoupení, které amatérské divadlo nebylo schopno

¹⁶⁰ TOMAS, Karel. Bude lépe? *Amatérská scéna*. 1990, č. 7., s. 10-11.

¹⁶¹ Frýdeckomístecká folková skupina FM band vznikla v roce 1987 a od počátku spolupracovala s divadlem DUO a později Čtyřlístek. Vedoucím kapely byl kytarista a zpěvák Ivo Janeta. Kromě vlastní koncertní činnosti doprovázela divadelníky v některých muzikálech a dalších hudebních pořadech. V devadesátých letech vydala dvě CD, ale po roce 2000 se činnost výrazně utlumila, až se kapela rozpadla. V roce 2017 však oznámila návrat a postupně začíná opět veřejně vystupovat.

PRÍHODOVÁ, Věra. Chceme především hrát. *Ozvěny*. 14. 5. 1992, 26 (19), s. 5. a F-M band. *Bandzone* [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://bandzone.cz/fmband?at=info>.

pokryt.¹⁶² V 80. letech tak vznikly jen dva kabarety – *Dům plný klaunů* v roce 1983 a o dva roky později *Klauni v loutkovém divadle*.

Divadlo poezie zahájilo činnost v dubnu 1966 pořadem *Za trochu lásky šel bych světa kraj*. Do roku 1972 vznikaly všechny programy pod režijním vedením Evy Pastorové, jež byla i uměleckou vedoucí souboru. Scénáře vytvářela převážně Danuše Olšáková. Během šesti let bylo vytvořeno devět pásem určených pro dospělé a mládež, většina z nich byla představena pouze jednou, výjimečně došlo i k druhé či třetí repríze. Připravena byla témata jako *Petr Bezruč*, *Eugen Oněgin*, *Umění milovat* od Publia Ovidia Nasa, *Zem, z níž jsme vyšli*, *Romance štědrovečerní*, *Avantgardní poezie*, *Poslední růže pro Casanovu* či *Tráva* od Oldřicha Mikuláška. Po roce 1972 se jako režisér angažoval Jan Krulíkovský, během tohoto období vznikly už jen tři pásma – *Bojová píseň* v roce 1974, *Ukvaldská lidová poezie* v roce 1975 a roku 1981 *Píseň o velikém pochodu*. Od roku 1969 pořádalo Divadlo poezie pravidelné soutěže v uměleckém přednesu o cenu Petra Bezruče, nazvané Zlatý ještěr.¹⁶³ Cílem soutěže bylo rozšířit zájem o dílo tohoto známého básníka.

Divadlo DUO má v historii frýdeckomísteckého ochotnického divadla, a kultury vůbec, zcela mimořádné a nenahraditelné místo. Díky žánrové pestrosti dokázalo DUO pokrýt potřeby snad všech vrstev obyvatelstva, je třeba připomenout, že žádný ze souborů, jimž jsem se věnovala, neměl tak bohatý program pro děti i dospělé zároveň. Především díky Janu Krulíkovskému tradice divadla rovněž přetrvala i v porevoluční době a dodnes je součástí frýdeckomístecké kultury. Z divadla DUO vzešlo mnoho herců a tvůrců, kteří se divadlu věnovali i v dalších letech a někteří z nich jsou aktivní i v současnosti.

¹⁶² KRULIKOVSKÝ Jan, KRULIKOVSKÁ Iva a PŘÍHODOVÁ, Věra. *Divadlo DUO v Místku*. Frýdek-Místek: SKP ROH Slezan, 1981. s. 10.

¹⁶³ Tamtéž, s. 10.

5. VÝVOJ DIVADLENICTVÍ PO ROCE 1989 AŽ DO SOUČASNOSTI

V následujících odstavcích se pokusím pro úplnost tématu nastínit vývoj frýdeckomísteckého divadelnictví od začátku 90. let po současnost, tedy rok 2017. Jednotlivým souborům se budu věnovat už pouze stručně, bez dlouhých popisů, analýz či faktografie. Více informací poskytuje například *Databáze českého amatérského divadla*¹⁶⁴, almanach *125 let českého ochotnického divadla ve Frýdku-Místku*¹⁶⁵, webové stránky divadla Čtyřlístek¹⁶⁶ nebo vlastní internetové a facebookové stránky jednotlivých souborů, které zmiňuji v poznámkách.

Po revolučních událostech v listopadu 1989 došlo k výraznému nárůstu uměleckých aktivit i mnoha organizačním změnám. Kulturní střediska a podniky, které dosud zajišťovaly kulturní aktivity, začaly ztrácet své dominantní postavení a do popředí se dostaly nově vznikající spolky a společnosti.¹⁶⁷ V souvislosti s divadlem je zásadní událostí vznik občanského sdružení **FAMUS – Frýdeckomístecké umělecké sdružení** v roce 1990. FAMUS založili členové divadla DUO a hudební skupiny FM band, která s divadlem úzce spolupracovala, spolu s Moravskoslezskou komorní zpěvohrou¹⁶⁸ a Malým kinem Čtyřlístek¹⁶⁹. Nově vzniklé sdružení, v čele se starostou Janem Krulikovským, nejprve působilo v prostorách sokolského pavilonu v místeckých Sadech Bedřicha Smetany (Divadlo DUO), původně loutkového divadla Čtyřlístek ve Frýdku nebo Divadélku X v Národním domě. V roce 1993, kdy sokolský pavilon a frýdeckou divadelní budovu získal v restituci TJ Sokol, se soubory FAMUSu sestěhovaly pouze do frýdeckého Čtyřlístku, který je hlavní scénou frýdeckomísteckého amatérského divadla dodnes.

¹⁶⁴ Frýdek-Místek. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=geo&id=6365>.

¹⁶⁵ MICHNA, Radomír. *125 let českého ochotnického divadla ve Frýdku-Místku*. Frýdek-Místek: Divadelní spolek FAMUS, 2015, s. 30-38.

¹⁶⁶ Divadelní soubory. *Čtyřlístek* [online]. 2007 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.divadloctyrlistik.cz/soubory.php>.

¹⁶⁷ ADAMEC, Tomáš. *Frýdek-Místek*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014. 551 s. ISBN 978-80-7422-314-3.

¹⁶⁸ Nově vzniklý soubor založený bratry Zdeňkem a Janem Krulikovskými, v němž působili i mladí profesionální herci a pěvci. Od roku 2006 na něj navazuje Lašská divadelní společnost Gigula, v čele se Zdeňkem Vilémem Krulikovským alias lašským králem Zdeňou Vilušem I.

KRULIKOVSKÝ, Zdeňek Vilém a René STEJSKAL. Zdeňka Viléma Krulikovského zvolilo králem třicet Lachů. *Naše Frýdecko-místecko.cz* [online]. 11. 12. 2011 [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.nasefrýdeckomistecko.cz/zpravy-31/zdenka-vilema-krulikovskeho-zvolilo-kralem-tricet-lachu>.

¹⁶⁹ Šlo o původní Divadlo Čtyřlístek, které po roce 1989 fungovalo pouze jako kino – proto Malé kino Čtyřlístek.

FAMUS (dnes Divadelní spolek FAMUS) vždy poskytoval záštitu několika víceméně samostatným tvůrčím skupinám a souborům. Pod jeho správu spadá rovněž půjčovna kostýmů, textů, jevištních zařízení a rekvizit. Poskytuje rovněž podporu při tvorbě inscenací i realizaci představení a propůjčuje prostory i nedivadelním akcím.¹⁷⁰

Nejvýznamnějším ze souborů je jistě přímý pokračovatel místeckého divadla soubor **DUO – Divadlo u Ostravice**, v současnosti se zaměřující na dětská loutková představení. Jeho vedoucím je už zmiňovaný Jan Krulíkovský. Ve svém vývoji se soubor mnohokrát dělil na menší uskupení, např. Junior DUO, Senior DUO, Studio Ateliér, DUO Rolníčka ad. Z divadla DUO vzešla řada herců a tvůrců dnes působící v ostatních souborech. V roce 2000 vznikl **Divadelní soubor Čtyřlístek** pod vedením Zity Maršákové, jenž se věnuje inscenacím pro děti, mládež i dospělé, především komediím. V roce 2013 se z něj vydělil **Divadelní soubor KUKO**. Roku 2001, založila skupina podobně smýšlejících mladých herců soubor **ING Kolektiv**¹⁷¹, jehož repertoár je postaven především na autorské a kolektivní tvorbě. Hlavní slovo v inscenacích má humor, parodie a absurdita. S jednoaktovkou *Imperium vrací uhlo* se souboru dostalo ocenění na Národní přehlídce v Holicích v roce 2004 a opakovaně i na přehlídce v Hronově. Mezi další soubory působící pod hlavičkou FAMUSu se řadí také uskupení **SERUM**¹⁷² vzniklé v roce 2008¹⁷³, které se v počátcích zaměřovalo především na kabaretní pásma složená s tanečních a pěveckých vystoupení, scének a monologů. Později uvedlo i dvě pohádky. V roce 2013 se připojil rovněž soubor **ENTHEMOR**¹⁷⁴ – English THEatre of MORavia, který pod vedením Darrena Bakera uvádí autorské hry pro dospělé jak v angličtině, tak v češtině.

V druhé polovině 90. let působilo pod hlavičkou FAMUSu i **Divadlo Šmíry**¹⁷⁵ vedené Mariánem Maskalem, které se zaměřovalo na autorskou tvorbu. Divadlo Šmíry ukončilo svou činnost v roce 2003, nicméně na začátku roku 2017 byl soubor obnoven a ve frýdeckém Čtyřlístku opět pravidelně vystupuje. Na scénu se vrátil fraškou s hororovými

¹⁷⁰ MACEK, Stanislav. Frýdeckomístecký jubilant Jan Krulíkovský v zajetí divadla. *Amatérská scéna*. 2002, č. 1, s. 24-25. ISSN 0002-6786.

¹⁷¹ ING: *Intelektuálně nevyvážená galasuperšou* [online]. 2007 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://ing.divadloctyrlistik.cz/>.

¹⁷² *Divadelní spolek SERUM* [online]. 2017 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.serum.estranky.cz/>.

¹⁷³ V roce 2017 má spolek pozastavenou činnost.

¹⁷⁴ *Enthemor* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://enthemor.com/>.

¹⁷⁵ *Divadlo Šmíry* [online]. 2016 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://divadlo-smiry.webnode.cz/>.

prvky s názvem *Kryt aneb kamarádi na život a na smrt!* Zajímavostí je, že čtrnáctiletá odmlka přinesla souboru zápis do České knihy rekordů.¹⁷⁶

Mezi lety 2006 až 2010 spadal pod FAMUS rovněž soubor **21 gramů**¹⁷⁷ Norberta Závodského. Po vleklých neshodách s vedením Čtyřlístku se soubor osamostatnil a dále působil jako občanské sdružení **Komorní scéna 21** v místeckém Sokolíku (bývalé divadlo DUO) a Nové scéně Vlast. Soubor se od počátku zaměřoval na středoškolské a dospělé publikum, uváděl autorské hry i adaptace klasiky a známých titulů, základem vždy bylo mísení komiky, tragiky a absurdity či bizarnosti. První představení souboru proběhlo v dubnu 2007, šlo o dramatisaci známého filmu *Amélie z Montmartru* s názvem *Příběhy z Montmartru*. Ve spolupráci Komorní scény 21 s KulturouFM¹⁷⁸ vznikl v roce 2012 jedinečný projekt **Divadelní školy**, jehož úkolem bylo prostřednictvím dramatického kroužku, vedeného absolventkou dramaturgie Hanou Magdoňovou, přiblížit divadlo dětem a mládeži. Roku 2015 vzešel z Divadelní školy soubor **Komorní divadlo Arté**¹⁷⁹ vedený Jakubem Vaškem. Frýdeckomísteckému publiku se s velkým úspěchem poprvé představil inscenací *Příběhy obyčejného šílenství*.

Vedle souborů patřící pod FAMUS samozřejmě ve městě působí i soubory s menším dosahem, fungující samostatně či pod některou z organizací nebo institucí. *Místopis českého amatérského divadla*¹⁸⁰ a *Databáze českého amatérského divadla* zmiňují stručně alespoň některé z nich, domnívám se ale, že ve skutečnosti může být menších souborů ještě více, ne vždy je však možné se jich dopátrat. Mnohé z nich měly rovněž velmi krátkého trvání (např. 1992 – **Dramatická skupina frýdecké křesťanské scholly**, 1994 – **MLD**, 2000 – **Dramatický kroužek gymnázia a střední odborné školy**). Z období po roce 2000 zmíním tři soubory, o kterých lze dohledat alespoň několik málo informací.

¹⁷⁶ SZNAPKA, Petr. Divadlu Šmíry patří český rekord. Mělo nejdelší odmlku. *Týden* [online]. 29. 1. 2017 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/divadlo/divadlu-smiry-patri-cesky-rekord-melo-nejdelsi-odmlku_415616.html.

¹⁷⁷ 21 Gramů / Komorní scéna 21, o. s. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=30735>.

¹⁷⁸ KulturaFM je součástí příspěvkové organizace Národní dům Frýdek-Místek, která spravuje některé kulturní objekty ve městě a zajišťuje množství kulturních aktivit – divadelní a filmová představení, koncerty, zábavné programy, výstavy, kurzy či pronájmy sálů a kluboven.

¹⁷⁹ Komorní divadlo Arté. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=38036>.

¹⁸⁰ ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava a VALENTA, Jiří. *Místopis českého amatérského divadla*. [I. díl], A-M. 1. vyd. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, útvar ARTAMA, 2001. s. 206–208, 495–496. ISBN 80-7068-144-6

Mezi lety 2005–2007 lze doložit působení divadelní skupiny **Heřmánek**¹⁸¹, která hrála v místeckém Sokolíku. Nastudovala například inscenaci *Sofie v krabici* nebo *Člověče měj mě rád*, s nimiž se zúčastnila i divadelních přehlídek ve Valašském Meziříčí a v Místku. V roce 2011 vznikl soubor **D.N.A. (Divadlo Nadšených Amatérů)**¹⁸², jenž rovněž sídlil v místeckém Sokolíku pod vedením Lud'ka Lednického. Na svém repertoáru má hry *Dívčí válka* a *Pravda o zkáze Titaniku*, obě od Františka Ringo Čecha. Nejnovější z nich je malé uskupení s názvem **Statické divadlo Jakuba a Ondřeje**¹⁸³ vzniklé v roce 2014, jenž se věnuje zcela minimalistickému téměř nedějovému divadlu postavenému na psychologičnosti a slově. Jedinými protagonisty jsou Jakub Tichý a Ondřej Turoň.

Mimo domácí ochotnické soubory mají frýdeckomístečtí možnost pravidelně navštěvovat i představení hostujících amatérů z jiných měst, kteří zde přijíždějí například v rámci různých divadelních festivalů a přehlídek. Nejznámější je zřejmě Beskydská loutka. Časté jsou rovněž zájezdy profesionálních divadel z celé republiky. Těmto souborům slouží především jeviště v místecké Nové scéně Vlast, která primárně splňuje úlohu kina, zázemí ale umožňuje i hostování divadel. V menší míře se využívají i další sály v Národním domě, Lidovém domě, Kině Petra Bezruče v Místku nebo Kulturním domě ve Frýdku.

¹⁸¹ Heřmánek. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=15153>.

¹⁸² D.N.A. (Divadlo Nadšených Amatérů). *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=36418>.

¹⁸³ Statické divadlo Jakuba a Ondřeje. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=38179>.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se pokusila o vytvoření uceleného obrazu o ochotnickém divadelnictví ve Frýdku-Místku v letech 1945—1989. Potvrdilo se mi, že jde skutečně o velmi bohatou a úspěšnou historii. Frýdeckomístecké soubory se často dokázaly prosadit nejen na úrovni okresu, ale v určitých případech i na úrovni národní. Repertoár jednotlivých souborů obsahoval jak klasické tituly, tak současnou tematiku, zcela nové hry i experimenty a vlastní autorskou tvorbu. Zcela mimořádné postavení měl v tomto ohledu soubor malých jevištních forem Rapír, který, ačkoli působil jen několik málo let, dokázal svou originalitou oslovit odborníky z celé republiky. Velký význam má i frýdeckomístecké loutkové divadlo, jež by si zasloužilo ještě podrobnější zkoumání.

I přesto, že je práce poměrně obsáhlá, nepostihuje úplně vše, co je možné o frýdeckomísteckém divadle zjistit. Zcela jistě je ve městě ještě mnoho pamětníků, jejichž osobní archivy by mohly odkrýt mnohem více zákulisních informací a umožnit tak bližší a osobnější pohled na fungování jednotlivých souborů, který v mé práci často chybí. Jelikož v mnoha případech vycházím z příspěvků v dobovém tisku, jsem si vědoma toho, že některé informace v nich mohly být poněkud zkresleny, či zcela vynechány. Překvapilo mě však, že týdeník Ozvěny, jež byl hlavním okresním periodikem, má kulturní rubriku, oproti ostatním článkům, na poměrně dobré úrovni a bez výrazného ideologického zabarvení. Bohužel však v mých silách nebylo dohledat i další noviny, jež mohly o divadle informovat, jako například časopis Valcír či Textilák. Mnoho informací mohlo zůstat skryto i v dalších fondech státního okresního archivu ve Frýdku-Místku. Nedostala jsem se rovněž k mnoha fotografiím, které by mohly více napovědět o konkrétní podobě jednotlivých inscenací.

I přes vědomí určitých nedostatků či neúplností si jsem jista, že práce plní svůj účel coby uceleného pohledu na frýdeckomístecké divadlo, a může být dobrým základem, ať už pro pouhé zájemce o historii ochotníků ve městě či další badatele.

6. ZDROJE

6. 1. Literatura

ADAMEC, Tomáš. *Frýdek-Místek*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014. 551 s. ISBN 978-80-7422-314-3.

JUŘÁK, Petr. *Frýdek-Místek*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2011. 68 s. Zmizelá Morava a Slezsko. ISBN 978-80-7432-088-0.

JUŘÁK, Petr a JANOŠCOVÁ, Jana. *Historie a současnost podnikání na Frýdecko-Místecku*. 1. vyd. Žehušice: Městské knihy, 2005. 247 s. ISBN 80-86699-30-7.

KNÍŽÁK, Milan. *Encyklopedie výtvarníků loutkového divadla v českých zemích a na Slovensku: od vystopovatelné minulosti do roku 1950*. 1. vyd. Hradec Králové: Nucleus HK, 2005. ISBN 80-86225-87-9.

MICHNA, Radomír. *Dějiny ochotnického divadelnictví na Místecku, Brušpersku a Frenštátsku do roku 1945*. Diplomová práce. Ostrava: FF Ostravské univerzity, katedra historie. 2000, 122 s.

NOVÁK, Jan. *Fenomén českého loutkářství: nejstarší amatérské loutkářské soubory*. 1. vyd. Praha: KANT, 2016. 227 s. ISBN 978-80-7437-205-6.

PETER, Václav. *Pozdrav z Frýdecko-Místecka: Frýdecko-Místecko na dobových pohlednicích*. 1. vyd. Frýdek-Místek: VAPE, 1997. 159 s. ISBN 80-238-1617-9.

RICHTER, Luděk. *50 loutkářských Chrudimí: vývoj českého loutkového divadla v zrcadle festivalu*. 1. vyd. Praha: Dobré divadlo dětem, 2001. 209 s. ISBN 80-7068-156-X.

ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava a VALENTA, Jiří. *Místopis českého amatérského divadla*. [I. díl], A-M. 1. vyd. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, útvar ARTAMA, 2001. 518 s. ISBN 80-7068-144-6.

VALENTA, Jiří. *Bibliografie českého amatérského divadla*. 1. vyd. Praha: IPOS – Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1999. 214 s. ISBN 80-7068-142-X.

6. 2. Periodika

Deset let rozdávají dětem radost. *Vpřed*. 11. 3. 1960, 2 (11-12), s. 4.

HORÁK, Bohdan. Které soubory uvidíte na divadelním festivalu. *Vpřed*. 6. 4. 1960, 2 (14), s. 3.

Vyznamenání loutkářům. *Vpřed*. 30. 7. 1960, 2 (30), s. 3.

Líbí se vám SEMAFOR? *Vpřed*. 23. 9. 1960, 2 (38), s. 3.

DIMAFOR potřebuje další členy! *Vpřed*. 13. 1. 1961, 3 (2), s. 3.

MIHULKA, František. Až do ústředního kola. *Vpřed*. 12. 5. 1961, 3 (18), s. 3.

Divadlo malých forem zahajuje. *Vpřed*. 2. 6. 1961, 3 (22), s. 5.

X. ročník přehlídky amatérských loutkářských souborů LUT v Chrudimi. *Vpřed*. 23. 6. 1961, 3 (25), s. 3.

KAPLAN, Erich. DIMAFOR poprvé. *Vpřed*. 30. 6. 1961, 3 (26), s. 3.

Naši loutkáři v Chrudimi. *Vpřed*. 7. 7. 1961, 3 (27), s. 3.

HOLEČKOVÁ, Marie. Divadelní sezóna začíná. *Vpřed*. 20. 10. 1961, 3 (42), s. 3.

VLK, Vilém. Rok úspěšné práce ZK Slezan. *Vpřed*. 12. 1. 1962, 4 (2), s. 3.

Začínají Nebezpečným věkem. *Vpřed*. 19. 1. 1962, 4 (3), s. 3.

BÍLEK, Leo. Loutkové divadlo Říše pohádek. *Vpřed*. 19. 1. 1962, 4 (3), s. 3.

DIMAFOR nespí! *Vpřed.* 16. 1. 1962, 4 (4), s. 3.

KAPLAN, Erich. Premiéra místeckých ochotníků. *Vpřed.* 2. 2. 1962, 4 (5), s. 3.

Nejkrásnější kulturní stánek v provozu. *Vpřed.* 27. 10. 1962, 4 (17), s. 3.

KUPČÁK, Jaroslav. O loutkách a loutkářích ve Frýdku-Místku a okolí. *Vpřed.* 1962, 4 (20—30), s. 3.

DIMAFOR. *Vpřed.* 27. 7. 1962, 4 (30), s. 3.

Dimafor před STM 1963, *Vpřed.* 15. 3. 1963, 5 (2), s. 3.

KAPLAN, Erich. Nový program DIMAFORU. *Vpřed.* 5. 4. 1963, 5 (14), s. 3.

Přehlídka divadelních souborů. *Vpřed.* 28. 4. 1963, 5 (17), s. 3.

Iniciativní soubor divadelníků. *Vpřed.* 19. 7. 1963, 5 (28), s. 3.

V roce 1965 oslavíme 700 let Frýdku-Místku. *Vpřed.* 4. 9. 1963, 5 (36), s. 3.

Kavárna mladých před otevřením. *Vpřed.* 18. 10. 1963, 5 (41), s. 3.

HOLEČKOVÁ, Marie. Divadelní ochotníci v nové sezóně. *Vpřed.* 1. 11. 1963, 5 (43), s. 3, 4.

VLK, Vilém. Dům plný tvůrčí práce. *Vpřed.* 28. 3. 1965, 7 (12), s. 3.

Divadelní přehlídka ve Václavovicích. *Vpřed.* 9. 4. 1965, 7 (14), s. 2.

Slezanští ochotníci obstáli. *Vpřed.* 9. 4. 1965, 7 (14), s. 5.

KOZUSZNIK, Tadeusz. Přehlídka loutkářů. *Vpřed.* 9. 4. 1965, 7 (14), s. 5.

DANĚK, Milan. první české divadlo ve městě. *Vpřed.* 18. 6. 1965, 7 (24), s. 2.

Frýdečtí loutkáři dětem. *Vpřed.* 3. 12. 1965, 7 (48), s. 3.

HERZIG, Jindřich. Pět let Domu kultury Válcoven plechu. *Vpřed.* 7. 4. 1967, 9 (14), s. 3.

DUŽÍK, Karel. ZK Slezan vás zve. *Ozvěny.* 9. 4. 1971, 5 (15), s. 3.

Divadelní soubory soutěží. *Ozvěny.* 31. 3. 1972, 6 (13), s. 3.

Než začne nová sezóna. *Ozvěny.* 21. 7. 1972, 6 (29), s. 4.

HORYLOVÁ, Jana. Okresní divadelní přehlídka. *Ozvěny.* 18. 5. 1973, 7 (20), s. 3.

Výtečníci v divadle DUO. *Ozvěny.* 1. 3. 1974, 8 (9), s. 4.

Divadelní přehlídka. *Ozvěny.* 19. 4. 1974, 8 (16), s. 4.

Václavovice po čtrnácté. *Ozvěny.* 24. 5. 1974, 8 (21), s. 4.

Aktiv divadelních ochotníků. *Ozvěny.* 11. 10. 1974, 8 (51), s. 4.

ŽÍDEK, Jaromír. Za kvalitnější kulturu. *Ozvěny.* 17. 1. 1975, 9 (3), s. 1.

ŽÍDEK, Jaromír. Kultura a mládež. *Ozvěny.* 14. 2. 1975, 9 (7), s. 2.

Zábava i výchova. *Ozvěny.* 21. 3. 1975, 9 (12), s. 4.

PŘÍHODOVÁ, Věra. Sdružený klub pracujících ROH Slezan. *Ozvěny.* 10. 10. 1975, 9 (41), s. 3.

VANĚK, P. Před jubilejní sezónou... *Ozvěny.* 24. 10. 1975, 9 (43), s. 4.

BEŠŤÁKOVÁ, Marie. Václavovice '76. *Ozvěny.* 21. 5. 1976, 10 (21), s. 4.

Kultura mládeži. *Ozvěny*. 19. 8. 1977, 11/IX (33), s. 3.¹⁸⁴

Divadlo DUO dětem. *Ozvěny*. 11/IX (38), s. 4.

KUKUCZKA, Jan. Znáte Majefor? *Ozvěny*. 30. 9. 1977, 11/IX (39), s. 4.

PŘÍHODOVÁ, Věra. Ohlédnutí za uplynulým rokem. *Ozvěny*. 31. 3. 1978, 12/X (13), s. 4.

Pátá přehlídka dětských souborů. *Ozvěny*, 5. 5. 1978. 12/X (18), s. 4.

Za socialistickou kulturněvýchovnou práci. *Ozvěny*, 30. 3. 1979. 13/XI, s. 4.

Konference k problematice amatérského divadla. *Ozvěny*. 12. 10. 1979, 13/XI, s. 4.

Již zítra... *Ozvěny*. 22. 2. 1980, 14/XII, s. 4.

KAPLAN, Rudolf. Dramatický soubor Domu kultury ROH Válcoven plechu. *Ozvěny*. 29. 2. 1980, 14/XII (9), s. 4.

Opět Kozlovické divadelní jaro. *Ozvěny*. 7. 3. 1980, 14/XII (10), s. 4.

KOLÁŘ, Stanislav. Nová komedie v divadle DUO. *Ozvěny*. 28. 3. 1980, 14/XII (13), s. 4.

PŘÍHODOVÁ, Věra. Tricetiletá historie zavazuje. *Ozvěny*. 1. 5. 1980, 14/XII (18), s. 4.

Malé jevištní formy. *Ozvěny*. 30. 5. 1980, 14/XII (22), s. 4.

Okresní přehlídka amatérských divadelních souborů Brušperk 1981. *Ozvěny*. 27. 2. 1981, 15/XIII (8), s. 4.

PŘÍHODOVÁ, Věra. I v oblasti kultury kvalitněji. *Ozvěny*. 13. 3. 1981, 15/XIII (10), s. 4.

PŘÍHODOVÁ, Věra. Loutkářskou historii psali lidé. *Ozvěny*. 16. 10. 1981, 15/XIII (41), s. 4.

Veselá taškařice na závažné téma. *Ozvěny*. 11. 6. 1982, 16 (23), s. 4.

KOLÁŘ, Stanislav. Vstříc Roku českého divadla. *Ozvěny*. 17. 12. 1982, 16 (50), s. 4.

KUKUCZKA, Jan. Místecké DUO dětem. *Ozvěny*. 11. 2. 1983, 17 (6), s. 4.

KUKUCZKA, Jan. Nejkrásnější válka až v Napajedlích. *Ozvěny*. 8. 4. 1983, 17 (14), s. 4.

Přehlídka vesnických souborů v Kozlovicích. *Ozvěny*. 18. 11. 1983, 17 (46), s. 4.

KUKUCZKA, Jan. Za humorem do DUO. *Ozvěny*. 22. 6. 1984, 18 (25), s. 4.

KUKUCZKA, Jan. Dvacet pohádkových let. *Ozvěny*. 24. 1. 1986, 20 (4), s. 4.

KUKUCZKA, Jan. Pozvánka do světa pohádek. *Ozvěny*. 8. 5. 1986, 20 (19), s. 4.

BORTLÍČKOVÁ, Anna. Než se zvedne opona v divadle DUO. *Ozvěny*. 6. 6. 1986, 20 (23), s. 4.

KUKUCZKA, Jan. Citlivě s tvorbou mladých autorů. *Ozvěny*. 11. 7. 1986, 20 (28), s. 4.

ČERNOCHOVÁ, Marcela. Tečka za Kozlovickým divadelním podzimem. *Ozvěny*. 5. 12. 1986, 20 (49), s. 4.

KUKUCZKA, Jan. Divadlo DUO. *Ozvěny*. 3. 4. 1987, 21 (13), s. 4.

KUKUCZKA, Jan. Setkání divadelních ochotníků. *Ozvěny*. 24. 7. 1987, 21 (29), s. 4.

KOBELA, Antonín. Čtvrtstoletí před zraky diváků. *Ozvěny*. 21. 8. 1987, 21 (33), s. 4.

Festival amatérského divadla. *Ozvěny*. 8. 1. 1988, 22 (1), s. 4.

KUKUCZKA, Jan. Příležitost pro mladé talenty. *Ozvěny*. 26. 2. 1988, 22 (8), s. 4.

¹⁸⁴ Od tohoto vydání nesou noviny špatné označení ročníku, jde zřejmě o chybu způsobenou záměnou římské číslice XI za IX. Chyba překvapivě ovlivnila i číslování v nadcházejících letech. V citaci proto budu uvádět správný ročník, a zároveň i ten uvedený v novinách.

- KUKUCZKA, Jan. Divadelní studio Lipina. *Ozvěny*. 18. 11. 1988, 22 (46), s. 4.
- KUKUCZKA, Jan. Naším nejmladším divákům. *Ozvěny*. 25. 11. 1988, 22 (49), s. 4.
- KUKUCZKA, Jan. Za pohádkou do divadelního studia Lipina. *Ozvěny*. 10. 2. 1989, 23 (6), s. 4.
- Úspěch divadla Čtyřlístek. *Ozvěny*. 14. 4. 1989, 23 (15), s. 4.
- KUKUCZKA, Jan. Čtyři pohádky o drakovi. *Ozvěny*. 21. 4. 1989, 23 (16), s. 4.
- KUKUCZKA, Jan. Dětem se Frýdečtí líbili nejvíce. *Ozvěny*. 28. 4. 1989, 23 (17), s. 4.
- KLICHOVÁ, Renáta. Úspěch Čtyřlístku u polského publika. *Ozvěny*. 30. 6. 1989, 23 (26), s. 4.
- KUKUCZKA, Jan. Setkání divadelních amatérů v Žabni. *Ozvěny*. 6. 10. 1989, 23 (40), s. 4.
- KUKUCZKA, Jan. Láska k tradici českých loutkářů. *Ozvěny*. 2. 2. 1990, 24 (5), s. 4.
- PŘÍHODOVÁ, Věra. Tajné přání Hronov. *Ozvěny*. 30. 4. 1992, 26 (17), s. 5.
- PŘÍHODOVÁ, Věra. Chceme především hrát. *Ozvěny*. 14. 5. 1992, 26 (19), s. 5.
- VLK, Vilém. Odešel loutkář... *Ozvěny*. 13. 8. 1992, 26 (32), s. 6.
- STRAKOŠOVÁ, Věra. Loutky na celý život. *Ozvěny*. 20. 8. 1992, 26 (33), s. 6.
- HORÁK, Bohdan. Nejlepší divadelní soubor Frýdecka Místce. *Těšínsko*. 1959, č. 9, s. 1.
- HORÁK, Bohdan. První česká divadelní představení v Místku. *Těšínsko*. 1959, č. 9, s. 6-8.
- KUKUCZKA, Jan. Z historie místeckého loutkářství. *Těšínsko*. 1989, č. 1, s. 18-20.
- KUKUCZKA, Jan. Plodné čtvrtstoletí divadelníků z Frýdku-Místku. *Těšínsko*. 1987, č. 4, s. 29-31.
- KUKUCZKA, Jan. Sto let zasvěcených divadelní múze ve Frýdku-Místku. *Těšínsko*. 1991, č. 3, s. 17-19.
- MIKOLÁŠ, J. L. První divadelní představení ve Frýdku. *Těšínsko*. 1963, č. 6-7, s. 28.
- ŠKUTA, Vladimír. Divadlo v Místku před sto lety. *Těšínsko*. 1969, č. 1, s. 23-24.
- BLAŽKOVÁ, V. Zápas s Donem Šajnem aneb Proč jsme o nich neslyšeli. *Československý loutkář*. 1963, č. 12, s. 272-273.
- ČESAL, M. ABC 21. malých forem. *Československý loutkář*. 1964, č. 1, s. 22-23.
- Diplomy na XI. loutkářské Chrudimi. *Československý loutkář*. 1962, č. 8-9, s. 192.
- Frýdecký Rapír – Proměny. *Československý loutkář*. 1961, č. 11, s. 244-245.
- Haviřov 1979. *Československý loutkář*. 1979, č. 7, s. 154-155.
- HARTMAN, Zdeněk. Ohlédnutí za devátou Opavou. *Československý loutkář*. 1989, č. 8., s. 182-183.
- MATOUŠEK, Mirko. Opava 1984. *Československý loutkář*. 1984, č. 7, s. 153-154.
- MATOUŠEK, Mirko. Opava '88. *Československý loutkář*. 1988, č. 8, s. 189.
- Severomoravští loutkáři v sezóně 1980/81. *Československý loutkář*. 1981, č. 8-9, s. 205.
- VÍT, Arnošt. Festival draků v Litvínově. *Československý loutkář*. 1983, č. 5, s. 104-105.
- RICHTER, Luděk. Mapování amatérských krajů XII. – Moravskoslezský kraj. *Loutkář*. 2014, č. 4, s. 46-49.
- JURÁK, Miloslav. Pátá bilance souborů ostravského kraje. *Ochotnické divadlo*. 1960, 7, s. 150-151.
- Divadlo DUO. *Amatérská scéna*. 1984, č. 4, s. 7.
- MACEK, Stanislav. Frýdecko-místecký jubilant Jan Krulíkovský v zajetí divadla. *Amatérská scéna*. 2002, č. 1, s. 24-25.

TOMAS, Karel. Bude lépe? *Amatérská scéna*. 1990, č. 7., s. 10-11.

PRACNÁ, Sylva. Loutkářství na severu Moravy a ve Slezsku po roce 1945 do současnosti. *Časopis Slezského zemského muzea, série B*. 2004, č. 53, s. 72-91.

SACHR, Jiří. Divadlo u Ostravice slaví jubileum, slávu získalo hlavně díky loutkám. *Frýdeckomístecký patriot*. 4. 5. 2016, 2, s. 8-9.

STEJSKAL, René. Režisér Norbert Závodský: Mojí první rolí byl homosexuál. *Naše Frýdecko-Místecko.cz*. 11. 12. 2013, č. 12, s. 6-7.

6. 3. Archivy

Státní okresní archiv Frýdek-Místek

Kulturní zpravodaj Frýdek-Místek. Sign. B 2421/1959—1975.

Kulturní kalendář Frýdek-Místek. Sign. Č 154/1976—1988.

Zpravodaj města Frýdku-Místku. Sign. Č 154/1989—1990.

Ozvěny/Vpřed: Týdeník OV KSČ a ONV ve Frýdku-Místku. Frýdek-Místek: OV KSČ, ONV, Senza, Moravskoslezský den, 1960—1995. Sign. N 8/1960—1995.

Fond Pozůstalost Bohdana Horáka. NAD 1031.

Fond *Sbírka plakátů*. NAD 1053.

Fond *Okresní národní výbor*. NAD 776. Inv. č. 221, 363—366, 627, 630, 639, 940, 944.

Dům kultury ROH Válcoven plechu n.p. Frýdek-Místek 1962—1982. 1. vyd. Frýdek-Místek: Dům kultury ROH Válcoven plechu, 1982. Sign. 3934

TESAŘ, Vladimír. *Historie 20*. 1. vyd. Frýdek-Místek: Dům kultury Válcoven plechu, 1969. 21 s. Sign. 2540.

Archiv FAMUSu

sbírka fotografií

Výroční zpráva FAMUS. Frýdek-Místek: FAMUS, 1998.

Výroční zpráva FAMUS. Frýdek-Místek: FAMUS, 1999.

MICHNA, Radomír. *125 let českého ochotnického divadla ve Frýdku-Místku*. Frýdek-Místek: Divadelní spolek FAMUS, 2015. 40 s.

20 let divadla DUO. Frýdek-Místek: DK ROH Slezan, 1986.

Osobní archiv Jana Krulikovského

KRULIKOVSKÝ Jan, KRULIKOVSKÁ Iva a PŘÍHODOVÁ, Věra. *Divadlo DUO v Místku*. Frýdek-Místek: SKP ROH Slezan, 1981. 12 s.

HORÁK, Bohdan. Kronika divadelního odboru Místek. Nedatováno.

III. Festival divadelních ochotníků ostravského kraje. Frýdek-Místek: Pracovní výbor III. festivalu divadelních ochotníků Ostravského kraje, 1958.

sbírka fotografií

Osobní archiv Renaty Tomkové

sbírka fotografií a divadelních programů, herecký deník

6. 3. Elektronické zdroje

Divadelní spolek SERUM [online]. 2017 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.serum.estranky.cz/>.

Divadelní soubory. *Čtyřlístek* [online]. 2007 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.divadloctyrlistik.cz/soubory.php>.

Divadlo Čtyřlístek. *Firmy.cz* [online]. [cit. 2017-11-26]. Dostupné z: <https://www.firmy.cz/detail/661532-divadlo-ctyrlistik-frydek-mistek-frydek.html>.

Divadlo Šmíry [online]. 2016 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://divadlo-smiry.webnode.cz/>.

D.N.A. (Divadlo Nadšených Amatérů). *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=36418>.

Enthemor [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://enthemor.com/>.

F-M band. *Bandzone* [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://bandzone.cz/fmband?at=info>.

Frydek-Místek. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=geo&id=6365>.

Frydek -- výstava. *Fotohistorie* [online]. [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.fotohistorie.cz/FullFoto.aspx?photoID=31717>.

Heřmánek. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=15153>.

Historie. *Frydek-Místek* [online]. 2010 [cit. 13. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.frydek-mistek.cz/cz/o-meste/informace-o-meste/historie/>.

Historie Těšínského divadla. *Těšínské divadlo* [online]. 2015 [cit. 13. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.tdivadlo.cz/historie>.

Hluboké kořeny (1948). *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2012 [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlase-hry/69826-hluboke-koreny-1948.html>.

Chrudim, Loutkářská Chrudim, Zpravodaj č. 2, 1961. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 13. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=multimedia&id=106961>.

ING: Intelektuálně nevyvážena galasuperšou [online]. 2007 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://ing.divadloctyrlistik.cz/>.

Komorní divadlo Arté. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=38036>.

KRULIKOVSKÝ, Zdeněk Vilém a René STEJSKAL. Zdenka Viléma Krulikovského zvolilo králem třicet Lachů. *Naše Frydecko-Místecko.cz* [online]. 11. 12. 2011 [cit. 15. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.nasefrydeckomistecko.cz/zpravy-31/zdenka-vilema-krulikovskyho-zvolilo-kralem-tricet-lachu>.

Kulturní dům Frydek. *Naše Frydecko-Místecko.cz* [online]. [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.nasefrydeckomistecko.cz/kulturni-domy-a-strediska-15/kulturni-dum-frydek>.

Lískovec, excerpce pro MČAD 1998. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 20. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=3170>.

Německý a později Český dům byl společenským centrem. Dnes chátrá. *Naše Frýdecko-Místecko.cz* [online]. 7. 6. 2016 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.nasefrydeckomistecko.cz/zpravy-31/nemecky-a-pozdeji-cesky-dum-byl-spolecenskym-ce>.

Národní dům Frýdek-Místek. *Frýdek-Místek* [online]. 2010 [cit. 26. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.frydek-mistek.cz/cz/o-meste/kultura/081258-narodni-dum-frydek-mistek-prispevkova-organizace.html>.

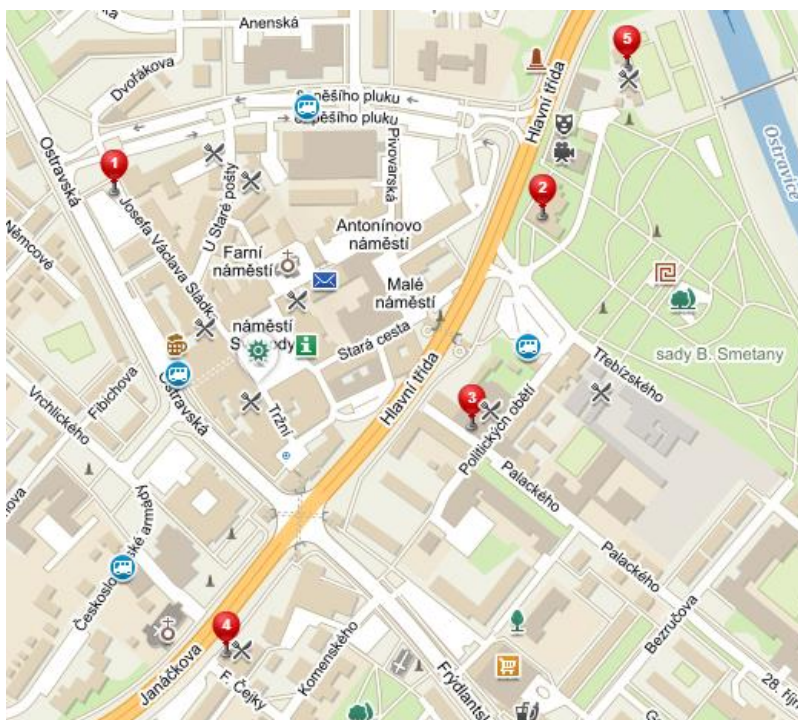
Statické divadlo Jakuba a Ondřeje. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=38179>.

SZNAPKA, Petr. Divadlu Šmíry patří český rekord. Mělo nejdelší odmlku. *Týden* [online]. 29. 1. 2017 [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/divadlo/divadlu-smiry-patri-cesky-rekord-melo-nejdelsi-odmlku_415616.html.

Výstava 70 let Ochotnického divadla v Místku. *Digitální archiv Zemského archivu v Opavě* [online]. 2017 [cit. 20. 11. 2017]. Dostupné z: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=B933D11407CF47D9B9CC79AD8D031B2D>.

21 Gramů / Komorní scéna 21, o. s. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 29. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=30735>.

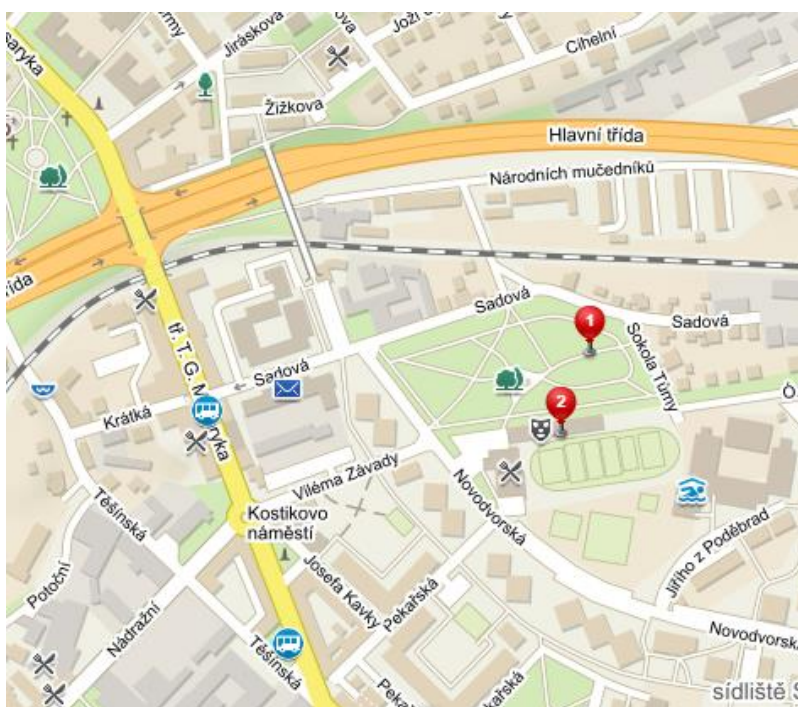
7. PŘÍLOHY

Místek

- 1 – Hostinec U Deutscherů
(pouze orientačně, dnes neexistuje)
- 2 – Německý dům
- 3 – Národní dům
- 4 – Lidový dům
- 5 – DUO, Sokolský pavilon

Zdroj: Mapy.cz

Frýdek

- 1 – přibližné původní umístění loutkového divadla
- 2 – Divadlo Čtyřlístek

Zdroj: Mapy.cz

Frýdek

1 – Kulturní dům (Válcoven plechu) na Sídlišti

Zdroj: Mapy.cz

Německý dům na dnešní Hlavní třídě v Místku

Zdroj: <http://www.nasefrydeckomistecko.cz/zpravy-31/nemecky-a-pozdeji-cesky-dum-byl-spolecenskym-ce>

Národní dům

Zdroj: <http://www.frydek-mistek.cz/cz/o-meste/kultura/081258-narodni-dum-frydek-mistek-prispevkova-organizace.html>

V pozadí stojí budova Výstaviště ve frýdeckém parku, u níž se nacházelo sídlo loutkového divadla. Fotografie z roku 1935, pavilon dnes neexistuje.

Zdroj:

<http://www.fotohistorie.cz/FullFoto.aspx?photoID=31717>

DIVADLO DUO v Místku
SKP ROH Slezan
Frýdek-Místek

Budova soklského pavilonu, sídla divadla DUO, v sadech B. Smetany

Zdroj: almanach Divadlo DUO v Místku

Dům kultury na Sídlišti

Zdroj:

<http://www.nasefrydeckomistecko.cz/kulturni-domy-a-strediska-15/kulturni-dum-frydek>

Dnešní budova Divadla Čtyřlístek ve frýdeckém parku (sady Svobody)

Zdroj: <https://www.firmy.cz/detail/661532-divadlo-ctyrlistik-frydek-mstek-frydek.html>

Fotografie z inscenací

DK ZK VP – Past, 1963

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Případ malíře Güntera, 1965

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Študáci a kantoři, 1968

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Sůl nad zlato, 1968

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Broučci, 1969

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Tři mušketýři, 1971

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

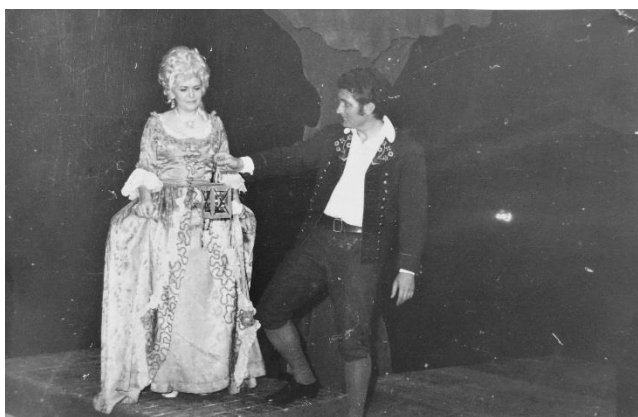
DK ZK VP – Kašpárek, Honza a zakletá princezna, 1969

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Sluha dvou pánů, 1972

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Lucerna, 1973

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Lucerna, 1973

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

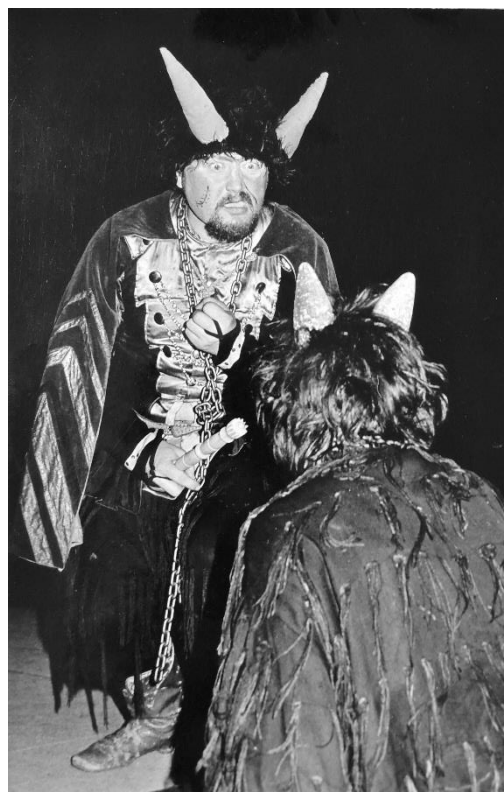
DK ZK VP – Kouzelná rybí kostička, 1973

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

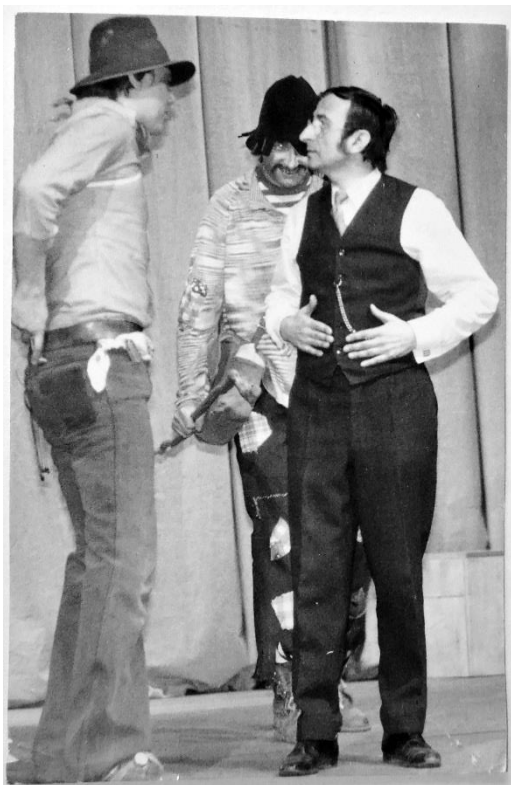
DK ZK VP – Začínáme žít, 1974

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Dědeček a babička v pekle, 1978

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Byl jednou jeden drak, 1983

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

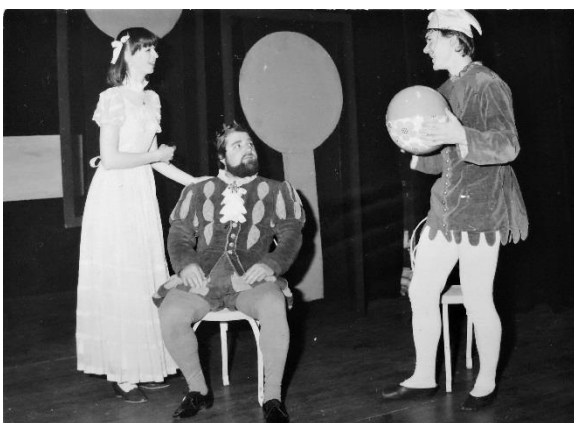
DK ZK VP – Byl jednou jeden drak, 1983

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Jak rozesmát princeznu, 1983

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Jak rozesmát princeznu, 1983

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Jak rozesmát princeznu, 1983

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Cesta do pohádky a zpátky, 1985

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Cesta do pohádky a zpátky, 1985

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Hloupý Honza, 1986

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Hloupý Honza, 1986

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Hloupý Honza, 1986

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Chování basy, 1986

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Soví princezny, 1987

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Soví princezny, 1987

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Soví princezny, 1987

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP – Soví princezny, 1987

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP, DUO – Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert, 1987

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP, DUO – Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert, 1987

Zdroj: archiv Renaty Tomkové

DK ZK VP, DUO – Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert, 1987

Zdroj: archiv Jana Krulikovského

DK ZK VP, DUO – Dalskabáty, hříšná ves aneb Zapomenutý čert, 1987

Zdroj: archiv Jana Krulikovského

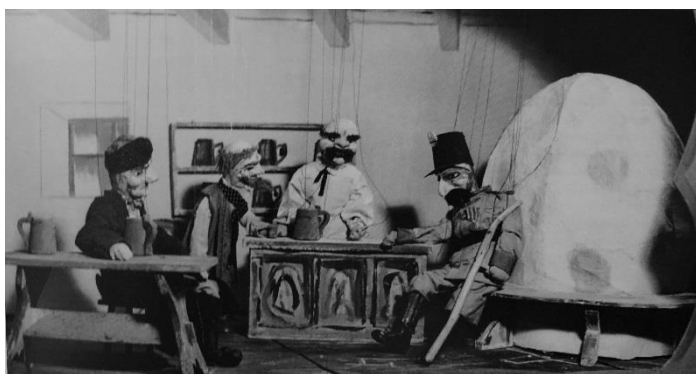

Říše pohádek – Sůl nad zlato

Zdroj: archiv Jana Krulikovského

Říše pohádek – pohled na scénu z let 1946—1949

Zdroj: archiv Jana Krulikovského

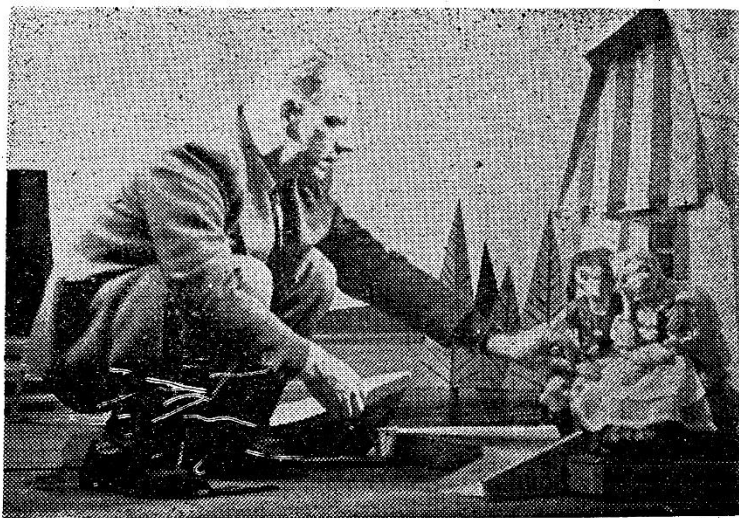
LS ZK Slezan Frýdek – Čertův mlýn, 1959

Zdroj: Novák, Fenomén českého loutkářství

LS ZK Slezan Frýdek – Ďáblův most, 1961

Zdroj: Novák, Fenomén českého loutkářství

Až do ústředního kola

Loutkářský soubor ZK ROH n. p. Slezan se zúčastnil i letos celostátní soutěže a probojoval se do ústředního kola, kde bude rozhodnuto o účasti na jubilejní X. loutkářské Chrudimí. Porota Ústředního domu lidové tvořivosti z Prahy zhlédla v těchto dnech výsledek práce souboru, který si pro soutěž zvolil obtížnou hru **MILENY MARKOVÉ »Dáblův most«**.

Na snímku režisér Fr. Vaněk při zkoušce. Aranžuje výstup Lenky a Ondřeje. Frýdecko-místecká veřejnost bude mít příležitost zhlédnout hru již v brzké době.

(Text i foto: Fr. Míhulka)

LS ZK Slezan – Dáblův most, 1961, na fotografii režisér František Vaněk

Zdroj: Vpřed, 1961, č. 18.

Kněžna – čarodějka ze hry M. Kannové: **Zakletý kačer.**

Provedeno na XIV. Loutkářské Chrudimí 1965.

Autor loutek: Alois Holásek. – Režie: Holásek, Výkruta.

LS ZK Slezan – Zakletý kačer, 1965

Zdroj: Kulturní zpravodaj, prosinec 1965

Oba loutkářské soubory ZK ROH Slezan dosahují stále pronikavějších úspěchů nejen u našich nejmenších v okresním městě, ale všude, kam jenom zavítají.

LS ZK Slezan, 1965

Zdroj: Vpřed, 1965, č. 12

DUO – Čertovy zlaté vlasy, 1969

Zdroj: archiv Jana Krulikovského

DUO – Brk a Frk, 1970

Zdroj: Novák, Fenomén českého loutkářství

DUO – Královnin prsten, 1974

Zdroj: archiv Jana Krulikovského

DUO – O líném Honzovi, 1981

Zdroj: almanach Divadlo DUO Místek

DUO – Morálka paní Dulské, 1971

Zdroj: archiv Jana Krulikovského

DUO – Morálka paní Dulské, 1971,
na fotografii Milan Pastor a Ludmila Nosová

Zdroj: archiv FAMUSu

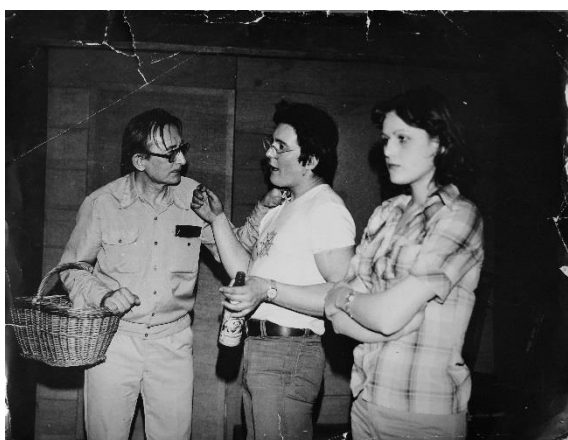
DUO – Malé příhody letní, 1980

Zdroj: archiv Jana Krulíkovského

DUO – Malé příhody letní, 1980

Zdroj: archiv FAMUSu

DUO – Malé příhody letní, 1980

Zdroj: archiv FAMUSu

DUO – Malé příhody letní, 1980

Zdroj: archiv FAMUSu

DUO – Nejkrásnější válka, 1982—1983

Zdroj: archiv Jana Krulíkovského

DUO – Nejkrásnější válka, 1982—1983

Zdroj: archiv Jana Krulíkovského

DUO – Dobrodružství v Paříži, 1988

Zdroj: archiv Jana Krulíkovského

DUO – Dobrodružství v Paříži, 1988

Zdroj: archiv Jana Krulíkovského

Loutková scéna divadélka Duo dobře pobavila třinecké děti inscenací „Ševcovské pohádky“. Soubor hostoval ve Společenském domě ROH TŽ v Třinci v rámci „Dnů třineckých hutníků 1975“. [Foto: JAN PYSZKO]

DUO – Ševcovská pohádka, 1975

Zdroj: Ozvěny, 1975, č. 43

▲ V místecké části okresního města působí loutkové divadélko – DUO – rovněž zařízení SKP ROH Slezan. Je „věkově“ starší, v příštím roce oslaví 50 let svého trvání. Na prvním snímku RUDOLFA KAPLANA tři z herců: zleva Jana Kubačková, Jan Krulíkovský a Karla Kutková. Na druhém snímku jedna z loutek.

DUO

Zdroj: Ozvěny, 1980, č. 18

*Ze hry J. Krulikovského „Uražený majestát“
(Foto J. Kukuczka)*

DUO – Uražený majestát, 1982

Zdroj: Těšinsko, 1989, č. 1

DUO – 1973, Milan Pastor a Jan Krulikovský jako klaun Marcelk a strýc Baltazar

Zdroj: archiv Jana Krulikovského

Foto: Ota Ladsberger

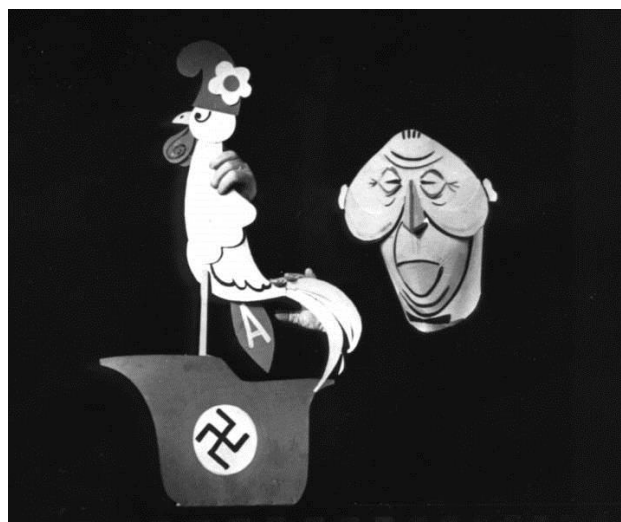
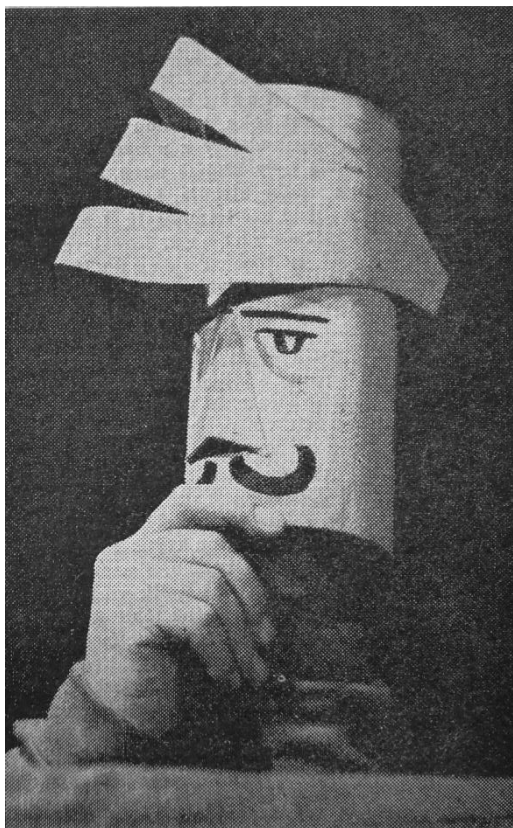
Čtyřlístek – Čtyři pohádky o drakovi, Čtyřlístek – Čtyři pohádky o drakovi, 1988

Zdroj: Zpravodaj města, září 1989, s. 3

Divadlo Čtyřlístek a jeho úspěšné „Čtyři pohádky o drakovi“

Zdroj: Ozvěny, 1989, č. 16

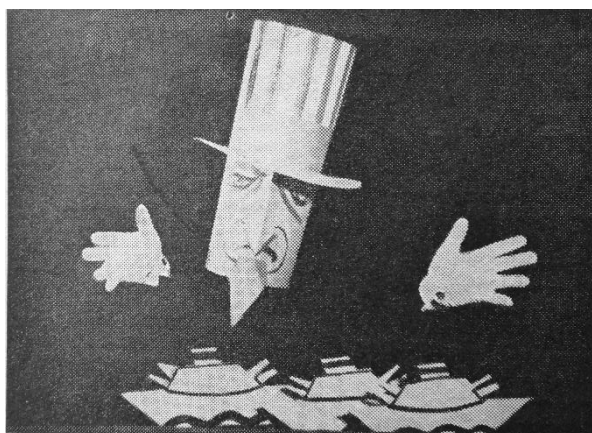

Rapír – Romance z krámů, 1962

Zdroj: Novák, Fenomén českého loutkářství

Rapír – Proměny, 1961

Zdroj: Čs. loutkář, 1961, č. 11

Rapír – Proměny, 1961

Zdroj: Čs. loutkář, 1961, č. 11

Rapír – Proměny, 1961

Zdroj: Čs. loutkář, 1961, č. 11

Zdroj: SOkA Frýdek-Místek

TĚLOCVIČNÁ JEDNOTA SOKOL MÍSTEK

sestaje v Národním domě výpravou pohádky Jana Mlýty o 6 obrazech

PERNÍKOVÁ CHALOUPKA

100
třicetiletých

v sobotu 9. listopadu 1946: **odpoledne ve 1430 hodin pro děti,**
v neděli 10. listopadu: **večer v 1930 hodin**

Režie: s. M. Čuková. ● **Ypravina:** s. Jahnková, Šebřichinová.
Blahoslavy: s. Blahusková, Drabínová, Kořínková, Kubišová, Tučná, Vychodilová, Wildnerová.

Vstupné: V sobotu na dětská představení 10 a 5 Kčs, na ostatní představení 30, 20, 15 Kčs.
 Předprodej vstupenek v knihkupectví br. E. Šlapety. ● **K účelů zve:** Tělocv. jednota SOKOL.

TĚLOVÝČNÁ JEDNOTA SOKOL MÍSTEK

Středa 9. května 1951
Národní dům Místek

Molière:

1. Hra o smrtelní Albi, U. Bismarckov.
2. Hra o Cray, U. Delfinova. Páti.
3. Hra o N. K. K. U. K. K. U. K. K.
4. Hra o J. J. J. J. J. J. J. J. J. J. J.
5. Hra o K. K. K. K. K. K. K. K. K. K.
6. Hra o K. K. K. K. K. K. K. K. K. K.
7. Hra o K. K. K. K. K. K. K. K. K. K.
8. Hra o K. K. K. K. K. K. K. K. K. K.
9. Hra o K. K. K. K. K. K. K. K. K. K.
10. Hra o K. K. K. K. K. K. K. K. K. K.

JEHO UROZENOST PAN MĚŠTÁK

Výborná veselohra se zpěvy a tanci o 3 částech

Redie: M. Čejková. - Soňa: V. Hrošková. - Světlá: Firma Salotek.
Hudba řídí prof. B. Václav. - U. Mistrů M. Běhulová. - Napřední: E. Knapová. - Taneční úvodní a ústřední: M. Běhulová. - Vstupné: Kčs 30,- 25,- 20,- 15,-.
Prostřední vstupné: v Rozvozu a Páti v Místku.

Začátek ve 20 hodin

Televizní jednotá Sokol a Družstvo divadelních ochotníků v Místku

sehraje v rámci soutěže lid. tvořivosti v pondělí 10. prosince 1951 v Nár. domě v Místku

VASSA ŽELEZNOVÁ

Hra o 3 jednáních od M. Gorkého - Děj se odehrává v r. 1906 - Režie Marie Čejková

Hrají: I. Dittlerová, V. Havlák, R. Hofírková, B. Horák, A. Hübner,
D. Jaburková, J. Klečka, O. Nelhýblová, František Nohel,
P. Nohelová, B. Nováková, M. Pastor, D. Špilerová.

Žaláček v 19.30 hodin - Vstupné 30,-, 25,-, 20,- Kčs - Předprodej vstupenek v knihkupectví Roznost v Místku

4027 Praha 1951

Soutěž divadelních odborů skupiny B okresu Frenštát p.R. a Frýdek-Místek v oblasti přehlídce

**Osvětový dům
v Místku**
(přes Náměstí dráhy)

o koutce 1930: Třináct koutků (Frýdek-Místek) a Frýdek p.R.
o koutce 1930: Třináct koutků (Frýdek-Místek) a Frýdek p.R.

JEJÍ PASTORKYŇA

Začátek vždy v 19.30 hodin

o koutce 1930: Třináct koutků (Frýdek-Místek) a Frýdek p.R.
o koutce 1930: Třináct koutků (Frýdek-Místek) a Frýdek p.R.

12. května 1930: Divadelní odbor BJE (Frýdek-Místek) a Frýdek p.R.

STRÝČEK VÁŇA

o koutce 1930: Třináct koutků (Frýdek-Místek) a Frýdek p.R.

DINA MÜHLHEIMOVÁ

o koutce 1930: Třináct koutků (Frýdek-Místek) a Frýdek p.R.

12. května 1930: Divadelní odbor BJE (Frýdek-Místek) a Frýdek p.R.

PACIENT STO TRÁVNÍ

o koutce 1930: Třináct koutků (Frýdek-Místek) a Frýdek p.R.

FIDLOVAČKA

o koutce 1930: Třináct koutků (Frýdek-Místek) a Frýdek p.R.

DRAMATICKÝ ODBOR DOMU OSVĚTY VE FRYDKU-MÍSTKU

sehrané veselou o 3 obř.
od Jaroslava Vrchlického

**NOC
NA KARLŠTEJNĚ**

Začátek v 1930 hodin večer

V případě nepříznivého počasí se toto představení uskldá ve první nedělní vchodě, an. Sledujte podle realizované režie
smlouhu smlouhu smlouhu. Další informace: Vánoce před Dnem vesély ve Frydku-Místku, kde proloží ústředí, podniku KNMHA

NEDĚLE 26. SRPNA 1956

Nádvore zámku ve Frydku-Místku

Přístup do hlediště jenlé hlavním vchodem do zámku s náleží Klementa Gottwaldá

Dramat. kroužek ZK ROH SLEZAN v Frydku Místku
režie záměstí vedoucí Jana Drdy

Dalskabáty - hříšná ves aneb Zapomenutý čert

Hlas: I. Dittmarová, D. Rytířová, B. Votoušková, B. Vytyňková, D. Tazdílková, A. Bolková, E. Pastorová,
O. Zenzák, A. Janča, M. Pastor, J. Křížek, A. Válek, A. Vavrouch, J. Vázník, J. Přibový, A. Holáček,
Zd. Vondrák

Text sleduje: I. Beránekpová

Režie: O. Zenzák - Scéna: Al. Holáček - Světla: B. Sládek, O. Svoboda

Technická spolupráce: I. Ječimanská, B. Landsberger, J. Haake, J. Kralovický, I. Bilek

V neděli dne 11. a 18. prosince 1960 v 19 hodin v ZK Slezan v Místku

Vstupenky v předprodeji - kancelář ZK Slezan - v prodejních kulis v Frydku Místku

PHOTO J. JAR. TATÁREK

LOUTKOVÉ DIVADLO SOKOLA FRÝDEK

sehraje poslední hru jarní sezony od Rudolfa Kučery

ČERVENÝ KVÍTEČEK

v sobotu 6. května **pro dospělé** v 19³⁰ hod.

a v neděli 7. května 1950 **pro děti** v 15. hod.

Výpravná pohádka
a 7 obrazců.

Tuto pohádku uvádíme jako soutěžní hru celostátní soutěže aktivity souher. Premiéru bude přítomna rozhodčí komise. ● Srdce Vás zve Kaspárek.

Předprohody: v sobotu od 18 hod., v neděli od 10 do 11 hod. odpovídá ● Výprava v sokolu 10 Kčs, v neděli 5 Kčs.

22000 Pohádky a 7 obrazců 1950

Ukázky článků

Zdroj: SOKA Frýdek-Místek

Nová komedie v divadle DUO

Divadlo DUO Sdruženého klubu pracujících ROH Slezan ve Frýdku-Místku uvedlo nedávno u příležitosti 90. výročí založení místeckého ochotnického divadla a v rámci cyklu programu „Schůzky s Thálií“ komedii Miloše Bílka „Malé příhody letní“.

Tato hra si neklade příliš vysoké umělecké cíle — komedie je postavena na polarizaci životních postojů a názorů dvou generací. Tu střední představuje otec Jiřínský a ředitel Jěbavý (hrají je J. Krulíkovský a M. Pastor), generaci nejmladší zastupují syn Karel, Helenka, Libunka a Pepan (L. Maršálek, J. Šamajová, J. Kubačková, J. Chlebek). Bílkova komedie využívá až příliš laciných postupů. Její zápletky jsou průhledné, postavy svou schématičností diváky nepřesvědčují, a to i při plném respektování autorova práva na karikaturní nadsázku. Na druhé straně však kladem této hry jsou vtipné dialogy. Hrající režisér Milan Pastor správně vsadil na tuto přednost a tak můžeme ří-

ci, že představení DUA vzbudilo u diváků příznivý ohlas. K tomu pomohly dobré výkony herců. Platí to především o mluveném projevu, zatímco pohybová složka a mimika tváře byly u některých účinkujících poznamenány křečovitostí.

Uznáváme, že hry lehčího žán-

ru mají nepochybně na našich amatérských jevištích své oprávnění. Přesto věříme, že v dalším plánu dramaturgie místeckého divadla uplatní náročnější kritéria. Už proto, že divadlo DUO má k zvládnutí takového repertoáru všechny předpoklady.

STANISLAV KOLAR

Vyznamenání loutkářům

Ve dnech 9.—16. července t. r. sjeli se, jako každoročně a letos již po deváté, loutkáři-amatéři do Chrudimi, aby si tu pohovořili o svém kumštu a aby zhlédli několik vybraných inscenací loutkových her.

Na nedělní konferenci byla také vyhodnocena celostátní dvouletá loutkářská soutěž, které se zúčastnil i soubor závodního klubu Slezan ve Frýdku-Místku. Zástupci souboru převzali tu diplom ministerstva školství a kultury ke III. ceně, která byla souboru udělena.

Kdo zná těžkou konkurenci a možnosti mnoha ostatních souborů v republice, ocení náležitě tento úspěch Frýdeckých.

V prvním roce soutěže se jí zúčastnili hrou Zdeňka Skořepy „Čertův mlýn“ a byli s touto inscenací vybráni jako vítězný soubor Ostravska k účasti na VIII. loutkářské Chrudimi v roce 1959. Pro další období soutěže si vybrali hru vlastního autora — člena souboru — Františka Vaňka. Byla to baladická pohádka „Čarovný pavouk“, kterou zhlédla ústřední porota a takto vysoko ji ocenila. Je to úspěch autora i souboru a možno jim gratulovat k dobré práci. Vaňkova hra bude vydána tiskem a obohatí nepřilíš početný repertoár vyspělejších loutkářských souborů. (F. B.)

Ozvěny, 1980, č. 13

Vpřed, 1960, č. 30

PŘIPRAVENO V ROCE ČESKÉHO DIVADLA

Místecké DUO dětem

Kdo jednou překročil práh divadla DUO v Místku, dá nám za pravdu, že toto místo skrývá v sobě zvláštní kouzlo, se kterým se jinde jen tak hned nesetkáte. Je to prostředí prosycené podmanivou vůní Thálie, která na nás dýchá z každého kouta.

Zimní měsíce jsou jako stvořené k návštěvě světa fantazie, říše pohádek. Královská trůnní síň, kuchyně v královském paláci a královská zahrada — tyto tři scény nás zavedou do nově nastudované pohádky, kterou pro nás napsala autorská dvojice Miloš Stránský — Vladimír Volf, a dala jí název „Strach má velké oči“. Pro svůj režisérský debut v této hře našel odvahy mladý herec Luboš Maršálek a svého úkolu se ujal

velmi dobře. Pestrůst historických kostýmů, rozehranost jednotlivých scén a humor v podání herců Jana Kostky, Miloše Tomana, Václavy Bujnoškové a dalších učinilo hru záživnou nejen pro dětského diváka. A pokud i vy chcete zpříjemnit sváteční odpoledne sobě a své ratolesť, stačí prolistovat kulturní kalendář města, zjistit datum konání a přijít mezi nás...

JAN KUKUCZKA

Ozvěny, 1983. č. 6

DIMAFOR nespi!

Je tomu něco přes půl roku, si však vzali za své heslo „To co se objevilo na plakátovacích plochách našeho okresního nového pásma. Za měsíc bude mít pásmo svou premiéru; je MAFOR, oznamující premiéru satirického pásma „Pozor, stráž!“ Potom ještě tři reprízy — a konec. DIMAFOR usnul — tak si aspoň většina lidí myslí. Zatím však se tento mladý soubor rozjel po okrese. Vystupoval v Trinci, kde dal podnět ke zřízení podobného divadélka, nacvičil estrádu pro úspěšná JZD našeho okresu a touto estrádou pod názvem „Brigáda dobré nálady“ jezdil za našimi družstevníky a dával jim dvě hodiny humoru a pěkných melodií.

DIMAFOR celkem vystoupil v osmi obcích a většinou si tam získal mnoho dobrých přátel. Proto se členové rozhodli, že vytvoří stabilní divadlo mapro ně nacvičí další pásma, a lůch forem. Má být při něm také se již dala do práce, je okolo toho hodně problémů, i kavárny mladých s programy vřadit jinak si ani tvůrčí práci nemůžeme představit. Všichni okresní město dočká. -an-

Vpřed, 1962, č. 4